LAPSZÉL

Magyar Péter kontra MTVA-sajtóiroda

FOTÓ: BERES MÁRTON

„A kabaré műfaja foglalt. Arra már leszerződtünk” – ezt válaszolta Magyar Péternek az MTVA sajtó- és marketingirodája. A Tisza Párt elnöke ünnepi beszédre jelentkezett a köztévénél. Magyar Péter vasárnap reggel a Facebookon posztolt róla, hogy szívesen tartaná a köztelevízióban az ünnepi beszédét, mert legjobb tudomása szerint szilveszteri műsorában megürült a Himnusz elhangzása utáni negyedórás idősáv. Mint arról írtunk, Sulyok Tamás államfő szakított a szokásokkal, és nem újévkor, közvetlenül a Himnusz után tartotta meg szokásos beszédét, hanem karácsony után szólt a magyarokhoz. NÉPSZAVA

Volt nagykövet a máltaiak élén

„A Magyar Máltai Szeretetszolgálat elnöksége elnökjelöltnek kérte fel Szabadhegy Pétert. A jelöltről a Szeretetszolgálat országos küldöttgyűlése tisztújító tanácskozáson fog döntést hozni” – írta a Telex kérdésére a Máltai Szeretetszolgálat. A portál azután kereste meg a szolgálatot, hogy a Szemlélek információi alapján elsőként megírta: a volt londoni nagykövetet, Szabadhegy Pétert jelöli a Máltai vezetősége a februári tisztújításon elnöknek. A Máltait évtizedeken át vezető Kozma Imre atya októberben halt meg, így a Szeretetszolgálat vezető nélkül maradt. NÉPSZAVA

Gyurcsány Ferenc: Ők viszik, mi hozzuk

FOTÓ: PAVEL BOGOLEPOV

Magyarország 400 milliárd forinttal szegényebb lesz. Ennyi pénzt vesztünk el végérvényesen december 31-én – jelentette ki Gyurcsány Ferenc. A DK vezetője kifejtette, hogy egyetlenegy dolgot kellett volna csinálni a kormányfőnek, mégpedig azt, hogy a „sok-sok éves”, az összes európai országgal folytatott vita után meg kellett volna értenie, hogy Európa népe nem fogadja el, hogy az ő pénzüket az éppen hatalmon lévő kormány és „a hozzá közeli, emberi baráti, rokoni, üzleti körök” bűnösen használják fel. „2005-ben, amikor én voltam a miniszterelnök, kereken egymilliárd euróval, mai áron éppen 400 milliárd forinttal többet hozott haza az akkori kormány, míg az Orbán-kormány 400 milliárddal kevesebbet hoz haza. A kettő között 800 milliárd a különbség, azaz fejenként 80 ezer forint. Ez a különbség bal- és jobboldal között. Ők viszik, mi hozzuk” – fogalmazott. NÉPSZAVA

Kaszinó helyett buli

ALL-IN 2010 előtt még mindent megtett a jelenlegi kormánypárt a sukorói élményközpont megfúrásáért, most újracsomagolva megvalósítanák az óriásberuházást.

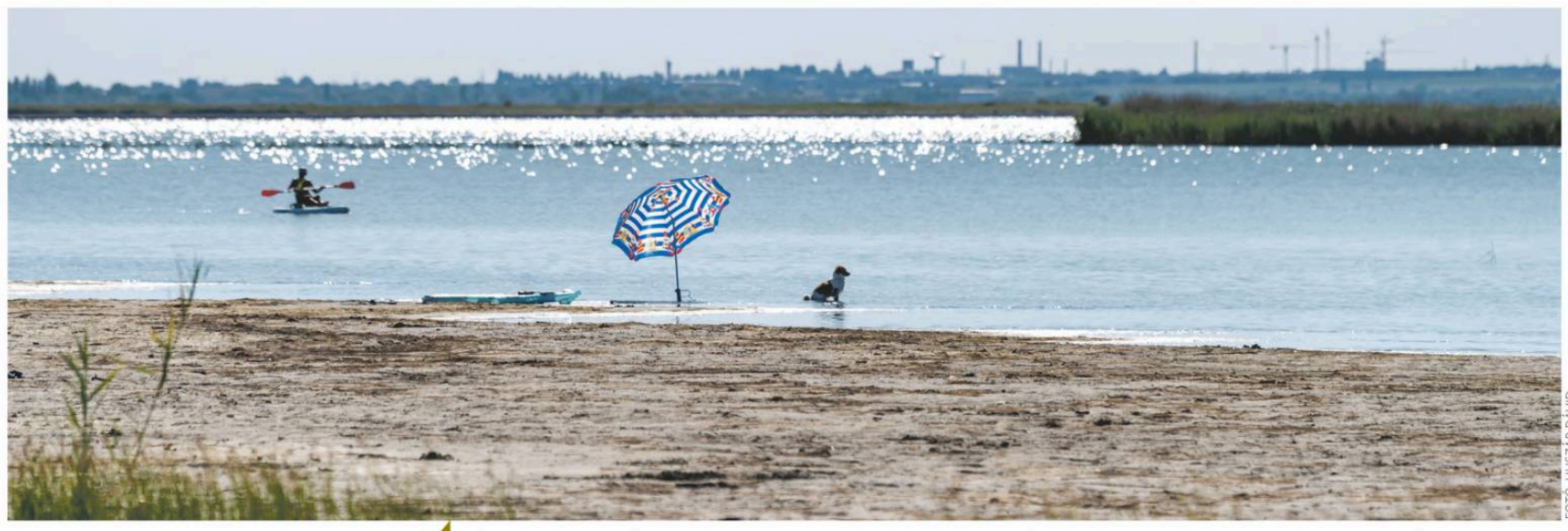

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

A tópart utolsó, még beépítetlen szakasza

HARGITAI MIKLÓS

Ahhoz képest, hogy helyben mekkora indulatokat kavart az ötlet, a kormány és a fideszes településvezetés meglehetősen szűkmarkúan bánik a sukorói „partiközpont” építésére vonatkozó információkkal. Bár a tervezett beruházásokról már hónapok óta hallani – petíció is született ellene ezres nagyságrendű aláírásokkal –, a kormány csak a napokban tett közzé egy nem sok adatot tartalmazó dokumentumot, nyolc napot adva a lakossági véleményezésre. Közben pedig december közepén már megjelent a kormany.hu-n az a kormányrendelet, amely a pontos paraméterek tisztázása és az érintettek véleményének bevárása előtt zöld utat ad az építkezésnek – valójában egy hatalmas bulivárosnak a tópart utolsó, még beépítetlen (sukorói) szakaszán. Az eddig ilyen-olyan formában napvilágra került tervek szerint 3000 fős központi csarnok, 110 mobilház, 300 sátras kemping, lakókocsi-parkoló és rengeteg kiegészítő létesítmény (személyautó-parkolók, raktárkonténerek, WC-konténerek, zuhanykonténerek) épülne Fiatalokért Központ néven – nagyjából ugyanott, ahová jó másfél évtizede az előző kormány King City néven kaszinót álmodott, a Fidesz pedig az egész tókörnyéket fellármázta a környezet- és erkölcspusztítónak, zajosnak és fölöslegesnek nevezett projekt ellen.

Ugyanaz a párt most, kormányon a jelek szerint jóval megengedőbb, bár tényleg nem különösebben közlékeny. A beruházásról kérdéseket küldtünk Sukoró vezetésének, valamint az építési és a területfejlesztési minisztériumoknak. A válaszokat megpróbáljuk teljes körűen közölni, hogy az olvasó is lássa: nem hallgatunk el semmilyen fontos részletet.

TUDATLANSÁG

MÉSZÁROSNÉ HEGYI GYÖNGYI ÉVA

Nincs információja róla, hogy kinek a beruházásában épülne fel a buliváros

A Navracsics-féle területfejlesztési tárca egyáltalán nem válaszolt semmit. Mészárosné Hegyi Gyöngyi Éva, Sukoró fideszes polgármestere az öt kérdésből álló kérdéssor egyetlen elemét válaszolta meg részletesen: eszerint nincs információjuk róla, hogy kinek a beruházásában épülne fel a buliváros. (Hogy milyen színvonalon zajlott a kommunikáció, azt jól jellemzi: arra a kérdésünkre, hogy kinek a tulajdonában van a kiszemelt terület, az volt a reakció, hogy nézzünk utána a tulajdoni lapokban.) Lázár János építési tárcája volt még a legbőbeszédűbb: magyartalan, de legalább tartalmi szempontból értékelhető válaszuk szerint „a Fiatalokért Központ állami beruházás, melynek építtetője az Építési és Közlekedési Minisztérium. A fejlesztés kiviteli tervei elkészültek, annak véglegesítéséhez az építési engedély megszerzése szükséges. A megvalósításra valamint megépítésre vonatkozóan jelenleg nincs kormánydöntés. Álláspontunk szerint a kaszinóváros, szerencsejáték célú létesítmény nem egyenértékű egy közösségi, ifjúsági/diák központként szolgáló létesítménnyel. A tervezett 80 222 m² területű – melynek tulajdonosa a Magyar állam – beruházás szellős beépítésű, tájhoz illeszkedő elrendezéssel valósulhat meg, amely sem méretében, sem jellegében nem vethető össze a kaszinóberuházással. Szeretnénk hangsúlyozni, hogy a járulékos közművesítési feladaton keresztül a Velencei-tó élővilágának megőrzéséhez is hozzájárulunk. Az Építési és Közlekedési Minisztérium a beruházás nagyságáról a lefolytatott eredményes közbeszerzés után tud pontos információval szolgálni.”

Ahhoz képest, hogy a kormány látszólag nem nagyon tud semmit, a szóban forgó kormányrendelet meglehetősen konkrét: a fentebb felsoroltakon túl szálloda és apartmanok építését is lehetővé teszi, a hatalmas földdarabnak akár a 15 százalékát is beépíthetővé nyilvánítja, csupán 40 százaléknyi zöldfelületet ír elő (a terület ma szinte teljes egészében zöld, erdővel, cserjével és gyeppel borított), és merőben szakmaiatlan, de újabban nem szokatlan módon az építési engedély kiadását közművesítés előtt is lehetővé teszi – ismételten: közvetlenül a Velencei-tó partján.

> Az egész csomag emlékeztet a Fertő tónál Orbán Ráhel körei által erőltetett, jogi és pénzügyi akadályok miatt azonban megfeneklett idegenforgalmi megaprojektre.

Az egész csomag emlékeztet a Fertő tónál Orbán Ráhel körei által erőltetett, jogi és pénzügyi akadályok miatt azonban megfeneklett idegenforgalmi megaprojektre. – Az a legnagyobb baj, hogy a Velencei-tónál ez már a harmadik olyan állami nagyberuházás, amelyet anélkül hajtanak végre, hogy hozzányúltak volna a kiszáradóban lévő tó vízpótlásához – mondta lapunknak az említett petíció aláírásgyűjtő csapatának egyik névtelenséget kérő sukorói tagja. És valóban: először a tópartok betonozták körbe 14 milliárdért, majd kajak-kenu központot építettek 46 milliárdért, miközben a sorozatban érkező nyári aszályok miatt a tó csak vegetál, és a többször megígért, de soha el sem kezdett vízpótlást firtató kérdésekre mindig az a válasz, hogy nincs rá pénz. A petíció cikkünk írásának idején több mint 1600 aláírásnál járt. A sukorói önkormányzat december 19-i rendkívüli ülésén elfogadott egy határozatot, amely a várható bevételek és fejlesztések reményében támogatja a beruházást, de több információt és a Velencei-tó vízpótlásának megoldását sürgeti. A kormány beruházási koncepciójának véleményezési határideje is lejár a napokban. A döntés, amely a helyiek szerint minden bizonnyal már megszületett, formálisan a jövő évre marad.

Vegzálják a közlekedési dolgozókat

TÁRSADALOM Idén is nőtt a MÁV-csoport közfeladatot ellátó munkavállalóival szembeni bántalmazások száma – így összegezte vasárnap az állami közlekedési társaság a munkájukat végző autóbusz-vezetőket, vasúti jegyvizsgálókat, HÉV-járművezetőket és rendészeket rendszeresen ért szóbeli vagy fizikai atrocitásokat. Kiemelték, hogy a közfeladatot ellátó munkavállalókkal szemben a tettleges bántalmazás bűncselekmény, az elkövető súlyos büntetésre számíthat, és akár szabadságvesztés is járhat érte.

> A MÁV–HÉV adatai alapján idén a legtöbb atrocitás a H8/H9-es, azaz a gödöllői és csömöri vonalakon történt.

2023-ban 78 alkalommal ért erőszakos támadás jegyvizsgálót, míg 2024-ben december közepéig 100. Az idén az esetekből 59 volt tettlegesség, 39 tettleges becsületsértés, munkatársaik 2 esetben szenvedtek el 8 napon túl gyógyuló sérülést, egy esetben fenyegettek meg életveszélyesen közfeladatot ellátó vasutast. A szóbeli fenyegetéseken túl többször előfordult, hogy leköpték vagy megdobálták, de volt példa arra is, hogy sörrel leöntötték a munkáját végző jegyvizsgálót, az agresszív utasok gyakran nem állnak meg a verbális erőszaknál, lökdösik, megütik, megrúgják vagy akár késsel sebesítik meg a jegyvizsgálót. A konkrét esetekről az országos közösségi közlekedésért felelős cégcsoport azt írta, hogy járataikon egy esetben utastársukat bántalmazta egy jegy nélküli agresszív utas. Lopást 262 esetben jegyeztek fel. A MÁV–HÉV adatai alapján idén a legtöbb atrocitás a H8/H9-es, azaz a gödöllői és csömöri vonalakon történt, járművezetőjük ellen ugyanakkor egy esetben fordult az egyik utas, vállon ütve őt. NÉPSZAVA

Még több napelem kell

MEGÚJULÓK A kormány a töretlen befektetői érdeklődés dacára sem ad további hálózati csatlakozást az ipari napenergiásoknak és a lakossági telepítések feltételei is romlanak – derül ki Kiss Ernő, a Magyar Napelem Napkollektor Szövetség elnöke lapunknak adott interjújából.

MARNITZ ISTVÁN

Jól értettem minapi előadását, az állam tényleg nem biztosít több hálózati csatlakozást a naperőműveknek?

Igen, utoljára a Mavir 2023-as, megújulóenergiás kiírásán nyert jogosultságot mintegy 10 ezer megawattnyi (MW) befektetői igényből 3600 MW. Többségük, a nagyobbak, 2029–2030-ban csatlakozhatnak. A 2024-es, második körre beérkező, szintén mintegy 10 ezer MW-nyi igényből már egyetlen napelemes érdeklődő se kapott jogot. Körülbelül 700 MW-nyi szélenergiás pályázat nyert. A 2025-ben várható tenderen, úgy tudjuk, napelemesek már nem is indulhatnak.

Egyesek szerint, mivel az egy évtized alatt kiépült, 7400 MW-nyi napelem a nyári verőfényben már bőven fedezi a teljes hazai áramigényt, most inkább a táblák hullámzó termelését kiegyensúlyozó, hagyományos erőműveken a sor; ráadásul a hálózat se bír el több csatlakozást.

2030-ra a rendszert irányító Mavir is 13 ezer MW napelemmel számol. Felmérésünk szerint csak a fővárosi tetőkön 5 ezer MW-nak lenne hely. Azt, hogy még bőven lenne tér a megújulóknak, a piac jelzi. Amit az iparág, a tervezett atom- és gázerőművektől eltérően, nem állami, hanem saját forrásból és üzleti kockázatára vállalna. A legdrágább áramtermelési mód a földgázalapú. A nem teljesen belátható lebontási és helyreállítási költségeket hozzászámítva pedig a nukleáris. Azt viszont kifejezett üdvözöljük, hogy a kormány végre újból engedélyezi szélerőművek csatlakozását. A Magyar Szélenergia Ipari Társaság tanulmánya szerint a meglévő magyarországi szél- és az azonos csatlakozási pontokra telepített, egyenlő teljesítményű naperőművek mindössze az idő ötödében termelnek egyszerre, vagyis kiválóan kiegészítik egymást. A napelem versenyképessége ugyanakkor minden másnál jobban nő, hisz ára folyamatosan zuhan. Egyetemi kutatások cáfolják, hogy a magyar hálózat ne bírna el további ipari napelemeket, ahol egyébként a tetemes árambehozatalnak jut hely. Ráadásul Szlovákiában, Ausztriában, Franciaországban, és hadd ne soroljam, hol, nem állnak ilyen akadályok a beruházók előtt.

Orbán Viktor két éve úgy fogalmazott, a legdrágább a nap- és a szélhasznosítás, mert ugyanakkora időjárás-független egységet kell hozzá építeni.

Bár kiegyensúlyozott áramellátás csak időjárásfüggő megújulókra nyilván nem alapozható, annál azért léteznek korszerűbb megoldások, mint hogy ugyanakkora hagyományos erőművet építünk melléjük. Például, a kormány célja az is, hogy akkumulátor-nagyhatalommá váljunk. Az energiatárolókkal kiegészített napelemek már akár teljes egészében képesek egy ország villamosenergia-igényeinek biztonságos ellátására. Mostani sajtótájékoztatóján Orbán Viktor is utalt erre.

A gyakorlatban milyen az áramtárolók kormányzati támogatása?

Felfutást látok. Tavaly a napelemesek már csak méretük tizedének megfelelő áramtárolóval pályázhattak, ami jelentősen simítja a termelési görbét. Az év eleji, ipari energiatároló-pályázaton 440 MW-nyi ajánlat 62 milliárd forint támogatást nyert. Igaz, csak már meglévő hálózati csatlakozási pontokra. A kormány középtávon 1600 MW áramtároló kialakítását célozza, ami nagyon erősen megtámasztaná az ellátás biztonságát.

Mennyibe kerülne mondjuk 10 ezer MW akkumulátor?

Természetesen van ára, de szerintem ez lényegtelen, mert a befektetők piaci alapon, saját forrásból, támogatás nélkül beruháznának, szemben például az adófizetők pénzéből épülő gázerőművekkel. Az akkuk számos hasznosítási módja közül az egyik, ha napközben, amikor gyakran még a termelő fizet az áram átvételéért, feltöltik, majd onnan a magas árakat hozó reggeli vagy esti igénycsúcsban kiadják, a befektetés, korábbi adatok alapján, akár 2-3 év alatt megtérülhet. Már csak a kiugró – olykor például az osztrák kétszeresére rúgó – hazai tőzsdei áramárak is vonzók a befektetők számára. Ennek egyik oka az energiacégek nyereségének immár 41 százalékát kitevő, úgynevezett Robin Hood adó. Mivel ugyanis a környező áramtermelőket ilyen tétel nem terheli, a hazai termelést immár 40 százaléknyi árambehozatal egészíti ki. A tervek szerint a Magyarországra érkező nagy gyárak is elsősorban külföldi erőművekkel kötnek hosszú távú szerződést. Illetve, ami szintén komoly kihívás, saját célra termelő, tehát hálózatra ki nem tápláló naperőműveket építenek maguknak.

Mi a véleménye az önmagában akár több száz MW-os, vízalapú szivattyús-tározós erőművekről?

Azokat is teljes mértékben támogatjuk. Bár kétségkívül nincsenek olyan jó vízerőműves adottságaink, mint például Ausztriának, szerintem hiba volt a már megépült Bős-Nagymarosról lemondanunk. Hatalmas kártérítést fizettünk a szlovákoknak, miközben a nagy mennyiségű, megújulóalapú áram előnyeit csak ők élvezik.

Akkor nem is kellenek gáz- és atomerőművek a biztonságos áramellátáshoz?

Nem tennék ilyen sarkos kijelentést. A jelenlegi paksi atomerőmű termelését jól kiegészíti a napelemes. Paks 2-t nem értékelném, de szerintem a kettő nem fog egyszerre működni. Az Eötvös Loránd Tudományegyetem, a Corvinus és az Óbudai Egyetem szakértőinek 2014-es tanulmánya szerint Magyarország villamosenergia-igénye nukleáris bővítés nélkül is biztosítható. Eszerint, a Paks 2-re eredetileg tervezett 4 ezer milliárd forintból kiépíthető lenne egy teljesen biztonságos villamosenergia-rendszer nap- és szélerőművek, energiatárolók, valamint nem időjárásfüggő, de szintén megújuló energiaforrások, például földhő, biogáz és biomassza hasznosításával.

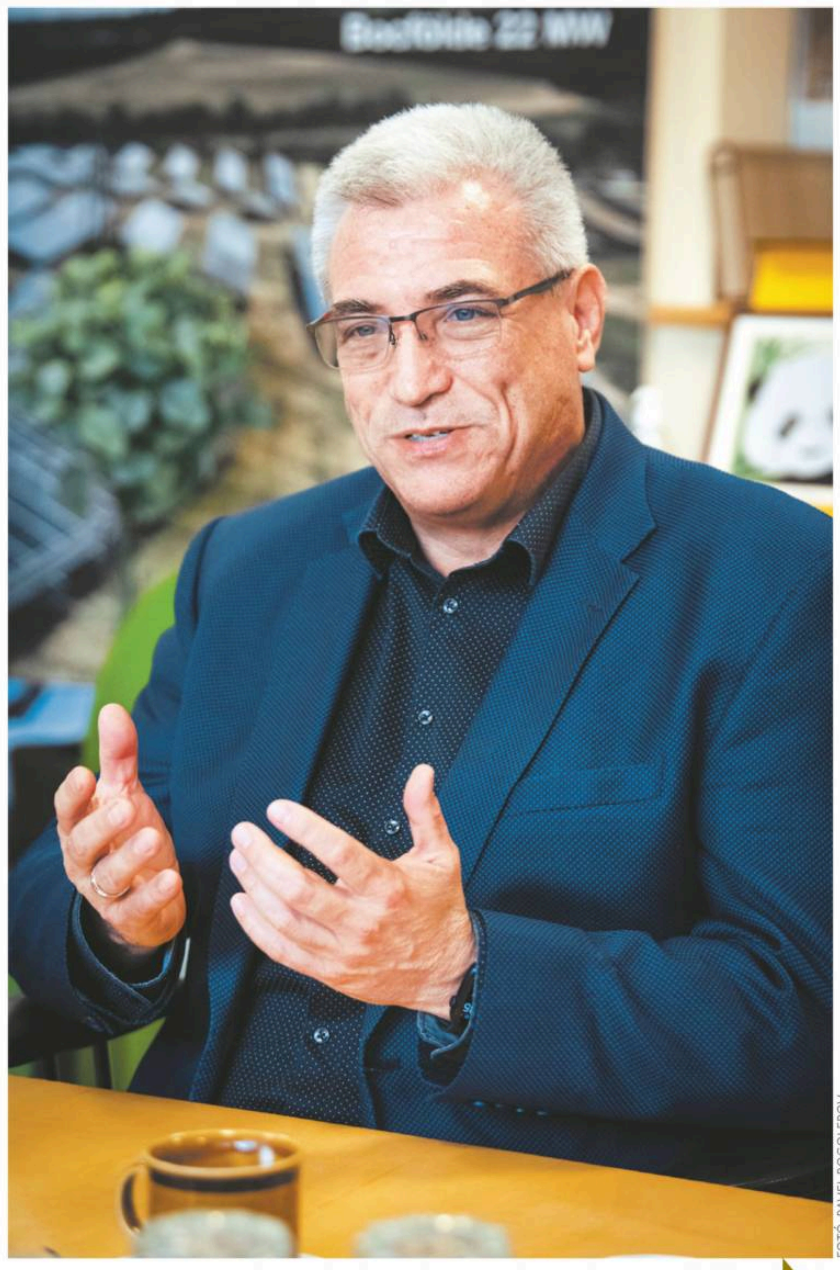

FOTÓ: PAVEL BOGOLEPOV

NÉVJEGY

Kiss Ernő 15 éve a napenergia népszerűsítését végző, 300 tagvállalatot számláló Magyar Napelem Napkollektor Szövetség (MNNSZ) elnöke. Emellett 2000 óta a Greentechnic Group alapító-ügyvezetője. Külkereskedő és villamosenergia-ipari szakember, több épületgépészeti és megújulóenergia-ipari vállalatot alapított és épített fel. Emellett ipari és lakossági ingatlanberuházásokat is végrehajtott. A Greentechnic Group immár 800 MW-nyi, magyarországi naperőmű fejlesztésében és építésében vett részt.

Hogy lehet, hogy az új lakossági napelemek viszont csatlakozhatnak a hálózatra?

Tavalyra esetükben is stop volt érvényben, amikor úgymond felülvizsgálták a hálózatot, majd idén év elejével kihirdették, hogy az ország 95 százaléka mégis csak alkalmas háztartási napelemek hálózati csatlakozására. Igaz, a napelemek fölös áramának addig a normál díjjal megegyező, kilowattóránként 38 forintos, úgynevezett szaldós átvételi árát a bruttónak nevezett, „rezsicsökkentett", 5 forintra csökkentették. Utóbbi a gyakran többszörös piaci áramárhoz képest rendkívül szerény. Az új, bruttó elszámolási rendszer alapján, beruházási támogatás nélkül, kevesen is szerettek fel azóta napelemet. Ennek ellentételezéseként a kormány egy pályázatban 30 ezer család napelemes rendszeréhez az akkumulátoros energiatárolást támogatja. Igaz, a piacon megjelentek 15 forintos ajánlatok is, de ennek a megoldásnak még ki kell forrnia. Szövetségünk most igyekszik összehozni a vevőket a lehetséges eladókkal. Várjuk a bruttó elszámolásba kerülő napelemesek jelentkezését. A lakossági telepítések terén komoly versenyhátrány a világcsúcstartó, 27 százalékos forgalmi adó: a környező államokban a napelemeket jellemzően a 0 vagy 5 százalékos áfa terheli. Egy határon túli vállalkozásnak az áfakülönbség miatt megéri a magyar lakossági telepítés, ami a hazai ipart versenyhátrányba hozza. De magasabb lett a hulladékhasznosítást szolgáló, úgynevezett gyártói felelősségi (EPR-) díj is.

Az energiatárolókkal kiegészített napelemek már akár teljes egészében képesek egy ország villamosenergia-igényeinek biztonságos ellátására

Hogy állnak a napelemes lakossági pályázatok?

A lakossági telepítések terén komoly versenyhátrány a világcsúcstartó, 27 százalékos forgalmi adó: a környező államokban a napelemeket jellemzően a 0 vagy 5 százalékos áfa terheli.

Az első, 2021-es napelemes kiírás kapcsán felmerült kifizetési nehézségek megoldására a kormány, tiltakozásunk nyomán, hathatós segítségre törekszik. A becsődölt vállalkozóknak utalt előlegeket a támogató a helyükbe lépő, új kivitelezőknek is kiutalja, előbbieken persze bevasalva a pénzt. Sokaknak a túlélést jelentette, hogy az előlegeket lehetett közvetlenül adóbefizetésre fordítani. A Magyar Napelem, Napkollektor Szövetség a becsődölt vállalkozások helyére igyekezett újakat szervezni, amelyek sok esetben saját tőkéjük segítségével valósították meg a terveket. Így az első kiírásban nyertes pályázók zöménél már áll a napelem. Bár a szabályok szerint, ha a támogatott napelemes rendszer nem valósul meg, a kivitelező pedig az általa felvett előleggel eltűnik vagy becsődöl, a pénzt a támogatott tulajdonos köteles visszafizetni, a kormány itt is megoldásra törekszik és sok esetben biztosított költségvetési forrást azért, hogy a hátrányos helyzetű pályázókat ne érje veszteség. Az idén indult, második, lakossági napelemes kiírás feltételei eleve kedvezőbbek. Igaz, itt az előlegutalás feltételei a kis- és középvállalkozások helyett inkább a tőkeerősebb kivitelezőket segítik. Azt viszont fájlalom, hogy a párhuzamosan futó, egyelőre meglehetős népszerűtlen energiahatékonysági pályázat nem támogatja a napelemek telepítését, pedig ez jelentősen könnyítené a célok elérését. Mi több, 2024-ben még gázkonvektorokat is el lehetett számolni, amit az energiatudatosság arculcsapásának tartottunk. Igaz, ezt a kifejezett EU-tilalom miatt, utólag törölték.

Melyek főbb ügyviteli módosítási javaslataik?

Nonszensznek tartjuk, hogy napelemrendszer telepítése esetén, míg Ausztriában például 8, nálunk már 2,5 kilowatt felett kötelező három fázis bevezetése, ami műszakilag szükségtelen, viszont rögtön 5-600 ezer forinttal megdobja az ilyen beruházás árát. Úgyszintén nemcsak felesleges, de zömmel a tüzek okozója a csak hazánkban kötelező tűzeseti leválasztókapcsoló. A tűzoltók életének megóvása kiemelten fontos, de másutt az áramütés veszélyét a napelemeket lefedő habbal küszöbölik ki.

Gyakran látom lakóparkot is reklámozni.

Cégcsoportunk, a Greentechnic Group részben napelemes rendszerek és ipari energiatárolók tervezését, kivitelezését és üzemeltetését végzi (zömmel ma már inkább a környező országokban). Emellett Debrecen közelében, Mikepércsen, uniós forrás felhasználásával, napelemtartószerkezet-horganyzó üzemet létesítettünk. Harmadik üzletágunk a lakópark-beruházás. A jelenlegi ütemben összesen kétszáz lakást építünk Dél-Pesten, hatlakásos, korszerű, közel nulla energiaigényű társasházakban. Minden lakáshoz egyedi napelem és hőszivattyú tartozik, így ezeknek az otthonoknak szinte nincs rezsiköltségük.

LAPSZÉL

Mészáros cége nyert a Paks II. tenderén

FORRÁS: PAKS ZRT.

A Mészáros Lőrinc érdekeltségébe tartozó Duna Center Therm Kft. nyert a Paks II. Atomerőmű Zrt. által kiírt, 291 millió forint értékű közbeszerzési pályázaton. A Paks II. Zrt.-hez tartozó telephelyek, irodaépületek, karbantartási, átalakítási és bővítési feladatainak ellátására meghirdetett tender hirdetmény nélküli tárgyalásos eljárás volt, vagyis csak a felkért cégek tehettek ajánlatot a velük folytatott tárgyalásos egyeztetés előtt – írja az Átlátszó. A meghívottak közül az ISO-SZER Kft., az MVM NUKA Nukleáris Karbantartó Zrt., a PINTÉR MŰVEK Kft., a Duna Center Therm Kft., valamint a Hegedűs & Schmidt Kft. voltak. Közülük csak az utolsó három tett ajánlatot. A Hegedűs & Schmidt Kft.-t azonban kizárták, a fennmaradó két cégből pedig a Duna Center Therm volt olcsóbb. A nyertes céget 2019-ben szerezték meg Mészárosék, azóta számos közbeszerzést nyert a cég, leginkább az MVM Paksi Atomerőmű Zrt.-től, a Paks II. Zrt.-től és a Radioaktív Hulladékokat Kezelő Közhasznú Nonprofit Kft.-től — teszi hozzá az oknyomozó portál. NÉPSZAVA

Megszűnik a Postás nyugdíjpénztár

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

A Postás Önkéntes Nyugdíjpénztár január 1-vel beolvad az Aranykor Önkéntes Nyugdíjpénztárba – közölte a Postás önkéntes kassza a küldöttgyűlés döntését. Az Aranykor 30 éve eredményesen működik, a legnagyobb független önkéntes nyugdíjpénztár, és jelenleg a 4. legnagyobb pénztár. A beolvadás után taglétszáma meghaladja a 110 ezer főt, a kezelt vagyon pedig eléri a 240 milliárd forintot. A Postás kassza tagjainak a beolvadással kapcsolatban elvileg nincs teendője. A Postás nyugdíjpénztár több mint húszéves működés után olvad be az Aranykorba, a kasszát eredetileg a Magyar Posta dolgozói alapították és 2009-ig munkahelyi pénztárként működött, ezt követően lett nyílt kassza. A Magyar Nemzeti Bank adatai szerint 2024 harmadik negyedévében még 27 önkéntes és két magánnyugdíjpénztár működött, az önkéntes kasszák taglétszáma 1 millió 69 ezer fő volt. Ez mintegy 4000 fővel kevesebb a 2023 végénél. A harmadik negyedév végén a 27 kassza portfóliója 2165 milliárd forintra rúgott, az egy főre jutó vagyon 2 millió 24 ezer forint volt. A Postás taglétszáma 2023 végén 22 536 fő volt és 23,6 milliárd forintot kezelt. P. ZS.

Rossz helyen spóroltak

BÜDZSÉ Az Orbán-kormány 2010-hez képest jelentősen csökkentette a nyugdíjkiadásokat, de kevesebbet költ az egészségügyre és az oktatásra is.

PAPP ZSOLT

Az Orbán-kormány 2010-es hatalomra kerülése után jelentősen átalakította a költségvetés kiadási szerkezetét. A vizsgált 12 év összehasonlító adatai alapján leszögezhető: ilyen mértékű változtatás Magyarországon kívül más régiós országban sem történt, és ez idő alatt a kormány az állami kiadások szerkezetét jelentősen eltérítette mind a korábbi struktúrától, de a régiós, sőt az európai átlagtól is – állapítja meg tanulmányában Palócz Éva, a Kopint-Tárki Zrt. vezérigazgatója. Európai összehasonlításban a magyar költségvetésben a bruttó hazai termékhez mérten (GDP-arányosan) magasabb a működési költség, a gazdasági jellegű kiadás, és alacsonyabb az egészségügyi, a sport-kulturális-vallási, valamint a szociális védelmi célú költés. A közép-kelet-európai országok kivétel nélkül Magyarországnál alacsonyabb állami kiadási rátával működnek. Külön kiemelendő Románia, ahol a régióban a legalacsonyabb a jövedelemelvonási és újraelosztási ráta, ami mintegy 10 százalékponttal kisebb, mint a magyar – olvasható a Mire költ a magyar állam? című tanulmányban.

A magyar állam működési kiadásokra – kamatfizetések nélkül – hagyományosan többet költ, mint a legtöbb uniós és régiós tagállam, s ezen a területen a vizsgált 12 év alatt nem történt változás. A magyar államigazgatás magas költségei súlyos teherként nehezednek a gazdaságra: az 1-1,5 százalékpontos GDP-arányos többlet, amennyivel a magyar állam többet költ saját működésére a régió átlagához képest, 2022-ben mintegy 850 milliárd forintot tett ki – írja Palócz Éva.

2022-ben az államadósság finanszírozására fordított kiadások, vagyis a kamatfizetések, csökkentek 2010-hez képest, ami egyértelműen kedvező fejlemény volt. Ugyanis az állami kamatkiadások súlyos terhet jelentenek a költségvetésnek, 2022-ben a 3 százalékos GDP-aránnyal Magyarország a második helyen állt az EU-ban. E téren azonban ismerünk frissebb adatokat is a pénzügyi és költségvetési jelentésekből: eszerint 2022 óta a magyar kamatfizetési ráta tovább emelkedett: 2023-ban a GDP 4,7, 2024-ben pedig feltehetőleg a 4,9-5 százalékát fordítottuk kamatfizetésre, amivel egyértelműen megelőztük Olaszországot, amelynek kamatfizetése 2023-ban a GDP 3,8 százalékát tette ki, annak ellenére, hogy az adósságrátája majdnem a kétszerese a magyarnak, ugyanis eurózóna tagországként jóval olcsóbban jut hitelhez.

Az állam gazdasági funkciókra fordított kiadásai 4,7 százalékkal nőttek 12 év alatt, a többletkiadásokból 2 százalékpontot tettek ki a megemelkedett lakossági energiatámogatások, így ez a növekedés magyarázható. Ugyanez nem mondható el a közlekedési kiadások egy százalékpontos növekedéséről, ugyanis ezt nem igazolja az ágazat állapota – állapítja meg a tanulmány szerzője.

Az oktatási kiadások a 2010-es 5,5 százalékról a GDP 5,1 százalékára mérséklődtek 2022-re, ezen belül azonban jelentős átrendeződés történt: csökkent az alap- és középfokú oktatásra, és jelentősen nőtt a felsőoktatásra költött állami kiadások aránya. A magyar állam GDP-arányos oktatási kiadása az EU-rangsorban 2022-ben a 10. helyen állt, és a regionális-idősoros adatok is azt mutatják, hogy a magyar oktatási kiadások, a lengyellel együtt, meghaladják a régió – és akár az EU – átlagát is. Ugyanakkor a magyar oktatási kiadások 2003 óta majdnem folyamatosan csökkennek, a 2010 és 2022 közötti időszakban a GDP 0,4 százalékával esett ez az érték.

Az egészségügyi kiadások 12 év alatt a GDP 0,6 százalékával mérséklődtek, ezen belül is minden részterületre kevesebbet költ az állam, mint 2010-ben. 2022-ben az EU-országok átlagosan a GDP 4,4-9,3 százalékát fordították egészségügyre. Magyarország GDP-arányos egészségügyi kiadásai a legalacsonyabbak voltak az EU-ban (4,4 százalék), Ausztriáé a legmagasabb (9,3 százalék), amelyet Csehország követett. A régióban egészségügyre hagyományosan Csehország költ a legtöbbet, amelyet Szlovákia követ. 2006-ig a magyar kiadás nagyjából lépést tartott a szlovákkal, 2007-ben azonban a költségvetési konszolidációs kényszernek többek között ez az ágazat is áldozatul esett. 2007–18 között már lejjebb csúszott a rangsorban, de még mindig nagyjából megfelelt a lengyel szintnek, és meghaladta a románét. A Covid-járvány miatti kiugrást követően azonban 2022-re már valamennyi régiós ország szintje alá esett vissza a magyar GDP-arányos egészségügyi kiadás. A kórházi ellátásokra fordított kiadások az EU-lista utolsó helyén vannak, és a csökkenés már a 2008-as válság idején megkezdődött. Ugyanakkor a járóbeteg-ellátásra fordított kiadások is az uniós rangsor alsó harmadában vannak, vagyis azok nem kompenzálják az alacsony kórházi ráfordításokat.

A sport, kultúra, vallási támogatások csoport valamennyi eleménél nőttek a GDP-arányos kiadások. Ez az a tétel, amelyben szintén nagyon jelentős változások történtek az elmúlt évtizedben. 2022-ben a magyar állam költötte a legmagasabb arányt a GDP-ből ezekre a célokra: a GDP 2,7 százalékát, miközben az EU-átlag 1,1 százalék volt. A szabadidő, sport, kultúra és vallásügyi kiadások 2010-ben indultak viharos emelkedésnek Magyarországon, és az akkori 1,8 százalékos GDP-arányos kiadás is meghaladta az EU-s átlagot, a harmadik legmagasabb volt az Unióban.

A szociális védelem viszont jelentős karcsúsításon ment keresztül, hisz a 2010-es 17,2 százalékkal szemben 2022-ben már csak a bruttó hazai termék 13,1 százalékát fordította az állam erre a területre. Ezen belül a kiadások valamennyi eleme csökkent, ez alól csak a család- és gyermekvédelmi támogatás volt kivétel. A nyugdíjak GDP-arányos részarányát tekintve Magyarország az EU-ban hátulról az 5. helyen állt 2022-ben. A nyugdíjak aránya a GDP-ben 2013-ban indult hanyatlásnak és mára a régióban az utolsó helyre került. Ennek okai szerteágazóak, ám a szerző ezek közül kiemelte a nyugdíjemeléseknél a svájci indexálás megszüntetését 2010-ben, aminek következtében a gazdasági növekedés (bizonyos nyugdíjprémium kifizetések ellenére) már nem érvényesült a nyugdíjakban. A család- és gyermektámogatások terén Magyarország pozíciója lényegesen jobb, mint a nyugdíjak, illetve a betegségi és rokkantsági támogatások helyezése. A magyar családi támogatás GDP-részaránya 2022-ben az 5. legmagasabb volt az EU-ban, és a régió országai közül csak Lengyelország előzte meg, pár tizedszázalékkal.

FOTÓ: CSOMOR ÁDÁM

Magyarország GDP-arányos egészségügyi kiadásai a legalacsonyabbak az EU-ban

Az államháztartás kiadásai funkciónként, a GDP százalékában

	2010	2022	Változás
Működési kiadások	5,1	5,2	0,1
- Kamatkiadások	4,2	3,0	-1,2
Honvédelem	1,2	1,4	0,2
Rendvédelem	1,8	2,0	0,2
Gazdaság	5,8	10,5	4,7
Környezetvédelem	0,6	0,6	0
Lakásügyek	0,7	0,8	0,1
Egészségügy	5,0	4,4	-0,6
Sport, vallás, kultúra	1,8	2,7	0,9
Oktatás	5,5	5,1	-0,4
Szociális védelem	17,2	13,1	-4,1
Összes kiadás	48,9	48,8	-0,1

Forrás: Kopint-Tárki Zrt..

ÁTALAKÍTÁS

PALÓCZ ÉVA: Egyetlen régiós országban sem alakították át az állami kiadások szerkezetét olyan mértékben, mint Magyarországon

850 milliárd

forinttal többet költött az állam magára, mint amennyi a régiós átlag szerint jutott volna

Nem garantált a magas minőség

A kutató szerint érdemes megjegyezni, hogy a kiadások mértéke nem tükrözi teljes mértékben az adott funkció ellátásának minőségét. Megfelelő szervezéssel, átalakítással akár változatlan költségek mellett is lehet jobb szolgáltatást nyújtani. Ez fordítva is igaz: akár nagyobb GDP-arányos összegeket is lehet alacsonyabb hatékonysággal elkölteni. Erre jó példa a magyar államigazgatás magas, a GDP 5,2 százalékára rúgó működési kiadása, mégsem mondhatjuk, hogy a magyar kormány jobb és hatékonyabb adminisztratív szolgáltatásokat nyújt, mint mondjuk a cseh vagy az észt államigazgatás, amely csupán a GDP 3,4-3,5 százalékát költi a bürokratikus kiadásokra – állapítja meg Palócz Éva.

Nőtt a terrorakciók száma

VESZÉLY Az Europol adatai szerint emelkedett a terrorista bűncselekmények száma kontinensünkön. Érdekesség, hogy a támadások többsége nem iszlamista indíttatású volt.

RÓNAY TAMÁS

A magdeburgi merénylet, amelyben egy szaúdi származású, de iszlámellenes férfi ölt meg öt és sebesített meg mintegy kétszáz embert, megmutatta, hogy nem csak az iszlám terrorizmus jelent veszélyt Európára. Biztonsági kockázatot jelentenek azok a magányos farkasok, akik osztják a szélsőjobb által hangoztatott összeesküvés-elméleteket. Azokról van szó, akik elhiszik, hogy külső erők, a bevándorlókat „befogadó” Nyugat, az establishment jelenti a legnagyobb veszélyt, s egy remigrációra, a menekültek visszatoloncolására van szükség.

Az adventi időszakhoz már hozzátartozik a rendőri jelenlét, a fémkorlátok. Németországban betontömböket helyeztek el a karácsonyi vásárok közelében, de amint a magdeburgi vérengzés bizonyította, ez sem jelent teljes biztonságot.

Európának többféle biztonsági kihívással kell szembenéznie. A Hamász 2023. október 7-én Izrael ellen elkövetett támadása és az azt követő közel-keleti eszkaláció után Európában is nagy volt a félelem, hogy radikális merénylők móresre akarják tanítani a nyugati világot, s merényleteket akarnak végrehajtani Európa egyes városaiban. Elsősorban azok az országok voltak veszélyeztetettek, amelyekben jelentősebb muszlim közösség él, többek között Franciaországról, az Egyesült Királyságról, Németországról, Ausztriáról, Svédországról van szó. A zürichi, solingeni és mannheimi késes akciók, valamint a bécsi Taylor Swift-koncert elleni meghiúsult támadások megerősíteni látszottak ezt a félelmet.

A 2024-es év terrorakcióval kapcsolatban még messze nincsenek végleges adatok, mivel az egyes országok általában jelentős késéssel teszik közzé a statisztikákat. Nemrégiben azonban az Europol részletes adatokat közölt 2023-ra vonatkozóan. A hágai székhelyű szervezet legfőbb feladata, hogy támogassa tagállamait a súlyos nemzetközi és szervezett, a számítógépes bűnözés és a terrorizmus minden formájának megelőzésében és leküzdésében. A szervezet 2023 végéig feldolgozott adataiból kiderül, hogy az EU-ban jelentősen megnőtt a terrortámadások, illetve az ezekre tett kísérletek száma: a 2022-es 28-ról 2023-ban 120-ra emelkedett ez a szám. 426 személyt tartóztattak le terrorizmus gyanújával, tizenkét százalékkal többet, mint az előző évben.

FOTÓ: AFP/HEIKO REBSCH/DPA

Magdeburgban ugyan szaúdi férfi követett el merényletet néhány nappal karácsony előtt, de a férfi a szélsőjobb eszmék fanatikusa volt

Az elmúlt tíz év fejleményeit vizsgálva azonban látható, hogy a terrorfenyegetettség a 2020-as és 2021-es, a pandémia által uralt éveket megelőzően lényegesen nagyobb volt, állapította meg a számokat elemezve a Neue Zürcher Zeitung. A korábbi években ugyanis az uniós országokban évente átlagosan mintegy 170 terrortámadást próbáltak végrehajtani, a letartóztatások száma pedig elérte a 950-et. Különösen 2014 és 2017 között a párizsi, a nizzai, a berlini, a manchesteri és a barcelonai nagyszabású merényletek rengették meg a kontinenst. Csak a 2016-os nizzai terrortámadásban, amikor egy támadó egy teherautóval hajtott bele a tömegbe, 86-an vesztették életüket és több mint 400-an megsebesültek.

A legtöbb gyanúsítottat Franciaországban, Belgiumban és Spanyolországban tartóztatták le.

Akkoriban még túlnyomórészt az iszlamista hátterű támadások jelentettek rendkívül súlyos biztonsági kihívást az EU számára. Az új adatok azonban azt mutatják, hogy bár az iszlamista hátterű támadások száma az utóbbi időben ismét nőtt, összességében csekélyebb szerepet játszottak.

A tavalyi 120 sikeres vagy meghiúsult terrortámadás közül a legtöbbet szeparatista terrorcsoportok hajtották végre. E támadások középpontjában a Franciaországhoz tartozó földközi-tengeri sziget, Korzika állt, ahol olyan csoportok, mint a Fronte di Liberazione Nazionale Corsu és a Ghjuventù Clandestina Corsa többször is lecsaptak. Mind a 70 támadás sikeres volt, de sebesültek és halálos áldozatok nem voltak. A második helyen a baloldali szélsőségesek támadásai álltak, akik főként Olaszországban csaptak le – többnyire sikeresen.

Németországban betontömböket helyeztek el a karácsonyi vásárok közelében.

Az európai rendőri hatóságok az adatok ellenére az iszlamista terrorizmust továbbra is az EU biztonságát fenyegető egyik legnagyobb veszélynek minősítik. Míg a szeparatisták és a baloldali szélsőségesek elsősorban infrastruktúrát és ingatlanokat támadnak gyújtogatással és robbanószerkezetekkel, addig az iszlamista támadások okozzák a legsúlyosabb áldozatokat.

A 2023-as franciaországi, belgiumi, németországi és spanyolországi támadásoknak például hat halálos áldozata és egy tucatnyi sebesültje volt. A 2024-ben Zürichben, Mannheimben és Solingenben elkövetett iszlamista támadások összesen négy ember halálát okozták, és további tizenöt személy megsérült. Az elkövetők szinte kizárólag megkéselték az áldozataikat vagy lőfegyvereket használtak.

Az iszlamista támadások véres következményei miatt az erőforrások és a figyelem nagy része az iszlamista fenyegetések elleni küzdelemre összpontosul. Más fenyegetések, mint például a baloldali szélsőségesek és a szeparatista mozgalmak, valamint a „magányos farkasoknak” minősített személyek, kevesebb figyelmet kapnak.

Az iszlamista terrorista tevékenységekkel összefüggésben letartóztatottak száma 2023-ban 25 százalékkal nőtt, a 2022-es 266-ról 334-re. Tavaly összesen több mint 400 embert tartóztattak le. Az esetek több mint kétharmadában a tettest börtönbüntetéssel sújtották, főként terrorista szervezethez való tartozásért, 65 esetben pedig támadás előkészítéséért.

A legtöbb gyanúsítottat Franciaországban, Belgiumban és Spanyolországban tartóztatták le. Franciaországban tervezték és hajtották végre a legtöbb támadást. Németországban tavaly 51 terrorizmussal gyanúsított személy került rács mögé. A svájci biztonsági hatóságok arról is beszámoltak, hogy 2023-ban négy embert tartóztattak le terrorszervezetek támogatása miatt.

Két elnöke is van a forrongó Grúziának

TBILISZI Miközben az ellenzéki pártok által bojkottált grúz parlament vasárnap beiktatta hivatalába Mikheil Kavelasvili új elnököt, a 2018 óta hivatalban lévő Szalome Zurabisvili csatlakozott az Egység Lánca elnevezésű élőlánc tüntetéshez, jelentette a Georgia Today. A grúz hírportál szerint országszerte élőláncok alakultak, amelyek résztvevői uniós zászlókkal vonultak utcára, mint mondták, a demokrácia, a jogállam és az ország európai jövője védelmében.

Az Európa-barát államfő mandátuma ma lejárt, de már december 15-én, az új elnök megválasztásakor bejelentette, nem fogja átadni hivatalát a szerinte illegitim parlament által megválasztott utódnak. Zurabisvili szombaton is jelen volt a tüntetésen és jelezte, mindaddig ott is marad, míg nem lesz az országnak legitim vezetése, Kavelasvili beiktatását pedig illegitim paródiának tartja.

Az államfő, akárcsak az ellenzék, nem ismeri el az október végi parlamenti választások eredményét, amelyet a 12 éve kormányzó Grúz Álom párt nyert meg. Az ellenzék a választás megismétlését követeli és azt, hogy független nemzetközi vizsgálat tárja fel a szerintük orosz beavatkozással manipulált voksolás hátterét. Az ellenzéki pártok ezért bojkottálták a parlament megalakulását is, nem vesznek részt annak munkájában.

FOTÓ: AFP/JEROME GILLES/NURPHOTO

Az EU-párti fiatal tüntetők piros lapot mutattak az új államfőnek

Korábban az elnököt közvetlenül választották, ezúttal viszont már a parlament választotta meg a korábbi volt válogatott labdarúgót. A homofób, szélsőjobboldali, durván Nyugat-ellenes kijelentéseiről is híres focista 2016 óta van jelen a grúz politikai életben. A Grúz Álom színeiben lett parlamenti képviselő, 2022-től a kormánypárttal szövetséges Néphatalom politikai mozgalom egyik vezetője. „Függetlenként” választották elnöknek, de ő volt az egyik társszerzője annak az orosz mintára elfogadott külföldi ügynöktörvénynek, amely miatt a nyáron az Európai Unió befagyasztotta az ország csatlakozási folyamatát.

Grúziában ezzel végképp patthelyzet alakult ki. Az október végi parlamenti választás tüntetések sora követte egymást, a rendfenntartó erők brutális erőszakot alkalmazva léptek fel ellenük. November 28-a óta, amikor Irakli Kobakidze régi-új miniszterelnök bejelentette, hogy kormánya 2028-ig felfüggeszti az európai uniós tárgyalásokat, vagyis immár 33 napja, a demonstrációk állandósultak, szombat óta élőlánccal kiegészülve. Jelentések szerint a hatósági erőszakos fellépések nyomán több mint 460 tüntetőt tartóztattak le, köztük vezető ellenzéki politikusokat. A Human Rights Watch szerint a rendőrök verik és kínozzák a tiltakozókat, sőt elrablásokról is érkeznek hírek.

A jövőt nem látni tisztán. Az ellenzéki pártok bejelentették, hogy Kavelasvili beiktatása után is Zurabisvilit tekintik legitim államfőnek. Az ellenzék nem adja fel az új választás kiírására vonatkozó követelését sem, amit a kormányzat elutasít. A voksolás megismétlése mellett a fogvatartott ellenzéki politikusok szabadon bocsátását kérik és azt, hogy az ország térjen vissza az EU-hoz való csatlakozás útjára. Utóbbi azonban a jelenlegi kormánnyal nem valószínű. Az EU-ban egyedül Orbán Viktor gratulált a Grúz Álom választási győzelméhez. A választás tisztaságát övező kételyek ellenére a magyar miniszterelnök a voksolás után két nappal már személyesen látogatott el a grúz fővárosba. Magyarország Szlovákiával együtt, belügyekbe való beavatkozás ürügyén megvétózta Kaja Kallas főképviselő javaslatát, amely szankciókat helyezett kilátásba a tüntetők elleni erőszakos megtorlásokért felelős grúz tisztviselőkkel szemben, Ezt követően fogadták el a két ország nélkül azt az egyszerűbb javaslatot, miszerint az EU felfüggeszti a grúz diplomaták és tisztviselők vízummentességét. Az Egyesült Királyság és az Egyesült Államok is szankciókat vezetett be néhány grúz tisztviselővel szemben. Washington pedig szankciós listára tette szombaton a kormányzó Grúz Álom párt alapítóját, az orosz gazdasági érdekeltségekkel rendelkező milliárdos Bridzina Ivanisvilit.

A magyar kormány egyelőre nem gratulált az új grúz elnöknek.

GÁL MÁRIA

LAPSZÉL

Elhagyta hazánkat az orosz egyházi vezető

FOTÓ: MTI/BRUZÁK NOÉMI

Hilarion Alfejev metropolitát a magyarországi Orosz Ortodox Egyházmegye éléről a csehországi Karlovy Varyba helyezik át, ott a Szent Péter és Pál-templomban fog szolgálatot teljesíteni, írta az orosz Novaja Gazeta. A budapesti és magyarországi ortodox egyházmegye vezetésére új egyházi elöljárókat neveznek ki. Hilariont sokáig a moszkvai Kirill pátriárka utódjaként is emlegették, Budapestre érkezése után három hónappal magyar állampolgárságot és útlevelet is kapott. A magyar kormány az intézkedéshez nemzeti érdekre hivatkozva nem fűzött indoklást. Az Orosz Ortodox Egyház egy nyáron lefolytatott vizsgálat során pénzügyi és személyes visszaéléseket állapított meg a papnál, akit az egyházmegye vezetése mellett más tisztségeitől is megfosztottak. A gyanú szerint a metropolita 2022 és 2024 között szexuálisan zaklatott egy mellette ministránsként dolgozó fiatal férfit. NÉPSZAVA

Észak-Korea új USA-politikája

Kim Dzsongun legfőbb észak-koreai vezető az eddigi „legkeményebb” Amerika-stratégiát hirdette meg vasárnap – adta hírül a Reuters. Az ellenlépéseket annak jegyében hirdette meg, hogy az amerikai szövetséges Japán a „nukleáris katonai blokk felé terjeszkedik”, Dél-Korea pedig az Egyesült Államok antikommunista hídfőállásává vált. NÉPSZAVA

Feloszlatnák a Szíriát felszabadító milíciát

FOTÓ: AREF TAMMAWI/AFP

Mohammed el-Dzsúláni szíriai lázadóvezér azt állítja, hogy fel akarja oszlatni a Harat Tahrir al-Sham (HTS) nevű milíciát. A feloszlatás tényét egy nemzeti párbeszédet célzó konferencián fogja bejelenteni, áll az ORF híradásában. Ezek után becslése szerint még három évet venne igénybe a nemzeti alkotmány kidolgozása, majd csak ezek után lehet érdemi választást tartani az országban. A Szíriával foglalkozó szakértők kétkedve fogadják a hírt, hogy szabad és tisztességes választásokat tartanának Dzsúláni vezetése alatt. Korábban az észak-szíriai Idlíbet irányította, ahonnan emberi jogi aktivisták kínzásokról és a politikai ellenfelek likvidálásáról számoltak be. Bár az USA és más nyugati országok terrorszervezetként tartják számon a HTS-t, a vezetőjének fejére kitűzött vérdíjat Washington nemrég visszavonta. NÉPSZAVA

Borús román kilátások

KAMPÁNY A magyar állami energiaszolgáltató, az MVM-csoport romániai terjeszkedési szándéka újra kampánytémává teheti a „magyar veszélyt”. Márpedig márciusban újra elnökválasztás lesz a szomszédban.

GÁL MÁRIA

FOTÓ: AFP/DANIEL MIHAILESCU

Călin Georgescu, a Nyugat-ellenes neofasiszta jelölt élesen kritizálta az MVM román energiaszolgáltatót célzó felvásárlási szándékát

Az új román kormány mai ülésén hozza meg a végleges döntést, de kiszivárgott sajtóinformációk szerint a megismételt elnökválasztás első fordulóját március 23-án, a második fordulót pedig április 6-án rendezik meg. Amint arról a Népszava is beszámolt, a november 26-án megrendezett román elnökválasztás első fordulóját a Nyugat-ellenes, neofasiszta, szélsőjobb, még a kampány elején is teljesen ismeretlen „független” jelölt, Călin Georgescu nyerte meg. A második fordulóra már nem került sor, az Alkotmánybíróság külső állami (orosz) beavatkozás miatt, nemzetbiztonsági kockázatra hivatkozva megsemmisítette a választást.

A Romániai Értékelési és Stratégiai Intézet (IRES) vasárnap nyilvánosságra hozott legfrissebb felmérése szerint Georgescu fölényesen, 48 százalékkal nyerte volna meg a második fordulót, amelyen Európa-barát kihívója, Elena Lasconi csupán 29 százalékot ért volna el. A felmérés más vonatkozásai nem sok jót sejtetnek a megismételt választásra sem, hiszen az Európa- és NATO-ellenes jelölt mögött állók tábora elégedetlen saját életszínvonalával is, amiért a rendszerváltás óta regnáló, elkötelezetten euroatlantista politikai elitet tartja felelősnek. Bár a többség, 57 százalék még mindig azt mondta, hogy meg van elégedve az életszínvonalával, a szélsőjobb, elégedetlen tábor sokkal aktívabb és jobban mozgósítható a voksolásokon. A demokratikus erők esélyeit rontja az is, hogy az Európa-barát pártoknak nem sikerült közös államfőjelöltben megállapodniuk. A parlamenti mandátumok harmadát birtokoló szélsőjobb pártok egyelőre Georgescut támogatják, de ők is tisztában vannak azzal, hogy a jelölt aligha megy át a nemzetbiztonsági szűrőn, így megkezdődtek az egyeztetések egy közös „szuverenista” jelölt érdekében.

Bárki is lesz a szélsőjobb államfőjelöltje, az már borítékolható, hogy ebben a kampányban a „magyar kártya” újra az asztalra kerül.

A szélsőjobb Nyugat-ellenes jelölt fölényes győzelmet aratott volna a második fordulóban.

Erre a romániai energiaszolgáltató E.ON-nak a magyar MVM általi felvásárlási szándéka biztosít ürügyet. George Simion, a legnagyobb román szélsőjobb párt, az AUR az elnöke múlt héten máris a Versenytanácshoz fordult, a felvásárlás felfüggesztését kérve, mert szerintük a magyar állami MVM a versenyjogot megsértve vásárolná meg a román stratégiai vállalatot. A szélsőjobb párt azt is követeli, hogy hozzák nyilvánosságra, miről tárgyalt Marcel Ciolacu miniszterelnök karácsony előtt a Bukarestbe látogató Orbán Viktorral.

Erre a december 20-i vizitre, valamint az RMDSZ kormányzati részvételére reagált Georgescu is, aki egy Facebook-bejegyzésben azt írta: „A két legfontosabb minisztérium, a pénzügyi és a fejlesztési valahogy átkerült a magyar kormány irányítása alá. Marcel Ciolacu és Orbán Viktor nemcsak Romániában tárgyaltak, hanem magát Romániát tárgyalták meg. Az egyik azért jött, hogy megvegye, a másik azért, hogy eladja azt, ami nem az övé.”

A román stratégiai vállalat MVM általi felvásárlását nem csak a szélsőjobb bírálja. Több szakértő sürgős beavatkozást kért az Európai Bizottságtól, hogy megakadályozzák a román energiapiac geopolitikai kiszolgáltatottságát, mivel az MVM az orosz Gazprom stratégiai partnere. Az előző Ciolacu-kormány már december 18-án elfogadott egy sürgősségi rendeletet, ami megakadályozhatja az E.ON magyar felvásárlását. Megszólalt az ügyben Sebastian Burduja, az új kormány energiaügyi minisztere is szombaton, leszögezve: Egyelőre annyi történt, hogy az E.ON elvileg elfogadta a legjobb ajánlatot, amit kapott, de az akvizíció nem végleges, amíg a román állam jóvá nem hagyja azt a Közvetlen Külföldi Beruházásokat Vizsgáló Bizottságban. Ennek a bizottságnak törvényes joga van arra, hogy a Legfelsőbb Védelmi Tanács elé utalja az ügyet, ami véleménye szerint valószínűleg így is fog tenni. A tranzakció várhatóan 2025 első felében – az illetékes hatóságok szükséges jóváhagyását követően – zárulhat le.

Az MVM romániai megjelenési szándéka ürügyet szolgáltat a magyarellenes uszításra a közelgő kampányban.

Román elemzői vélemények szerint az elnökválasztási tapasztalat után elképzelhetetlen, hogy ezt a tranzakciót jóváhagyják a román illetékes szervek, tekintettel nemcsak a magyar kormány orosz kapcsolataira, hanem arra is, hogy az MVM által a Gazprom jelentős uniós és román piachoz juthatna.

Időt nyerhet a TikTok Amerikában

BLOKK Donald Trump megválasztott elnök ügyvédei kérelmet nyújtottak be pénteken a Legfelsőbb Bírósághoz, amelyben a január 19-én hatályba lépő TikTok közösségi médiaplatform országos betiltásának felfüggesztését kérik „egy politikai megoldás kidolgozásához”. A bíróság január 10-én személyes meghallgatást tart az ügyben az amerikai állam és a kínai cég jogi képviselőinek részvételével.

A Joe Biden elnök által áprilisban aláírt törvény úgy rendelkezik, nemzetbiztonsági kockázatokra hivatkozva a TikTok szervereit üzemeltető pekingi székhelyű Bytedance céget amerikai többségi tulajdonba kell adni a megadott határidőn belül. Amennyiben ez nem történik meg, úgy az összes amerikai kiszolgáló webshopból és alkalmazásokat letöltésre kínáló platformról törlik a TikTok alkalmazását. Jelenleg mintegy 170 millió amerikai felhasználója van a TikToknak, a szórakoztató tartalmakon kívül az idei elnökválasztási kampányban már nagy szerepet kapott az alkalmazás a legfiatalabb Z generációs választók megszólításában.

FOTÓ: LENIN NOLLY/AFP

A TikTok kitiltásával sokan jelentős bevételektől is eleshetnek

A kínai cég a döntést több fellebbviteli fórumon is megtámadta. Az érvei között szerepel az amerikai alkotmány első kiegészítésének, azaz a szólás- és véleményszabadságnak a megsértése, valamint az 1,3 milliárd dolláros anyagi kár, ami a platformon aktív kisvállalkozókat érné már az első hónapban az alkalmazás betiltásával. A szövetségi fellebbviteli bíróság elutasította a kínai cég kérelmét a törvény hatályon kívül helyezésére, ugyanis indoklásuk szerint „a törvény egy átfogó kétpárti döntés eredménye, amelyet a kongresszus mellett az egymást követő elnökök is támogattak”.

Trump első ciklusa alatt még a TikTok betiltása mellett kardoskodott, azonban nem állnak távol tőle a szeszélyes politikai döntések, így az elnökválasztási kampány után már változtatott korábbi álláspontján. „A TikToknak különleges helye van a szívemben, ugyanis itt nyertem meg a fiatalokat 34 ponttal” – állította egy decemberi sajtótájékoztatón valótlanul, mert Kamala Harris gyűjtötte be a 29 év alatti szavazói köréből a voksok többségét.

A váratlanul jött pálfordulás mögött gazdasági lobbi is húzódhat. A digitális szolgáltatásokat kínáló Oracle szerverei szolgálják ki a TikTok-videók streamingigényét az Egyesült Államokban. A cég ügyvezetője, Safra Catz 125 ezer dollárt is adományozott a Trump-kampánynak. Jeff Yass befektetőt még szorosabb üzleti érdek fűzi a TikTokhoz: cégén keresztül 15 százalékos részesedéssel bír a kínai Bytedance vállalatban. Trump 2024-es kampányát Yass nem kevesebb mint 96 millió dollárral támogatta.

Bár Trump január 3-tól a kongresszus mindkét házában papírvékony republikánus többséggel számolhat, az adósságplafon megemelésére vonatkozó karácsony előtti voksoláson is 38 republikánus képviselő szembement a megválasztott elnök akaratával. Hasonló dacra a TikTok kitiltásával kapcsolatban is számíthat majd.

MOSOLYGÓ MIKLÓS

A fantaszta leléphetne már

PAPP ZSOLT

Orbán Viktor miniszterelnök köztudottan nem ért a gazdaságpolitikához. Mi több, azt is tudjuk róla, hogy nem is érdekli az, ezért ezt a területet mindig kiszervezte valamelyik ügyeletes jobbkezének. Ez már így volt az első (1998–2002) majd a 2010 óta tartó kormányzati ciklusa alatt is. Az utóbbi időben annyiban romlott a helyzet, hogy magyar miniszterelnököt en bloc untatja a magyar belpolitika, ő inkább globális politikai szereplőnek szeretné látni magát.

Így fordulhatott elő, hogy a miniszterelnök a saját kormánya költségvetését sem ismeri, ennek ellenére olyan magabiztos gazdasági kijelentéseket tett egy „interjúban”, hogy a fal adja a másikat. Orbán a Patrióta nevezetű NER-es médiaképződménynek adott nyilatkozatában arról beszélt, hogy 2025 „fantasztikus év lesz”. A kormányfő kiemelte, jövőre érdemi mérséklődést látunk az államadóssághoz kapcsolódó kamatkiadásokban, ami komoly mozgástérbővülést eredményez a kabinet számára.

No, ebből a gondolatmenetből egy büdös szó nem igaz. Sem a premissza, sem a konklúzió. Az államháztartás kamatkiadásai 2020-ban már emelkedőben voltak, de akkor még „csak” 1225 milliárd forint ment el az államadósság finanszírozására. Idén már több mint 3500 milliárd lesz a várható kiadás az elmúlt években durván megugrott infláció, emelkedő kamatkörnyezet és a magas államháztartási hiány, valamint a magas államadósság következtében. A napokban elfogadott költségvetés szerint 2025-ben még erre is rá kell tolni néhány százmilliárdot: Varga Mihályék azzal számoltak, hogy jövőre 3876 milliárdot kell kifizetni a kölcsönpénzekért. Ez az a csökkenés, amiről Orbán beszélt: neki úgy nő a mozgástere, hogy egyik évről a másikra 10 százalékkal megnőnek a kamatkiadásai. Egyszóval fantasztikus évünk lesz jövőre is a miniszterelnök szerint.

De van másik példa: Orbán a karácsonyi sajtótájékoztatóján arról monologizált, hogy baj lesz, ha megszűnik januártól az ukrán gáztranzit, mert blablabla. Teljesen mindegy, hogy ezek után mit magyarázott, ugyanis már megint hibás volt a kiindulópont. A miniszterelnök láthatóan azzal sincs tisztában, hogy Magyarország gyakorlatilag két éve egy molekulányi orosz gázt sem vett ukrán tranziton keresztül. Nincs tisztában azzal, hogy két éve nem Ukrajna felől nem jön a gáz, hanem Ukrajna felé áramlik Magyarországról.

Nem az a baj, hogy egy ember hülyeségeket beszél, ez bárkinek az emberi joga. Sőt, még tévedni is! De könyörgöm, 18 év kormányzás után legalább a keretrendszerrel legyen már tisztában a miniszterelnök! Tudjon már róla, hogy mégis milyen körülményekhez kell alkalmazkodnia a döntéshozatal során. Vagy kérdezze meg a szakembereket!

Lenne egy javaslatom így az új év előtt: látszik, hogy ő is unja ezt az egészet. Teljesen egyértelmű, hogy mi, egyszerű polgárok is baromira unjuk őt, meg a bandáját. Tisztelt miniszterelnök úr, tegyen meg egy szívességet a hazájának és vegye a kalapját! Így talán jöhet egy boldogabb új év! Vagy valami igazán fantasztikus.

MUHARI JUDIT

Veszteség

Világsztárokat veszítettünk, nemcsak egy államfőt és egy minisztert, hanem két fantasztikusan teljesítő politikai világsztárt. Ez hatalmas veszteség az egész nemzeti közösségnek. Ezt mondta Orbán Viktor miniszterelnök Novák Katalinról és Varga Judittól. Azt pedig a Belügyminisztérium írta lapunknak, hogy idén 1804 dolgozó távozott a gyermekvédelmi szakellátási intézményekből, és 64 gyám jogviszonya is megszűnt.

A két hír közös metszete a gyermekvédelem. De míg az egyik halmazban a családjukat vesztett gyerekek életében valóban fontos szerepet játszó emberek vannak, a másikban a kirakatfigurák, akiknek egy másik szinten lehetett volna kulcsszerepük, de ők inkább a hatalom játszmáját választották.

Pedig ezt a két világsztárt nem elvesztettük, hanem a miniszterelnök rúgta ki őket. Ne szépítsünk, velük vitette el az összes balhét az ügyben, miközben a harmadik ismert szereplő, Balog Zoltán még ma is parádézik. Utat mutat híveinek a szép, a jó, és az igaz megkereséséhez. Azt ma sem tudjuk, hogy még kinek – netán a miniszterelnöknek – milyen szerepe volt ebben a mocskos történetben, az elsiratott páros – Balog Zoltán útmutatása szerint – kihozhatta volna magát a bűn elveszettségéből, és megajándékozhatta volna az országot az igazsággal. De nem tette. Előttük – Orbán szerint – a világon ugyan megemelték a kalapot, itthon mégis a gyávaság szégyenének mintapéldái lettek.

Az empátia, a megértés a világsztárokról és a gyerekek szeretetéről papoló miniszterelnöknek mit sem számít. Hagyták, hagyják, hogy a családjukat elveszítő, legkiszolgáltatottabb kiskorúak a szeretett nevelőjüktől is búcsúzni kényszerüljenek, ők lettek a statiszták a sztárparádéban. Megalázóan alacsony fizetés, a méltatlan, a gyermeki jogokat súlyosan sértő munkakörülmények mellett egyszerre arra kényszerültek, hogy bizonyítsák, nem bűnözők, nem néznek gyerekpornót, és nem jut eszükbe kiskorúval szexelni. A politikai elitnek elvette a hatalom az eszét. Ez a nemzeti közösség vesztesége.

> Pedig ezt a két világsztárt nem elvesztettük, hanem a miniszterelnök rúgta ki őket. Ne szépítsünk, velük vitette el az összes balhét az ügyben, miközben a harmadik ismert szereplő, Balog Zoltán még ma is parádézik.

PÁPAI GÁBOR RAJZA

KÖSZ, TV

JEGYZET

Balassa Tamás

Haza és hasadás

Megtalálta a hangját Sulyok Tamás. A kedvenc mondókáját, házimunkáját, keresztrejtvényfejtő-szófáját és ízületkímélő töltőtollfogását még nagy erőkkel keresi, de a hangja már megvan. Karizmának nem mondanánk, nem egy seriff határozott lépteinek hangja, mielőtt rárúgja az ajtót a tolvajbandára, de legalábbis egy hang, ami más, mint az elődeié. Nem a lényege más, hanem a megszólalás pillanata. Azt találta ki ugyanis a nagy semmittevés-semmitmondás (kegyelmi ügyektől irtózás) közepette a köztársasági elnök, hogy nem az új év első perceiben intéz szózatot a néphez, hanem karácsony második napján. Ez lett az ő alkotmányjogi mozgástere. A nagy államférfi innováció. Hogy ez eddig senkinek nem jutott eszébe! Kellett hozzá egy jogtudós, aki szereti a NER-t. Ahogy az összes eddigi fideszes államfő szerette. Egyikük sem emelt szót az illiberális puccs ellen, helyeselték azt, máskülönben el sem vállalták volna a kínos feladatot. Aki a nemzet egységének megtestesítésére vállalkozik a világ egyik legnagyobb nemzetszétfűrészelő vállalkozásának felkérésére, az vagy fajankó, vagy cinkos. Aki szerint nincs itt semmi látnivaló, Orbán minden demokráciától távolodó ballépését aranyba kellene önteni.

A megtalált Sulyok-hanggal egy baj van: szavakból áll (bár zongorázott volna inkább!), és a szavak makacs dolgok. „Nem engedhetjük, hogy bármilyen érdekből is megosszanak vagy kijátsszanak minket egymás ellen. Sose tekintsünk egymásra, a másik magyarra ellenségként!”. Minő tudathasadás! Ha valóban így látja, akkor felírhatná e mottót egy molinóra, és kiülhetne a Karmelita vagy az Országház elé, ahol fideszes közjogi méltatlanságok hirdettek kereszteshábórút (vagy mondtak ki fatvát) a fél ország ellen másfél évtizede. A háborúság a rendszer lételeme. A forintlapátolás is csatazajban hallatszik legkevésbé.

Mennyi is az annyi?

ATLANTISZ

BOD PÉTER

Új szelek kezdtek fújni a néhai Szovjetunióban, amikor Brezsnyev halálát követően Jurij Andropov, az ottani titkosszolgálat, a KGB első embere lett a kommunista párt főtitkára. Korábbi tisztségéből következően tisztában volt az ország mérhetetlen elmaradottságával, azzal, hogy hiába katonai szuperhatalom a birodalom, a szerepnek egyre kevésbé képes megfelelni. Gazdasági reformok sokaságának igényével nyitotta meg 1982-ben a Politikai Bizottság (PB) ülését. Sietnie kellett, kétfajta értelmében is. A Brezsnyev alatti gazdasági és népjótéti semmittevésnek, a „pangásnak” a lehető leghamarabb végett kellett vetni. Az Egyesült Államoktól mért lemaradás már ijesztően nagy volt. A tehetetlenség és a cselekvésképtelenség miatt az idő nem a Szovjetunió malmára hajtotta a vizet.

> A most folyó orosz–ukrán háború kapcsán napvilágot látnak azok a költségvetési tételek, amiket a hadseregre költ (sokat) Oroszország. De hogy mindez igaz volna, abban erősen kételkedem.

Más miatt is sietnie kellett. Főtitkárrá választásakor már halálos beteg volt, veseelégtelenségben szenvedett. Beiktatása és temetése között mindössze tizenöt hónap telt el. Ekkor hetvenéves volt, és nem változtatott azon a képen, hogy a Szovjetunióban szinte kizárólag idős emberek tölthetnek be magas politikai posztot. A Nyugat komoly fenntartásokkal fogadta kinevezését, mégiscsak a KGB korábbi vezetőjéről volt szó. Politikai reputációját nem növelte, hogy 1956-ban ő volt az szovjet nagykövet Budapesten, és egyik értelmi szerzője a forradalom vérbefolyásának, valamint Kádár János Moszkvába csempészésének.

A Szovjetunió belső bomlását, abnormális működését, a mindent átszövő korrupciót talán ő ismerte a legjobban, mert a titkosszolgálat vezetőjeként hivatalból mindenről tudnia kellett. Fiatal, képzett, a reformok mellett elkötelezett emberekkel erősítette csapatát, Mihail Gorbacsov már 1979-ben a PB tagja lett, és amikor 1982 végén Andropov lett a pártfőtitkár, már a komoly feladatokat kapott politikai mentorától. Nyikolaj Rizskovval közösen bízta meg, hogy átfogó gazdasági reformprogramot készítsenek az ország számára. Rizskov a Központi Bizottság Gazdasági Osztályának vezetője volt, közgazdász. Karrierjének emelkedése szintén nem függetleníthető Jurij Andropovtól.

A két fiatal reformer lelkesen látott munkához. A nagyot alkotás vágya fűtötte őket. Munkájuk a központi költségvetés elemzésére épült, amiből nem derült ki, valójában mennyit költ a Szovjetunió hadseregének fenntartására. Személyes találkozót kértek Andropovtól, mert a büdzsé átrendezése megoldhatatlan feladatnak látszott e fontos tényszám ismerete nélkül. Dalos György 2011-ben megjelent Gorbacsov – ember és hatalom című könyvében leírta, hogy a választ megtagadta a főtitkár. Fölényeskedően annyit mondott, hogy csak nem gondolják, hogy ezt elárulom. Mindezt a PB egyik tagjának és legfontosabb gazdasági hivatal vezetőjének vágta az arcába.

Mindez arról jutott eszembe, hogy a most folyó orosz–ukrán háború kapcsán napvilágot látnak azok a költségvetési tételek, amiket a hadseregre költ (sokat) Oroszország. De hogy mindez igaz volna, abban erősen kételkedem.

(Ellopott) idő Újévre

CSILLAG ISTVÁN
közgazdász

HOSSZÚ MENETELÉS

Most nem a jóérzésű embereknek írok. Kifejezetten a rosszérzésűek kedvét keresem. Igaz, nem a legrosszabb jellemű, a legkevésbé képzett, a leginkább gátlástalan polgárokét, akik bár a legkevésbé alkalmasak az ország vezetésére, jellemtelenségük ellenére mégis uralkodnak az országon. Hanem az önző mamlasz magyaroknak (MM).

Az év vége – még ha rosszérzésűek vagyunk is – arról szól, mivel lepjük meg a szeretteinket. A meglepetés kigondolása sem könnyű, hosszú órákig, napokig töprengünk rajta, majd az elkészítéséhez is – főleg, hogy valódi meglepetés legyen – titokban kell időt szakítani. De ha a meglepetést vásároljuk, a vásárláshoz magához is időre, ám emellett leginkább pénzre van szükségünk.

Nehezebb kérdés, hogy mit kezdjünk magunkkal, akik a Jóistentől, a Messiástól, Európától várjuk saját sorsunk jobbra fordulását. Csak várjuk, hogy történjék velünk valami?

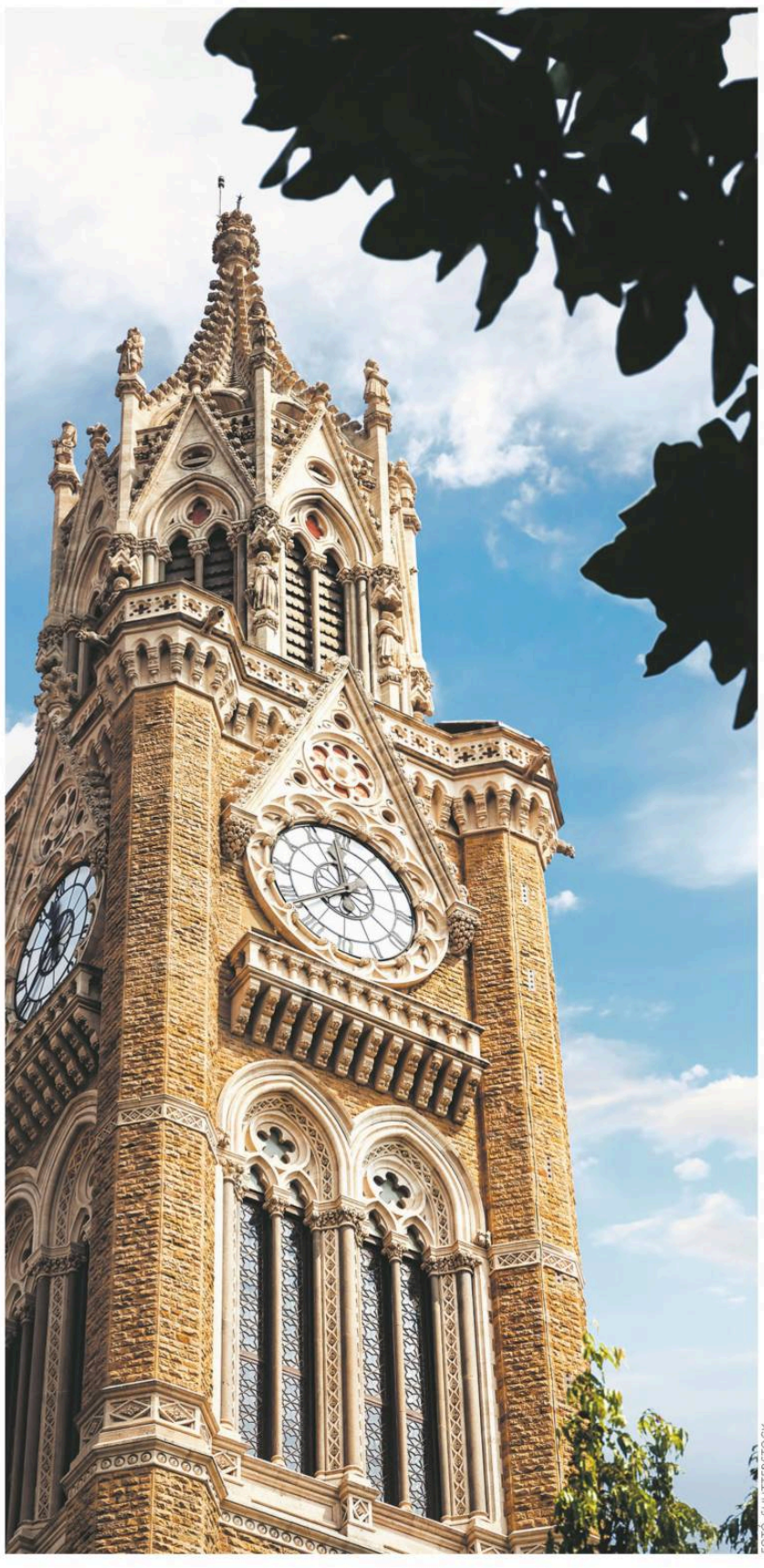

FOTÓ: SHUTTERSTOCK

Ha rosszérzésűek vagyunk, akkor természetes, hogy irigyek vagyunk másokra: hogy nekik miből telik, nekik mikor van még erre is idejük. Márpedig tudjuk, hogy az idő pénz, pontosabban a pénzért is hosszú időt kell munkával tölteni. Mindent megvehetünk, csak az időt nem. Mennyivel lenne még a rosszérzésűek számára is boldogabb a következő év, ha visszakapnánk azt a sok-sok percet, órát, hetet, amit – ha normálisan működne az ország – magunk használhatnánk fel, és nem lopnák el tőlünk? Erről szól ez a cikk.

KÉPZELJÜK EL

Képzeljék el, hogy valamennyi vonat, amelyik Magyarországon közlekedik, időben indulna és időben érkezne a célállomásra. Képzeljék el, hogy valamennyi távolsági busz vezetője a busz menetrendi indulásakor eldobná azt a cigarettát, amit máskor éppen akkor, a megállóban – ahol tilos a dohányzás – szokott meggyújtani, és időben elindulna. Képzeljék el, hogy az utcákban és a bekötőutakon nem húsz kilométeres sebességgel kellene kerülgetni a – tengelytörésre alkalmas mélységű – kátyúkat, hanem az előírt és lehetséges 40-50 kilométeres sebességgel „száguldva” érhetnénk el célunkat. Képzeljék el, ha ahelyett, hogy meghallgatják, „felkészültünk a télre”, egyszerűen csak észlelnék, hogy ez valóban megtörtént, mert járhatóak lennének az utak és az utcák.

Képzeljék el, hogy abban a rendelőben, ahová előre bejelentkeztek, a kapott időpontban, legfeljebb öt percet késve hívnák be önöket. Képzeljék el, hogy a gyógyszertárakban a látogatásukkor hiányzó gyógyszerről – ha nem akarnak a felajánlott helyettesítőre áttérni – két napon belül értesítést kapnának, hogy megérkezett. Képzeljék el, ha minden magyarországi kórházban folyamatosan lenne vécépapír, papír kéztörlő, működne a fűtés, lenne mindig meleg víz a kórházi zuhanyozókban.

Képzeljék el, ha a bölcsődékben és az óvodákban nem a szülők, hanem mindenütt az intézmény tudna gondoskodni arról, hogy meglegyen minden segédeszköz, és ha valami meghibásodik, akkor maguk rendelhetnék meg a javítást, és nem a központi szervezet központjának ki tudja, hol lévő, ki tudja, hogyan elérhető részlegéhez kellene fordulniuk.

Képzeljék el, hogy a helyettesítő és nagyon igyekvő énektanár, tornatanár, napközis tanár néni helyett a valóságos szaktanár, azaz a fizika-, a kémia-, a matematikatanár tartaná meg az órát, és nem kellene a gyereknek este elmagyarázni otthon, hogy mi is volt a tananyag órán az iskolában. Képzeljék el, hogy a középiskolában, az egyetemen, a főiskolán tanítók az elemi szövegértési készségekkel vagy az egyszerűbb matematikai összefüggések megértéséhez szükséges képességekkel nem rendelkezőket hajlandóak lennének kiszűrni, és számukra külön felzárkóztató kurzusokat tartani annak érdekében, hogy ne csak „papírjuk”, de tudásuk is legyen, közben pedig a többiek haladására tudjanak koncentrálni.

Képzeljék el, ha a közigazgatás működését folyamatosan nyomon lehetne követni a beadványtól a véleménybeszerzésen át a határozathozatalig, aminek köszönhetően ellenőrizhetnénk a hivatali ügyintézés átláthatóságát, hatékonyságát, és a fölösleges kanyarokat kiiktatva lerövidíthetnénk a folyamatot. Képzeljék el, ha csak azok a szolgáltatók maradnának talpon, akiknek megbízhatóságát, pontosságát, az általuk elvégzett munkát egy nyilvánosan is elérhető regiszterben nyomon lehetne követni.

MI LESZ A MAFFIAÁLLAM ÁLTAL ELRABOLT IDŐNKKEL?

Tudom, sokaknak meghökkentő, hogy a „képzeljék el” felsorolásban nincs egyetlen kérdés sem, ami arra a határtalan és gátlástalan lerablásra vonatkozna, amelynek alaposan átgondolt, összecsiszoltan kitervelt, óraműszerűen megvalósított mechanizmusát immár 4+14 éve folytatólagosan működteti Orbán maffiaállama. A haza javának szolgálata helyett a haza javainak a lerablásában nincs időveszteség.

Az általuk sajátjukként kezelt időnket – hiszen ezek az eszközök az általunk, a mi időnkből végzett munka eredményeként keletkeztek – veszik birtokba, és éppen ennek következményeként nem érkeznek időben a vonatok, a buszok, ezért kell éveket várni a műtétekre, ezért nincs szaktanár és nincs időben elvégzett karbantartás.

Ám éppen, mert a „lepapírozást” is mindenki által tudottan folytatólagosan, bűnszervezetben, előre kitervelt módon hajtják végre, hogy aztán a tíz-százmilliók, százmilliárdok hűtlen kezelése és csalása megvalósulhasson, ezek alapos feltárása, bizonyítása, majd bírósági megállapítása után a ma elveszettnek látszó idő – legalábbis annak jó része – visszaszerezhető.

Sokkal nehezebb kérdés, hogy mit kezdjünk magunkkal, akik a Jóistentől, a Messiástól, Európától várjuk saját sorsunk jobbra fordulását. Mi üljünk kényelmesen a karosszékben, és várjuk, hogy történjék velünk valami? A horgászmondás azt tartja, „ugyan fejétől bűzlik a hal, de mégis a farkától kezdik pucolni”. Mi lenne, ha magunkon kezdenénk az idővel – a saját és mások idejével – való észszerű gazdálkodást?

MIHEZ KEZDJÜNK ENNYI IDŐVEL?

Elkezdhetnénk szeretni magunkat. Tudjuk: az összeszorított, pengekeskeny ajkaknak, a dühnek, a gyűlöletnek az a forrása, hogy nem vagyunk képesek eleget tenni a „Szeresd felebarátodat, mint tenmagadat!” parancsnak. Hogy is szerethetné valaki a felebarátját, aki még magát sem szereti?

Talán több figyelem jutna a gyerekeknek, az időseknek, a rászorulóknak. Talán képesek lennénk odafigyelni arra, hogy mit is mond a társunk, a barátunk, a kollégánk. Felfigyelhetnénk időben, mit jelez a testünk, amikor a túlsúly vagy a lábfájás miatt nem esik jól a lépcső, a séta, az egyszerű várakozás.

Talán fontosnak tartanánk, hogy ne húzódjunk be a saját csendes zugolyunkba, kezdjünk tanulni, figyelni arra, hogy mit adunk ki a kezünkből. Futná egy mosolyra, a szembejövő köszöntésére. Ha visszakaphatnánk a tőlünk ellopott időt, nem védekezhetnénk azzal, hogy nincs időnk tanulni, nincs időnk figyelni, nincs időnk rendesen válaszolni, nincs időnk rendesen dolgozni, nincs időnk emberszámba venni a gyerekeinket, nincs időnk gyerekszámba venni a felnőtt kollégákat, nincs időnk átgondolni, hogy semmi értelme a kábító hazudozásnak.

Rendesen megtervezhetnénk, hogy amit csinálunk, milyen lépésekből áll, és az összecsapott munka helyett, ugyanannyi idő alatt többet is kihozhatnánk magunkból. A hazudozás meg az önbecsapás termelékenysége helyett javulhatna a valóságos termelékenység.

Kezdjük magunkon, hogy legyen időnk. Nem Orbánon múlik, hogy kapkodva eszünk, amitől elhízunk. Nem Orbánon múlik, hogy gyávaságunkban nem tudunk időben és határozottan nemet mondani, megálljt parancsolni, hiszen ugyanannyi idő nemet mondani, mint hagyni, hogy mindenünkből kiforgassanak. Attól lesz időnk, hogy elhisszük, hogy ez a mi időnk, amit ellopnak tőlünk. Akkor mi leszünk gazdagabbak és nem a tolvaj.

A lapban megjelenő hirdetések nem feltétlenül tükrözik szerkesztőségünk álláspontját.

Az oldalon megjelenő vélemények nem feltétlenül tükrözik szerkesztőségünk álláspontját. Lapunk fenntartja magának a jogot a beérkező írások szerkesztésére, rövidítésére.

SZERINTEM

Csökken

A kormány által októberben elindított Nemzeti Konzultáció immár a tizenharmadik volt. Az első 2011 februárjában az új alkotmányról szólt, és a visszaküldött levelek száma nem érte el az egymilliót. Két esetben csak online lehetett szavazni, akkor a válaszadók száma épphogy 300 és 500 ezer felett volt. 2017-ben elérte a csúcsot: 2,3 millióan küldték vissza a Soros-tervről szóló kérdőívet. Innen csökkent erre az évre talán 1,2 millióra. Miért lanyhul az érdeklődés? Talán mert mindig eldöntött és nem a választókat érintő kérdésekre kellene felelni. Nem úgy, mint a Nyugdíjas Szervezetek Egyeztető Tanácsának konzultációjánál. Néhány a kérdések közül: Mit gondol a 13. havi nyugdíjról? Ön szerint milyen intézkedés szolgálná jobban a gyermeket nevelő családok érdekeit? Indokoltnak tartja-e bevezetni a többkulcsos személyi jövedelemadót és 250 millió forintos vagyon felett a vagyonadót? Ön szerint indokolt, hogy Magyarország csatlakozzon az Európai Ügyészség szervezetéhez?

DR. JÓKAI OSZKÁR

Eredmény

Lyukra futott a Fidesz, bármennyire is dolgozott ellene, a fővárosnak lett érvényes költségvetése 2025-re, így Budapest működése nem lehetetlenül el. Hiába érvel Orbán a vidék viszonylagos elmaradottságával, arról elsősorban ő és kormánya tehet, hiszen az ország pénzének korábbi elosztása az ő felelősségük. De csak annyit sikerült elérniük, hogy a vidékiek életszínvonala mellett a budapestieké is romlik.

MOKÁNY ÁRPÁD

Pattanók

Halljuk épp eleget, hogy 2025 a visszapattanás éve lesz, bizonyára, mert a jelenlegi erkölcsi-anyagi mélypontról egyszer csak visszapattanunk, és csak úgy pattogunk majd, mint a ... Hány ehhez hasonló hangzatos szlogent hallottunk már az elmúlt évek során. Az elrugaszkodás éve, hogy mást ne mondjak. Ám az könnyen lehet, hogy az olyan bukott politikusok, mint például Novák Katalin és Varga Judit 2025-ben hősként pattannak vissza a politikai közéletbe, miként a „csőbe húzott” Szájer József, aki már az idén vissza is pattant a Fidesz kebelébe.

MÉHES JÁNOS

Szittyaképzés

Az iskolafelügyelők eddigi nyápic védő-óvó magatartását sürgősen fel kell váltania egy utcai harcos/szittya szemléletnek, hogy életképes, korszerű fiatalok nevelődjenek! Ezért az agresszív verekedőket hagyni kell, hogy érvényesüljenek. A velük ellenszegülőket legyen tilos segíteni. Tanuljanak a saját bajukból, így aztán kialakulhat a tartós rend és nyugalom. Ha pedig az izomagyúak végeznek a sulival, esetleges gyengébb jegyeiket kárpótlandó ajánlólevelet kell adni nekik a megfelelő pártba, nehogy kijöjjenek a gyakorlatból.

DERVALICS JÓZSEF

Olvasóink leveleit a következő címre várjuk:
olvasoilevel@nepszava.hu

Bevonzani a közönséget

KÖRKÉP A múzeumokban nemcsak a kiállítótérben zajlik az élet, de a kulisszák mögött is. Idén több intézményben is izgalmas projektek születtek.

P. SZABÓ DÉNES

Noha egy tárlatnál sokat számít, hogy a kiállító művész milyen alkotásokkal készül, az is meghatározó, hogy kik segítik a munkáját. Az évösszefoglalónkban egy vezető kurátor, egy múzeumpedagógus és egy muzeológus mesélt 2024-ről.

DIÁKOKBÓL LESZNEK A KURÁTOROK

„Az idei kedvenc tárlatom a Feltűnő tárgyak című volt, mely két múzeum, a debreceni MODEM és a szentendrei Ferenczy Múzeumi Centrum együttműködésében valósult meg, és bevonta a két város mikroközösségeit” – mondja Don Tamás, a MODEM vezető kurátora, hozzátéve, noha 2023-ban indult a projekt, idén érett be a gyümölcse. És hogy miként zajlott mindez a gyakorlatban? Don Tamás például különféle szakokról jött debreceni egyetemistákkal dolgozott együtt egy szemináriumkeretében, míg Szentendrén egy szakgimnázium diákjai, a Dunakanyari Család- és Gyermekjóléti Intézmény dolgozói és a Ferenczy Múzeumi Centrum Pénzügyi Osztályának munkatársai alkottak.

„A feladat az volt, hogy ezeknek a csoportoknak meg kellett határozniuk, hogyan kötődnek Debrecenhez vagy Szentendréhez, és ehhez az intézmények gyűjteményéből válogattak műalkotásokat, vagy akár hoztak saját tárgyakat is, így rendeztek abból azokból egy-egy kiállítást” – meséli Don Tamás. A kurátornak azért is volt fontos a projekt, mert a MODEM munkatársai évek óta törekszenek arra, hogy minél több kulturális intézménnyel működjenek együtt Debrecenben és a városon kívül is, illetve fontos számukra a művészetpedagógia. Ebben a projektben e két szándék találkozott, hisz több mint egy éven át dolgoztak együtt a szentendrei intézmény két múzeumpedagógusával, György Gabriellával és Sütő Tündével, majd a közös tapasztalatokról a MODEM gondozásában létrehoztak egy kiadványt, így más múzeumok is adaptálni tudják ezt a gyakorlatot, melyet 2024-ben Múzeumpedagógiai Nívódíjjal tüntettek ki.

„A projekt során mi is igyekeztünk minél többféle, a kortárs művészettől messze álló csoportot bevonni. Én a pénzügyi osztályunk munkatársaival dolgoztam együtt, akik nagy örömmel vettek részt a feladatokban, mert így beleláthattak a mi munkánkba is – mondja György Gabriella, hozzátéve, a projekt jól adaptálható, nem hiába tudtak több korosztályi csoporttal együtt dolgozni. „A gyűjteményünk kortárs alkotásait digitális formában megmutattuk az adott csoportnak, majd a tagok kiválasztották azokból a kedvenc műveiket, mint például Farkas Ádám szobrászművész egy alkotását, feLugossy László videóját, Deim Balázs fotóját vagy Richter Sára gobelinjét. Ezeket megnéztük élőben a raktárban, így a résztvevők beleshettek a kulisszák mögé is, majd a kedvenc műveikre reflektáltak alkotások formájában. Készült installáció, festmény és egy sztori is” – mondja a múzeumpedagógus, hozzátéve, a tárlat másik érdekessége az volt, hogy a művészek és a résztvevők alkotásait egy térben állították ki.

György Gabriella másik élménye az volt, hogy Városi Pedagógiai Díjat kapott a kollégájával, Sütő Tündével közösen, illetve átvehette a Ludwig Múzeum – Kortárs Művészeti Múzeum ARTtransfer pályázat fődíját a Láthatatlan jelenlét című kiállításra készült Beszélgetésindító kártyajátékáért, mely arra sarkallja a nehezen megnyilvánuló tizenéveseket, hogy beszélgessenek a művészetről. Emellett egy kísérleti diákkurátor-képzést indított kollégájával, amelyen nyolc, 14–18 év közti diák vehetett részt egy évig a múzeum életében. A közös munka eredménye a „Finom életek. A gyűjtemény diákszemmel” című kamaratárlat lett, amelyet a válogatástól a rendezésen át a koncepció kidolgozásáig és a szövegek írásáig a diákok dolgoztak ki. „Meglepő volt számomra, hogy a középiskolásokat mennyire foglalkoztatja az idő múlása, például hogy elmúlnak a jó pillanatok, amit veszteségként élnek meg”.

Fabricius Anna Itt a munka, hol az otthon? című tárlata a Magyarországon dolgozó vendégmunkások életét mutatta be

VENDÉGMUNKÁSOK A KIÁLLÍTÓTÉRBEN

Az óbudai Kassák Múzeumban is fontosnak tartották, hogy minél szélesebb közönséget vonzzanak be a kiállítótérbe. „Az elmúlt években engem azok a csoportok érdekeltek, amelyek valamilyen módon ki vannak zárva a múzeumból. Olyan marginalizált emberekre gondolok, akik nem járnak kiállításokra, mert úgy érzik, azok nem róluk szólnak vagy nem érthetőek számukra az ott bemutatott tartalmak” – mondja Csatlós Judit, a Kassák Múzeum muzeológusa. Példának hozza fel Fabricius Anna idei Itt a munka, hol az otthon? című fotó- és videóművészeti kiállítását, mely a Magyarországon dolgozó vendégmunkások életét mutatta be. Ez a tárlat ugyanis jó alkalmat teremtett arra, hogy a hazánkban élő munkavállalók is ellátogassanak a múzeumba, és olyan, a tárlathoz kapcsolódó programokon vegyenek részt, mint a ZERO PLUS DanceWorks nevű tánccsoport előadása, melynek tagjai között több, külföldről érkezett, hazánkban dolgozó vagy tanuló művész található. Emellett az értési nehézséggel küzdő látogatókra is gondoltak, így a falszövegeket könnyen érthető nyelven is megírták egy kiállításvezető füzetben, amely azok számára is segítséget jelent, akik még csak tanulják a magyar nyelvet.

Csatlós Judit hozzáteszi, a Kassák Múzeumban többnyire kutatásalapú kiállításokat szerveznek, melyeket minimum egy éves munka előz meg. „Ennek során a művésszel és más kutatókkal, szakemberekkel közösen kell gondolkodnunk a tartalmi kérdések mellett arról, hogyan is nézzen ki a kiállítás, például milyen installációk, szövegek jelenjenek meg a térben. Az említett kiállításvezetőt például Cziráki Zsolt és Nagy Mariann érthetőségi ellenőrökkel véglegesítettük” – mondja a muzeológus. Emellett a múzeumban megforduló kutatók, mint történészek vagy irodalmárok munkáját is segítik, és mivel a gyűjteményezés során a dokumentumokra koncentrálnak, ezért kéziratokat, avantgárd kiadványokat és kisnyomtatványokat tudnak biztosítani nekik a tudományos munkához. „A fő szempontunk, hogy azok az anyagok, amelyek Kassák Lajoshoz kapcsolódnak, vagy segítik az életművének értelmezését, mi próbáljuk megvásárolni, majd a rendezést és leltározást követően megnyitjuk azokat a kutatók számára”.

FELTÁRJÁK AZ INTÉZMÉNYI MÚLTAT

Don Tamásnak a nagyívű kiállítások mellett a kisebbek is fontosak voltak. A MODEM-ben például 2023-ban megnyílt a Project Space nevű, negyven négyzetméteres kiállítótér, ahol debreceni vagy Debrecenhez kötődő fiatal művészeknek és külföldi alkotóknak biztosítanak helyet, hogy kiállítsák munkáikat, illetve szintén a városhoz kapcsolódó, interdiszciplináris, vagyis több tudományterülethez kapcsolódó projekteket mutatnak be. „Mindez múzeumi léptékben kis térnek számít, de sokat jelent az alkotóknak, hogy bemutatkozzanak. Idén Wiosna van Bon holland fotográfussal dolgoztam együtt, és a Family Stranger című sorozatából mutattunk be egy válogatást, melynek képein olyan családok szerepelnek, melyek valamelyik tagja börtönben ül. Ehhez egy szép fotókönyv is készült, melyben nyomon követhetjük, milyen lelki folyamatokon mennek keresztül ezek az emberek” – mondta Don Tamás.

A Projekt Space-ben jelenleg egy rendhagyó tárlatot nézhetnek meg a látogatók: az Intézményfikciók – Egy debreceni művészeti kar lehetőségei című kiállítás azt vizsgálja, milyen szerepet tölthetne be egy ilyen fókuszú kar a város életében. „Már a szakdolgozatomban is foglalkoztam a kortárs képzőművészet intézményrendszerével, hogy az miként épül fel, és milyen szerepet játszanak benne az egyetemi képzések” – mondta a kurátor, kiemelve, Debrecenben is évről-évre felmerül, mi lenne, ha a városban működne egy művészeti kar, hiszen a MODEM a méreténél fogva is az egyik legmeghatározóbb kortárs művészeti intézmény hazánkban.

Emellett Don Tamás kifejezetten a szakma részére is szervez programot. A Kurátori praxisok Magyarországon a rendszerváltás után című programsorozatot az AICA Magyarország, a MODEM és a Budapesti Metropolitan Egyetem (METU) Művészet- és Designelméleti Intézete rendezi, abból a célból, hogy szakmai beszélgetések során bemutassák az elmúlt harmincöt év meghatározó kurátori gyakorlatait. „Olyan szakembereket hívunk meg, akik aktívan alakították a ’89 utáni kortárs képzőművészeti életet Magyarországon. Őket kérdezem, hogyan látják a szakmájuk alakulását, és hogyan tekintenek vissza az egyes intézmények változásaira”.

A Feltűnő tárgyak című kiállítás bevonta Debrecen és Szentendre mikroközösségeit

SZAKMA

DON TAMÁS

nemcsak a közönségnek, de kifejezetten a szakma részére is szervez programot

MEGÉRTÉS

CSATLÓS JUDIT

a Kassák Múzeumban az értési nehézséggel küzdő látogatókra is gondolt

DIÁKOK

GYÖRGY GABRIELLA

a kollégájával egy kísérleti diákkurátor-képzést indított

LAPSZÉL

Ötvös András kapta a Ruttkai-gyűrűt

FORRÁS: VÍGSZÍNHÁZ

A Vígszínház társulatának titkos szavazása alapján 2024-ben Ötvös András nyerte el a Ruttkai Éva-emlékgyűrűt a Liliomfi és Az ember, aki elvesztette az időt című előadásokban nyújtott alakításaiért. A díjat a színház bármely művésze megkaphatja, akár többször is, az adott naptári év során nyújtott kiemelkedő művészi teljesítményéért. A Ruttkai Éva-emlékgyűrűt a színésznő lánya, Gábor Júlia 1986-ban alapította édesanyja, a Kossuth-díjas színésznő, a Vígszínház legendás művészének emlékére. A díjat annak a színművésznek adják át, aki a Vígszínházban az adott évben a legkiemelkedőbb művészi teljesítményt nyújtotta. Ennek az elismerésnek különleges rangja van, mert nem egy zsűri ítéli oda, hanem a társulat minden tagja titkosan szavaz az általa legjobbnak ítélt kollégára. A színésznő aláírásával díszített Ruttkai Éva-emlékgyűrűvel elsőként 1987-ben Tordy Gézát jutalmazta a társulat. A díjat Gábor Júlia és férje, Szigethy Gábor színháztörténész adta át december 28-án a Vígszínház színpadán a Liliomfi című előadás után. NÉPSZAVA

Meghalt Olivia Hussey

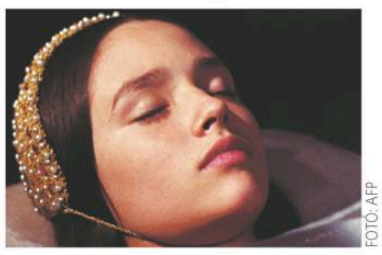

FOTÓ: AFP

December 27-én, 73 éves korában elhunyt Olivia Hussey brit-argentin színésznő. Hussey 15 évesen játszotta Júliát Leonard Whiting mellett Franco Zeffirelli Rómeó és Júlia című filmjének 1968-as verziójában. Legutóbb 2023-ban került a hírekbe: Hussey és Whiting ugyanis beperelte a Paramount Pictures filmgyártó céget, százmillió dolláros kártérítést követelve a film egy meztelen jelenete miatt – a keresetet később a bíróság elutasította. Az akkor 15 éves Hussey és az akkor 16 éves Whiting rövid ideig meztelenül volt látható a későbbi díjnyertes filmben – Hussey és Whiting megkapta a Golden Globe-díjat a Rómeó és Júliában nyújtott alakításáért. A színésznő Argentínában, Buenos Airesben született, és hétéves korában költözött családjával Londonba. Később többek között dolgozott a Halál a Níluson 1977-es Agatha Christie-filmadaptációban, Zeffirelli Názáreti Jézus című alkotásában (1977) ő alakította Szűz Máriát, látható volt Stephen King Az című horrorjának (1990) kétrészes tévésorozatában, valamint Teréz anyaként is a Teréz anya – A szegények szolgálója (2003) című filmben. NÉPSZAVA

Mi fán terem a befőtt?

TÁRLAT Bár jó volna arról tudósítani, hogy az éhezés rossz emlékként került a Néprajzi Múzeumba, a Korgó valóság című kiállítás nem csak a múltról szól.

RÓNAY LILI

A budapesti Néprajzi Múzeum legújabb időszaki kiállítása olyan témát jár körül, amely első pillantásra távolinak tűnhet a jóléti társadalmak polgáraitól, mégis mindannyiunk életének meghatározó eleme. A zágrábi Néprajzi Múzeumból érkező vendégkiállítás az éhezés és élelmiszer-bizonytalanság horvátországi és globális tapasztalatait mutatja be, miközben párbeszédet kezdeményez a magyar vonatkozásokkal. A tárlat az éhezést nem pusztán biológiai vetületében tárgyalja, hanem komplex társadalmi-kulturális jelenségként vizsgálja. Rámutat: az éhezés lehet mennyiségi vagy minőségi, lehet tünete mentális vagy társadalmi betegségnek. Éhezés sújthat egy népet, kis közösségeket vagy egyéneket. Lehetünk áldozatai, stabil ellenharcosai is.

A kiállítótér előszobájában David Díaz Népem portréi (Shipibo-Konibo) című sorozatának fekete-fehér felvételei fogadják a látogatót. A különleges kurátori döntés textúrát, közelséget ad az élménynek. Az ezt követő tárlat kronologikusan és tematikusan is széles ívet rajzol fel. A történeti szakasz bemutatja, hogyan váltak az éhezéssel és bőséggel kapcsolatos félelmek különböző rituálék alapjává. Hogy valójában milyen kollektív traumáinkban gyökerező fán terem a befőtt vagy miért van ennyi szavunk a krumplira. Megismertet a „szegények etetésének" hagyományával – amely a halottak lelki üdvéért tartott lakoma részeként szolgált –, és visszalapoz az 1916-os húsvéti tojásfestési tilalom történetéhez is, amikor a háborús élelmiszerhiány miatt kormányrendelet tiltotta be az oly bájos-bajos népszokást.

Külön figyelmet szentel az éhezés és a mentális egészség(telenség) összetett kapcsolatának. Ahogy a tárlat rámutat: „Az elektronikus média jelentős mértékben hozzájárul a test ábrázolásához és megítéléséhez, mind a nők, mind a férfiak esetében, így nem meglepő, hogy napjainkban drasztikusan megnőtt az étkezési zavarok száma." (Ezek a zavarok nem összetévesztendők a különböző kultúrákban és vallásokban gyakori, önkéntes böjtöléssel.) Vizsgálja az éhezés és a modern társadalom testképzavarainak összefüggéseit, ahol az anorexia és más étkezési rendellenességek növekvő előfordulása, arra is rávilágít, hogy jelenünk fordított dinamikáiban a belső ellenség, az önpusztítás már kritikus méreteket ölt.

Jelentős teret szentel közben a világháborúk és más fegyveres konfliktusok éhezéssel kapcsolatos tapasztalatainak is. A levegő ritkul a szarajevói ostrom leírásának olvasása közben, ahol a lakosok otthon, a sufnituningolt humanitárius segélyek felhasználásával élték túl a kegyetlen időszakot. Ahogy egy korabeli visszaemlékezés írja: „Villany és víz nélkül, betört ablakok mellett is sikerült a szarajevóiaknak ebédet főzniük, ruhát mosniuk, és fenntartaniuk szellemi és fizikai egészségüket."

Különösen hatásos a személyes történetek és a makroszintű folyamatok párhuzamos bemutatása. Ahogy egy zágrábi egyházi ingyenkonyha vezetője fogalmaz: „És esküszöm, senki nem állna be abba a sorba, és nem érezné magát kényelmetlenül, ha tényleg nem lenne rá szüksége, senki nem akarja átélni a szégyenérzetet és mindezt csak azért, hogy megkapja azt az egy adag ételt."

A kiállítás nem kerüli meg az éhezés politikumát sem. Az ukrajnai holodomor példáján keresztül mutatja be, hogyan válhat az élelmiszerhez való hozzáférés korlátozása az elnyomás könyörtelen instrumentumává. Rávilágít, hogy „a világ- és horvát történelem példái egyértelműen mutatják, hogy az éhség hogyan válhat eszközzé, és miképp használható fel a tömegek és egyének manipulálására".

FOTÓ: DAVID DIAZ

David Díaz: A Gonzales Cairuna család nőtagjai. Yarinacocha, Ucayali (2022)

FORRÁS: MAGYARMUZEUMOK.HU

A kiállítás sikeresen ötvözi a néprajzi, történeti, szociológiai és környezettudományi megközelítéseket

A történeti perspektíva mellett foglalkozik korunk kihívásaival is. Feltépi a Covid–19-járvány aligha begyógyult sebét hatásainak szemrevételezésekor. A #karanténtárgyak projektrész dokumentálja, hogyan alakította ismét ambivalenssé a pandémia az emberek élelmiszerhez való viszonyát, és kiemeli az „ajándék kerítés" reprezentatív jelenségét is, amely a járvány idején Németországból indulva terjedt el Horvátországban: egy kijelölt helyen a lakosok élelmiszerrel és higiéniai termékekkel teli táskákat hagyhattak a nélkülözők számára. Szép példa az összefogásra abból az időből, amikor

> A tárlat az éhezést összetett társadalmi-kulturális jelenségként vizsgálja.

INFÓ

Korgó valóság – Néprajzi Múzeum. A kiállítás szerzői: Tanja Kocković Zaborski (Ethnographic Museum Zagreb) Melanija Belaj. (Institute of Ethnology and Folklore Research). A kiállítás magyar részének szerzői: Bazsó Borka Eszter, Nagy Dóra és Tihanyi Anna, a Néprajzi Múzeum munkatársai. A tárlat 2025. február 13-ig látogatható.

családon belül is ajánlott volt a három méter távolság.

A kiállítás zárószekciója a fenntarthatóság kérdésével foglalkozik. Bemutatja a városi kertek mozgalmat, amely nem csupán az élelmiszer-termelés alternatív módja, hanem a társadalmi kohézió erősítésének is remek eszköze. Ezzel párhuzamosan módszeresen hívja fel a figyelmet az élelmiszer-pazarlás problémájára, tüneteire és gyógymódjaira is: „Az Európai Bizottság becslése szerint az Európai Unióban évente keletkező 88 millió tonna élelmiszer-hulladék akár 10 százaléka is az élelmiszereken található dátumjelöléssel függ össze."

Egyik legnagyobb erénye a kiállításnak, hogy sikeresen ötvözi a néprajzi, történeti, szociológiai és környezettudományi megközelítéseket. A kurátori koncepció érzékenyen egyensúlyoz az éhezés egyetemes tapasztalata, a lokális sajátosságok és a személyes történetek között.

Bár a tárlat nem ül rá a látogató mellkasára, nem szorongatja a torkát, csak kinyilvánít, felsorol, csepegtet, éppen ez az ízléses visszafogottság teszi még erőteljesebbé az üzenetet. Megmásíthatatlan tényt közöl, mikor azt mondja: minden kilencedik ember éhesen fekszik le. Mert az éhezés nem csupán a távoli országok problémája. A KSH adatai szerint Magyarországon 2021-ben az anyagilag és szociálisan súlyosan hátrányos helyzetben élők aránya 9,1 százalék volt – ők azok, akik nem engedhetik meg maguknak, hogy hetente 3-4 alkalommal húst, halat vagy azzal egyenértékű tápanyagot fogyasszanak.

Erre a kiállítás nem kínál könnyű megoldásokat, de rámutat lehetséges kiutakra, a közösségi összefogás, a fenntartható élelmiszer-termelés és -fogyasztás, valamint a társadalmi szolidaritás fontosságára. A Korgó valóság így nem csupán dokumentál, átnyálaz, reprezentál, az éhezés mindent átszövő fájdalmáról aktív párbeszédet kezdeményez, melybe mind becsatlakozhatunk, hiszen mindannyiunkat érint – akár közvetlenül tapasztaljuk meg, akár csak a hírekből értesülünk róla.

Sikerek és kudarcok 2024-ben

ŰRVERSENY Kína először hozott vissza mintákat a Hold túlsó oldaláról, megtörtént az első kereskedelmi űrséta, sikeresen tért vissza először a kilövőállomásra a SpaceX rakétája. Ez csak néhány példa, visszatekintünk, mi minden történt az űrkutatásban ebben az évben.

VARGA PÉTER

Kudarccal kezdődött az év az amerikaiak számára. Január 8-án szállt fel egy Vulcan Centaur rakétával az Astrobotic Technology magánvállalat leszállóegysége, a Peregrine1, amely a Holdra készült. Üzemanyag-szivárgás miatt azonban visszafordították, és hat nap múlva elégett a Föld légkörében. Ez lett volna az Apollo-programok befejezése óta az amerikaiak első megjelenése a Holdon, ráadásul kereskedelmi alapon, igaz, emberek nélkül, csak automata eszközzel. A United Launch Alliance magánvállalat Vulcan Centaur rakétája viszont jól szerepelt, ez lényegében tesztfellövés volt, a különlegessége, hogy hidrogén helyett metánmeghajtással működik.

INGENUITY

Problémásan végződött január 18-án a Marson a NASA helikopterének, az Ingenuitynek a repülése is: leszálláskor a helikopter rotorjai annyira megrongálódtak, hogy többet nem repülhetett. Igaz, a 72. alkalom után hosszú, sikeres sorozat végére került ezzel pont. Az Ingenuity 2021 áprilisában emelkedett fel először megmutatva, hogy lehetséges a repülés a Mars rendkívül ritka légkörében. 2091 fekete-fehér és 104 színes képet készített a bolygó felszínéről, amelyeket közzétettek.

SLIM

Sikeres volt január 19-én a JAXA, a Japán Űrkutatási Ügynökség SLIM küldetése: az ország ezzel az ötödik lett, amely irányított landolást hajtott végre a Holdon, bár a végén a leszállóegység a lejtős, egyenetlen talajon oldalára billent. Azonban a misszió fő célját, hogy az űreszköz a kijelölt célhelyszín 100 méteres körzetében érjen a felszínre, teljesítette. Ezt a leszállóegység „okos szemei” segítették elő, amelyek a felszínről készített felvételek elemzésével ellenőrizték, hogy a kellő helyen ereszkedik-e, a rendszer pedig autonóm navigációval módosította az irányt szükség esetén. Összehasonlításul: az Apollo 11 modulja az Eagle 1969-ben a landolást egy 20 kilométer hosszú, 5 kilométer széles ellipszisen belül végezhette el. A SLIM napkollektorai szerencsére a bukás után is jó irányba fordulva maradtak, így több holdéjszakát is túlélt, áprilisban még küldött adatokat. Küldetése augusztus végén ért véget, miután többszöri kísérletre sem sikerült felvenni vele a kapcsolatot.

FORRÁS: AFP/JAXA

Japán az ötödik ország lett, amely irányított landolást hajtott végre a Holdon a SLIM küldetéssel

FORRÁS: NASA

A NASA Ingenuity 2021 áprilisában emelkedett fel először megmutatva, hogy lehetséges a repülés a Mars rendkívül ritka légkörében. Január 18-án „nyugdíjba vonult"

ODYSSEUS

Februárban újabb sikeres, és elsőként megvalósuló holdra térés történt – hasonló problémával ismét: az Intuitive Machines amerikai magánvállalat IM-1 küldetésének Odysseus leszálló egysége a terveknek megfelelően landolt a Hold déli-sarka közelében, viszont harmincfokos szögben megdőlve állt meg az egyenetlen talajon, de ettől még jól működött, 29-én állt le. Az összes műszer működőképes maradt, és a küldetést sikeresnek minősítették. Az IM-1 volt az első kereskedelmi küldetés, amely sikeresen szállt le a Holdon.

CSANG'E 6

Sikertelenül kezdődött a holdkutatás Kína számára: márciusban bocsátottak fel két űrhajót, amelyeknek a Hold körül kellett volna keringeniük, de valamilyen hiba miatt Föld körüli pályán maradtak. Keringési adataik elemzéséből azonban kiderült, hogy később még is eljutottak a Holdhoz. Nagy siker volt viszont a Csang'e 6 küldetése, ez volt a második expedíciójuk, amely mintákat hozott a Holdról. Május 3-án indult útjára, a leszállóegysége június elsején 1935,3 gramm mintát gyűjtött az Apollo-medencében: először a Holdnak a Földről nem látható oldaláról. Két nap múlva tért vissza a keringőegységre, majd a rakomány június 25-én ejtrernyővel Mongóliában ért földet.

FORRÁS: SPACEX

Először sikerült a visszatérő egységet a kilövőállomás karjainak megfogniuk

TÖRTÉNELMI ŰRSÉTA

Június 5-én egy másik történet is sikeresen zárult, a Boeing Starliner űrhajója végrehajtotta első emberes tesztrepülését. Szeptember 11-én pedig ismét első alkalommal történt meg valami: a Polaris Dawn, Jared Isaacman vállalkozó magánűrprogramja keretében – SpaceX rakétával – megvalósult az első kereskedelmi űrséta. Az űrhajósok valójában a Dragon-kapszulában maradtak Isaacman milliárdos, az űrutazás finanszírozója és Sarah Gillis, a vállalat mérnöke hagyta el félig-meddig a kapszulát, miközben tesztelték a SpaceX új űrruháját is. A mintegy 20 perces űrsétáján nem lebegtek szabadon az űrben, hanem a kapszulán rögzített létrán maradtak. A projekt azért is számít úttörőnek, mert fél évszázada nem járt ember olyan messze a bolygótól, mint a Dragon négyfős legénysége.

FORRÁS: AFP/POLARIS PROGRAM

Jared Isaacman vállalkozó magánűrprogramja keretében megvalósult az első kereskedelmi űrséta

*

A verseny folyik, és mint a fentiekből is kitűnik, az USA fölénye szembeszökő, ebben az évben 138 fellövéssel szemben Kína 51-et tud felmutatni, az oroszok 14-et. A mezőnyt a SpaceX újgenerációs szupernehéz rakétarendszere, a Starship dominálja 120-szal.

Jelentősége lehet tehát annak, hogy Elon Musk, a SpaceX tulajdonosa, Donald Trump egyik legnagyobb támogatójaként lépett fel, és óriási hatással van rá. A megválasztott elnök november 19-én a milliárdossal együtt nézte meg Texasban a SpaceX óriásrakétájának a hatodik tesztfellövését. „Sok szerencsét Elon Musknak és a Nagy Patriótáknak, akik részesei ennek a hihetetlen projektnek” – tweetelte. Az ezt megelőző ötödik kísérlet teljes siker volt. Ekkor sikerült először a visszatérő egységet a kilövőállomás karjainak megfogniuk. Ez jelentős előrelépés a világ legnagyobb rakétarendszerének újrahasználhatósága felé. Ez a mutatvány a 6. teszt alkalmával nem sikerült, az egység a tengerbe zuhant.

A SpaceX léte az állami megrendeléseken alapul, és a Starship a holdra szállás eszközéül lett kiszemelve. De Musk valódi nagy álma a Marsi expedíció, a Hold ehhez csak az ugródeszka. Az itteni expedíciók során kell és lehet kifejleszteni azokat az eszközöket, módszereket, amelyekkel egy hosszú Mars-utazás kivitelezhető és túlélhető. Musk már az elkövetkező négy évben szeretne embereket indítani a vörös bolygóra, vagyis még a következő Trump-ciklusban, és valószínű, hogy ehhez megkap minden támogatást az elnöktől, aki nem csinál titkot belőle, hogy ez neki is célja.

Jelenleg csak egy-két nemzet van jelen az űrben, és Musknak nagy felelőssége lesz abban, mi történik majd ott. De egyelőre lényegében csak az USA és Kína tudja finanszírozni az űrbéli jelenlétet, hogy mi zajlik majd a kettejük között a jövőben, a jelenlegi geopolitikai helyzetet nézve, nem túl biztató.

Rekord

Oleg Kononyenko, a Roszkozmosz űrhajósa szeptember 23-án tért vissza a Földre, miután rekordot döntött az űrben: legutóbbi missziója során 374 napot töltött el a Nemzetközi Űrállomáson, ezzel összesen 1111 napra nőtt a Földtől távol töltött napjainak száma, amivel leköröz te Gennagyij Padalkát, aki karrierje során 878 napot, 11 órát és 31 percet tartózkodott a Mir űrállomáson és az ISS-en összességében.

Város a Marson

Musk és Trump vágyai lehetnek nagyratörőek, a valóság azonban minden bizonnyal közbe fog szólni. Kelly és Zach Weinersmith könyve – amely ez évben elnyerte a Royal Society (az Egyesült Királyság tudományos akadémiája) díját –, azt állítja, a Mars meghódítása az elkövetkezendő harminc évben kudarcra van ítélve. Le tudunk-e telepedni az űrben, le kell-e telepednünk az űrben, és valóban alaposan végiggondoltuk ezt? – kérdezik a szerzők Város a Marson című kötetükben. Kelly, aki a houstoni Rice Egyetemen biológus, és karikaturista férje kezdetben lelkesen viszonyult az űr és a Mars kiaknázásának, benépesítésének tervéhez, de amint jobban belemélyedtek a témába, egyre inkább kételkedni kezdtek benne, lehet-e hosszabb távon élni az űrben. Ahhoz, hogy ez megvalósítható legyen, még sok-sok kutatás szükséges, ha ezek nélkül gyorsan megtörténik, az etikailag is katasztrofális lesz.

Musk szerint a klímaváltozás miatt lakhatatlanná váló Földről az elkövetkezendő három évtizedben milliószámra menekülnének az emberek a Marsra, de a szerzőpáros úgy véli, egy önfenntartó kolóniát csak nemzedékek alatt, lépésről lépésre lehetne felépíteni. Nagyon bonyolult technológia kellene ez emberek életben tartásához, amit hosszú ideig tart kikísérletezni. Először például a Holdon kellene rágcsálókat nagy számban nevelni, megnézni, mi történik velük generációk során. „Az ugyan előfordulhat már a mi életünkben, hogy emberek utaznak a Marsra, tesznek néhány felfedezést, de nem gondolom, hogy ott csecsemők születhetnének” – mondta a CNN-nek a negyvenes éveiben járó Kelly. Még a földközeli űrállomásokon is védi bizonyos mértékben az embereket a halálos sugárzástól a Föld mágneses mezeje – ilyen erős védelme a Marsnak nincs, és a légköre is nagyon vékony. Arról nem is beszélve, hogy az is kiderült már, milyen rossz hatással van a csontokra és az izmokra a súlytalanság. Romlott a hosszú ideig fenn lévő űrhajósok látása, a mikrogravitáció a gondolkodásra is káros hatással van. A Marson a gravitáció 38 százaléka a földinek, hogyan tudja ezt egy terhes anya csípője elviselni, teszi fel a kérdést Kelly. Azt már tudjuk, mi történik a mikrogravitáció következtében, de hogy mi történik 38 százalékkal kevesebb nehézkedés mellett, azt nem, teszi hozzá Zach.

LAPSZÉL

Élen zárt a Liverpool

FOTÓ: GLYN KIRK/AFP

Idén már senki nem előzheti meg a Liverpoolt a Premier League-ben, minthogy az év utolsó fordulóját is sikerrel vette a gárda: ugyan Szoboszlai Dominik, az előző forduló legjobb liverpoolija öt sárga lapja miatt eltiltását töltötte, de hiányát nem érezte meg az ezúttal is Mohamed Szalah (képünkön) vezette társulat: a Liverpool idegenben, a londoni West Ham otthonában nyert 5-0-ra, és 8 ponttal vezeti a bajnokságot. Az élcsoport állása: 1. Liverpool (18 mérk.) 45 pont, 2. Nottingham (19) 37, 3. Arsenal (18) 36. NÉPSZAVA

A gyorssakk bajnokai

A New Yorkban rendezett gyorssakk-világbajnokságon meglepetésre a 18 éves orosz Volodar Murzin nyert, aki a csütörtöktől szombatig tartó, 13 fordulós viadalon 10 pontot gyűjtött úgy, hogy egyetlen vereség mellett hétszer nyert, hat partiban pedig döntetlent játszott. Mögötte – Oroszország ukrajnai inváziója miatt szintén semlegesként versenyző – honfitársai, Alekszandr Griscsuk (9,5 pont) és Jan Nyepomnyascsij (9,5) végeztek. A nőknél az indiai Humpy Konerué lett a világbajnoki titulus a 11 fordulóban gyűjtött 8,5 pontja révén. MTI

Először vk-dobogón

FOTÓ: JASPER JACOBS/AFP

Vas Blanka harmadik helyen végzett a terepkerékpáros (cyclocross) világkupa Besanconban rendezett állomásán (a holland Fem van Empel győzött). Az országúton olimpiai negyedik Vas az eddigi hat vk-viadal mindegyikén a legjobb tízben ért célba, de a dobogóra először Franciaországban állhatott fel. MTI

BVSC és Vasas a topon

A Sportegyesületek Országos Szövetsége (SOSZ) által készített rangsor alapján a 2024-es esztendő legeredményesebb hazai sportegyesülete a BVSC-Zugló 82,48 olimpiai ponttal, a legeredményesebb parasport-egyesület pedig 56 paralimpiai ponttal a Vasas Sport Club lett. A sportegyesületek eredményességi rangsorát az esztendő sporteseményein szerzett pontok alapján állítják össze. MTI

HIRDETÉS

APRÓ

JÁRMŰ

AUTÓJÁT megvenném 06-1/420-2703, 06-30/362-0674.

RÉGISÉG

GYŰJTŐ venne saját részére bélyeggyűjteményt, postai képes levelezőlapot, 06-20/522-5690, 06-1/322-8439.

APRÓHIRDETÉS-FELVÉTEL:
Tel.: 06-1/475-0802, 3skarakter@gmail.com,
EGYÉB HIRDETÉS ESETÉN kérjük,
hívja a 06-1/9999-528-as telefonszámot, vagy
írjon a hirdetes@nepszava.hu e-mail címre.

Frissíti az áporodottságot

FORRADALOM Kibékíthetetlen ellentét körvonalazódik a NOB távozó elnöke és a helyére pályázó egyik elnökjelölt között: életkor és felfogás terén is egy világ választja el egymástól a két vezetőt, új éra következhet.

VINCZE ATTILA

Hivatalosan is elindította kampányát a Nemzetközi Olimpiai Bizottság (NOB) elnöki posztjáért Lord Sebastian Coe, az angolok 1500 méteren kétszeres olimpiai bajnok futója, aki nem mellékesen az atlétikai világszervezet elnöke. Coe kiáltványában olyanokat ígért, amelyek alapjaiban rendítenék meg a jelenleg ismert NOB-ot, amelyik úgy működik, mint a NER: kevés szakértelem, akkurátus helyezkedés és a központi források baráti alapon történő elosztása, hogy az állandó korrupciógyanút már ne is említsük. Coe ígéretet tett a NOB reformjára, kijelentvén, hogy „túl sok hatalom összpontosul túl kevés ember kezében".

A stratfordi Olimpiai Parkban a közelmúltban tartott beszédében Lord Coe, aki a 2012-es londoni szervezőbizottság elnöke volt, kijelentette: „Sok dolog, amit a World Athleticsnél tettem, vitát váltott ki. De ettől nem riadok vissza. Egy olyan világban, amely ötpercenként változik, nagyon nyitottnak kell lennünk az olyan elemzésekre, amelyek nem mindig illeszkednek kényelmesen ahhoz, ahogyan mi látjuk a világot. És ezt el kell fogadnunk."

Coe egyik merész ötlete az, ha ő lesz a NOB elnöke, akkor a nyári olimpiáról a téli játékokra helyezne át néhány fedett sportágat, például a kézilabdát. „Az innováció kulcsfontosságú, nyitottnak kell lennünk az új ötletekre. Az éghajlatváltozás miatt alapvetően át kell gondolnunk a globális naptárat, azt, hogy hol és az év mely időszakában rendezzük meg a versenyeket. Vannak olyan helyszínek, ahol egyes sportágak fedett helyen vannak. Elméletileg áthelyezhetnénk ezeket az év egy másik időszakába, talán a téli játékokra. Az ilyen jellegű vitákat bátorítanám, mert csak vitával tudjuk kiküszöbölni azokat az ötleteket, amelyek esetleg nem működnek."

Coe emellett hangsúlyozta elkötelezettségét az ifjúsági sport fejlesztése, a nők védelme, a nemek közötti egyenlőség, valamint a sportolók hangjának becsatornázása mellett. Hozzátette továbbá: „A játékok fenntartásához növekednünk kell, nemcsak pénzügyileg, hanem hatáskörben és jelentőségben is. A kereskedelmi partnerek és a műsorszolgáltatók korszerűsítést akarnak."

FOTÓ: AFP

Kétszeres olimpiai bajnok futóként tudja, mi fán terem az élsport

VÁLTOZTATNA

LORD SEBASTIAN COE

Megígérte a NOB reformját, mivel szerinte, hogy „túl sok hatalom összpontosul túl kevés ember kezében"

A távozó jelenlegi elnök, a német Thomas Bach már bajuszt akasztott vele: nemrégiben keményen bírálta a Nemzetközi Atlétikai Szövetség (WA) és Coe döntését, miszerint az idei párizsi olimpián a WA-tól pénzjutalmakat kaptak a sportág bajnokai. Bach kiemelte, az általa vezetett NOB nem fogja követni az atlétikai szövetséget, és a jövőbeni játékokon sem kell pénzdíjakat osztani. Szerinte a legtöbb esetben a már eleve jól finanszírozott nemzetek élsportolóinak kis csoportja élvezné a bónuszpénzeket, és ezzel az „elitista hozzáállással" leértékelődne az olimpia – érvelt a jelenlegi rendszer mellett.

Sebastian Coe a bírálatot kategorikusan visszautasította, sőt: már továbblépést vizionál. A párizsi olimpia 48 atlétikai aranyérmese 50 ezer dollárt kapott a WA-tól, és a tervek szerint a 2028-as Los Angeles-i olimpián már nemcsak a győztesek, hanem a dobogósok is kapnának pénzjutalmat.

Egy másik elnökjelölt, a 65 éves ifj. Juan Antonio Samaranch (akinek édesapja 1980 és 2001 között volt a NOB elnöke) egészen más oldalról közelít, a versenyzők érdekei helyett a jelenkori viszonyok megtartása mellett érvel: programja szerint vissza kell térni az alapértékekhez, hatékonyabban pénzgazdálkodást és fejlesztéseket javasol. „Inkább azt látnám, hogy az olimpiai játékok által megtermelt pénzt a sportolók következő nemzedékének nevelésébe fektetnénk, ahogyan mások is tették velünk. Lehet, hogy nem voltam olimpikon sportoló, de olyan területeknek szenteltem életem, amelyek a NOB vezetéséhez ugyanolyan létfontosságúak" – állította magáról. Javasolta, ismét a NOB közgyűlésének kellene kiválasztania az olimpiát rendező városokat, mert ez szerinte demokratikusabb, és kihasználná a NOB-tagok kollektív szakértelmét – jelenleg ez a végrehajtó bizottság feladata. „A NOB irányítási rendszere több mint egy évszázada hatékony" – állította, egyúttal bejelentette: célja, hogy a NOB-tagok nyugdíjkorhatárát 70 évről 75-re emelje, mert „a felhalmozott tapasztalat felbecsülhetetlen érték".

Az elnökválasztást a március 18-ai kongresszuson ejtik meg a görögországi Olümpiában.

Heten kandidálnak a NOB-elnöki posztra

- **Ifj. Juan Antonio Samaranch** (64 éves, spanyol sportpolitikus)
- **Kirsty Coventry** (41 éves, kétszeres olimpiai bajnok zimbabwei úszó)
- **Vatanabe Morinari** (65 éves, a Nemzetközi Torna Szövetség japán elnöke)
- **Sebastian Coe** (68 éves, kétszeres olimpiai bajnok, a WA elnöke)
- **Fejszal al-Husszein** (60 éves, jordán herceg)
- **David Lappartient** (51 éves, a Nemzetközi Kerékpár Szövetség francia elnöke)
- **Johan Eliasch** (62 éves, a Nemzetközi Sí és Hódeszka Szövetség svéd–brit elnöke)

Megvan a pólós fiatalok sebessége

EDZŐMECCS Először játszott hivatalos mérkőzést a nyári olimpia óta a párizsi negyedik helyével némiképp csalódást keltő férfi vízilabda-válogatott – a bronzmérkőzésen úgy maradt alul a csapat a döntetlent követő büntetőpárbajban, hogy szokatlan módon egyetlen ötméteresét sem értékesítette, így az amerikaiak csípték el a bronzérmet – és meggyőző teljesítménnyel Zágrábban múlta felül a házigazda horvát együttest. Mégpedig ellentmondást nem tűrő játékkal: Horvátország–Magyarország 10-14, a magyar gólokat Manhercz (4), Ekler Zs. (3), Vigvári Vendel (3), Burián (3), Nagy Ádám, Angyal szerezte (Ekler újoncként lőtt hármat!).

A két gárda hivatalos körülmények között éppenséggel a francia fővárosban játszott legutóbb egymással, akkor az augusztus 9-i elődöntőt a későbbi ezüstérmes horvátok nyerték 9-8-ra. A januári világkupa-selejtezőre készülő válogatottak Zágrábban péntek este csak kétkapuztak, szombat délelőtt pedig nem hivatalos edzőmérkőzésen is összecsaptak. Méghozzá új szabályrendszer mentén: a találkozót 33 helyett 25 méteres medencében rendezték, a támadóidő a korábbi 30-ról 25 másodpercre, a kiállítás – és az azzal együtt újrainduló támadóóra – időtartama pedig 20-ról 15 másodpercre csökkent.

FOTÓ: MERÉSZ MÁRTON/NÉPSZAVA

Manhercz Krisztián négyet vállalt, a legeredményesebb volt Zágrábban – folytassa a világkupán!

„Ez a mérkőzés megfelelő visszaigazolása annak a munkának, amit eddig elvégeztünk, fontos megerősítés a játékosok számára is. Jó látni, érzékelni, hogy a 2023 őszén elkezdett munka jó alapként szolgál, akik részt vettek az akkori, fiataloknak tartott edzéseken, aztán itt voltak a januári Európa-bajnokságon, azokkal gond nélkül tovább tudtunk lépni" – idézte a szövetség hírlevele Varga Zsolt szövetségi kapitányt, aki megjegyezte: az újraformálódó csapat megmutatta, hogy fekszik neki ez a gyors játék, a fiataloknak megvan a sebességük hozzá, de a szakember szerint a védekezés ezúttal is kulcsfontosságú volt.

A horvát kapitány nem kegyelmezett sajátjainak, Ivica Tucak így értékelt: „Tagadhatatlan, hogy több játékosnál látszott pár pluszkiló a karácsonyi szünetet követően – a magyarok fiataljai így még nagyobb sebességi fölényben voltak. Ennek a meccsnek nem volt túl sok jelentősége, de azt megmutatta, rengeteget kell dolgoznunk." NÉPSZAVA

Újra kerülgetik a törökök

Török sajtóértesülések szerint a várakozáson alul szerepelő, a bajnokságban csak a 13. helyen álló Trabzonspor labdarúgócsapata újra megpróbálkozik a magyar válogatott Szalai Attila megszerzésével, aki a Fenerbache csapatával korábban sikeres volt, Hoffenheimben azonban már a kispadra sem fér oda. NSO

KO-győzelme után elhunyt

Harminchat évesen elhunyt Paul Bamba profi bokszvilágbajnok, aki egy héttel ezelőtt megszerezte a WBA szervezet cirkálósúlyú övét. Halálhírét – okok említése nélkül – menedzsere közölte. A 36 éves Puerto Ricó-i kilenc napja technikai kiütéssel győzte le mexikói ellenfelét. Profiként 22 mérkőzésévől 19-et megnyert (18-at KO-val). MTI

CR7 klubot fog vásárolni

Cristiano Ronaldo másodszor is megkapta a Közel-Kelet legjobb labdarúgójának járó trófeát a Dubajban rendezett a Globe Soccer Awards díjátadóján. A portugál kijelentette, nem lesz soha edző és klubelnök sem, de „jegyezzék meg, amit most mondok: egyszer egy nagy klub tulajdonosa leszek. Ez biztos." NÉPSZAVA

Miénk a Milák

EZ (IS) TÖRTÉNT 2024-BEN (3.) Szubjektív válogatás az óesztendő meghatározó sporteseményeiből és egyéniségeiből. Futball-Eb, párizsi olimpia és US Open a terítéken.

HEGYI IVÁN

JÚLIUS: SPANYOLORSZÁG

A svájci Blick szerint az idei tornán győztes spanyol válogatott „minden idők legjobb Európa-bajnoka". Noha a bulvárlap nem mondható mértékadónak, a számok alapján igaza van, hiszen a La Roja hétből hét győzelemmel hódította el az aranyérmet, s ez valóban páratlan a kontinensvetélkedő históriájában. (A francia csapat 1984-ben, hazai pályán szintén százszázalékos volt, de „csak" öt meccset kellett nyernie az elsőséghez.)

Az idei döntőben az Unai Simón – Carvajal, Le Normand (Nacho), Laporte, Cucurella – Dani Olmo, Rodri (Zubimendi), Fabián Ruiz – Lamine Yamal (Merino), Morata (Oyarzabal), Nico Williams összeállításban futballozó együttes a csoportmeccseken lenullázta az ellenfeleket (Horvátország 3-0, Olaszország 1-0, Albánia 1-0), majd az egyenes kieséses szakaszban rendre egy gólt „engedélyezett" a vetélytársaknak, de legalább egygyel mindig többet szerzett náluk (Grúzia 4-1, Németország 2-1, Franciaország 2-1, Anglia 2-1).

A sorozat értékét emeli, hogy a spanyolok az összes favorittal találkoztak, mégis érinthetetlenek maradtak. Az As joggal írta: „Spanyolország győzött, a futball győzött. Tizenkét évvel a 2012-es Európa-bajnokság megnyerése után a La Rojának sikerült újra elbűvölnie a világot."

Az a '12-es 11 (14) így állt fel az olaszok elleni fényes 4-0-s döntőben: Casillas – Arbeloa, Piqué, Sergio Ramos, Jordi Alba – Xavi, Busquets, Xabi Alonso – David Silva (Pedro), Fabregas (Fernando Torres), Iniesta (Mata). Azért ez a parádés névsor még a mostaninál is jobb... A szövetségi kapitány Vicente del Bosque volt, akinek méltó követője Luis de la Fuente, a jelenlegi szakvezető.

A legtalálóbban a Le Parisien jellemezte, mi történt júniusban-júliusban a kontinensen. „A nyári sláger spanyol. Friss, fülbemászó, elegáns; megérdemli, hogy az európai toplisták élére kerüljön."

Minden idők legjobb Európa-bajnoka a spanyol futballválogatott, miután hétből hét győzelemmel hódította el az aranyérmet, s ez valóban páratlan

FOTÓ: OĞUZ YETER/AFP

FOTÓ: FRANÇOIS-XAVIER MARIT/AFP

Úgy ment Milák, mint a szárnyashajó, nyilvánvalóvá vált, hogy ócska kacsák voltak azok az értesülések, melyek szerint nem is edz rendesen

AUGUSZTUS: MILÁK

Talán még Kojak, Maigret, Poirot sem tudta volna kideríteni, hova tűnt Milák Kristóf 2023 májusában, az országos bajnokság után. Egyszerűen nyoma veszett. A vb-re sem került elő, kósza hírek terjengtek arról, hogy belefáradt a szüntelen hajtásba.

Fukuoka után Dohát, az újabb világbajnokságot is negligálta, majd az idén áprilisban rajthoz állt az országos bajnokságon. Kiderült, az olimpiai bajnok az ötkarikás játékokat nem hagyja ki, de az úszóküldöttség elutazásának napján hiába várt rá a média megannyi munkása Ferihegyen, csak 72 órával később repült Párizsba.

Ahol aztán megint úgy ment, mint a szárnyashajó. Nyilvánvalóvá vált, hogy ócska kacsák voltak azok az értesülések, melyek szerint nem is edz rendesen, mert tréning nélkül képtelenség olyan tempóban repeszteni, amilyenben ő szelte a vizet a francia fővárosban.

Megfordította a tokiói menetet: Japánban 200 pillangón győzött, és 100-on lett második, míg Párizsban a rövidebb távon hasított, s a hosszabbikon nyert ezüstérmet. Az órát tekintve elmaradt legjobb eredményeitől, de csodát tett újra. Elvégre a fenomén mindenekelőtt abban különbözik az óriások tulajdonságait nélkülöző túlnyomó többségtől, hogy minden pillanatban, bármilyen körülmények között hordozza a zsenialitást. Amivel még arra is képes, hogy illúzióba ringasson: mintha hasonlítanánk egymásra.

Nézte az ember Milákot, amint a második ötven méteren a negyedik helyről felnyomult az elsőre, és maga is úgy érezte magát, mint hal a vízben.

SZEPTEMBER: SZABALENKA

A szakértők szerint Arina Szabalenka gyorsabban – átlagban 129 km/h-s sebességgel – üti a pörgetett tenyereseket, mint Carlos Alcaraz (127), Jannik Sinner (126) vagy Novak Djoković (122).

Csoda, hogy játszmát veszített az amerikai nyílt bajnokság női egyesében. Na, nem sokat: egyet.

Az ausztrál Priscilla Hont 6:3, 6:3-ra, az olasz Lucia Bronzettit 6:3, 6:1-re, az orosz Jekatyerina Alekszandrovát 2:6, 6:1, 6:2-re, a belga Elisa Mertenst 6:2, 6:4-re, a kínai Cseng Csi-vent 6:1, 6:2-re, az amerikai Emma Navarrót 6:3, 7:6-ra, majd a döntőben a szintén amerikai Jessica Pegulát 7:5, 7:5-re győzte le.

FOTÓ: CHARLY TRIBALLEAU/AFP

Volt adóssága a házigazdákkal szemben, mert az Egyesült Államok múlt évi csúcstalálkozóján is játszott, de kikapott Coco Gauff-tól.

Pegulához – akinek édesapja a Buffalo Bills amerikaifutball- és a Buffalo Sabres jégkorongklub milliárdos tulajdonosa – szintén nagy reményeket fűztek a vendéglátók, mivel a negyeddöntőben kiejtette a világelső lengyel Iga Świąteket. Ám a Grand Slam-döntő újonca csak csillapítani tudta a fehérorosz fergeteget, lecsendesíteni nem, így az idén a melbourne-i Grand Slam-tornán is győztes Szabalenka első belarusz bajnokként ünnepelhetett a US Openen.

„Valahányszor meglátom a nevemet egy trófeán, szinte nem hiszem el, hogy ezt képes voltam elérni – mondta Szabalenka. – Az idén különösen sok kihívással kellett szembenéznem, sérülésem miatt nem játszhattam Wimbledonban. De bármi is hátráltatott, a csapatom segítségével erősebben és jobb tenisszel tértem vissza."

Hozzátette: „Nyerni a legjobb érzés. Nagy tornán pláne. Szeretném, ha mindenki átélhetné ezt."

Szép gondolat, ám vagyunk néhány milliárdnyian a földtekén, akik nem is álmodhatunk Grand Slam-diadalról. Magam például a 0:6, 0:6-ot hoznám magabiztosan a selejtezőben, ha a prológra szabad kártyát kapnék.

Arina Szabalenka gyorsabban – átlagban 129 km/h-s sebességgel – üti a pörgetett tenyereseket, mint Carlos Alcaraz (127), Jannik Sinner (126) vagy Novak Djoković (122). Egy játszmát veszített a US Openen

Fogaikkal is hallanak a delfinek

Japán tudósok új tanulmánya szerint egyes delfinfajok, így a palackorrúak fogai különböznek más emlősökétől. Szivacsosabb csontokba ágyazódnak, a fogaikat körülvevő szövetek is mások, és hosszú fogidegeik végén érzékelők is vannak. Valószínű, hogy fogaikkal a víz alatti rezgéseket, hangokat is érzékelik. IFLSCIENCE

Hat héttel több hőhullám

2024-ben tovább nőtt a klímaváltozás miatti forró napok és az extrém időjárási jelenségek száma. Az emberek átlagban 41 nappal több extrém hőséget kellett, hogy elviseljenek a világon. A hőséget kortól, lakóhelytől, lakhatási körülményektől függően, eltérően élik meg a Föld lakói. A szárazföldi és a tengeri hőmérsékleti rekordok többször is megdőltek. BBC

Kleopátrát ábrázoló szobrot találhattak

Olyan márványszobrot tártak fel az egyiptomi Alexandria közelében, Taposiris Magnában végzett ásatások során, amely VII. Kleopátrát ábrázolhatja. A település középpontjában egy Ozirisz-templom állt, egyes kutatók szerint ez lehetett Kleopátra végső nyughelye. NATGEO

Két túlélője van a tragédiának

DÉL-KOREA Leszállás közben letért a kifutópályáról és falnak csapódott, majd felrobbant vasárnap egy 181 embert szállító utasszállító az ország délnyugati részén fekvő Muan repülőterén. A baleset halálos áldozatainak száma 179. A kormány hétnapos gyászt hirdetett.

NÉPSZAVA

Kormányzati szakértők vizsgálják a Jeju Air Bangkokból Muanba tartó járatának feketedobozából és a pilótafülke hangrögzítőjéből már megszerzett adatokat, hogy megállapíthassák a vasárnapi szerencsétlenség okát. Leghamarabb egy hónap múlva kaphatunk teljes képet arról, hogy pontosan mi vezetett a tragédiához – idézi az AP amerikai hírügynökség Cso Csongvan, a dél-koreai közlekedési minisztérium magas rangú tisztviselője nyilatkozatát. A fapados légitársaság Boeing 737-800-as járatának a futóműve landoláskor nem nyílt ki, a gép hason csúszott ki a futópályáról, a repülőteret határoló falnak csapódott, kettétört, majd a kerozin felrobbant helyi idő szerint vasárnap reggel kilenc óra után a Muani Nemzetközi Repülőtéren. A fedélzeten 181-en tartózkodtak, 175 utas és a hatfős személyzet közül mindössze két utaskísérőt sikerült élve kihúzni a roncsok közül. Mindketten megsérültek, de eszméletüknél voltak a mentés idején. Hatósági közlések szerint valószínűtlen, hogy rajtuk kívül mások is túlélték a balesetet. A súlyosan roncsolódott gép teljes kiégése nehezíti az áldozatok azonosítását. Két thaiföldi állampolgár kivételével az utasok mind dél-koreaiak voltak.

A Jeju Air elnök-vezérigazgatója, Kim Ebae és a légitársaság vezetése televíziós nyilatkozatban kért bocsánatot a balesetért, amelyért állításuk szerint minden felelősséget vállalnak is. Paetongtarn Sinavatra thaiföldi miniszterelnök az X-en nyilvánította részvétét a halálos áldozatok hozzátartozóinak. Dél-Korea hétnapos nemzeti gyászt hirdetett a tragédia miatt.

A kommunikációs adatok korai értékelése arra utal, hogy a repülőtéri irányítótorony madárrajjal való lehetséges ütközésre figyelmeztette a gépet nem sokkal a leszállás megkezdése előtt. Ezt erősíti az egyik utas családjának írt üzenete is, melyet a The Kathmandu Post szerzett meg: „Egy madár beszorult a szárnyába, és nem tudunk leszállni. Éppen most. Ezek volnának az utolsó szavaim?" A figyelmeztetést követően a pilóták azonnali vészjelzést adtak le, majd megkísérelték a leszállást az egyes kifutópályán, de miután felrántották a kormányt, a légi irányítás egy másik leszállópályára irányította őket, a szemtanúk szerint a gép szokatlanul élesen kanyarodva közelítette meg a földet. Többen még a balesetet megelőző hajtóműtűzről, fémes csikorgásokról, robbanássorozatról számoltak be.

Marco Chan, a Buckingham-shire-i Új Egyetem légi közlekedési hadműveletekkel foglalkozó oktatója úgy véli, hogy a jobb oldali motort érintő madárcsapás a hidraulikus rendszer meghibásodását okozhatták, ami miatt a pilóta nem tudta kiengedni a futóművet – írja a Guardian. „A Boeing 737-800 egy megbízható és széles körben használt repülőgép, és úgy tűnik, hogy ez a baleset egy szerencsétlen eseménylánc eredménye, nem pedig rendszerszerű tervezési hiba" – mondta Chan.

Nem világos azonban, hogy a madarakkal való ütközés miért eredményezte a hajtűművek teljes meghibásodását, ez ugyanis a szakértők szerint csak rendkívül ritkán szokott megtörténni, legfeljebb akkor, ha valóban egy egész rajt kapnak telibe. Az is szokatlan, hogy a madarakkal való ütközés után ne lehessen kinyitni a futóművet – ha a hidraulika el is romlott, azt elvileg manuálisan is ki lehetne engedni – írja a Reuters. Kérdés, hogy a gép miért olyan nagy sebességgel ért földet, és miért nem a leszállópálya elején landolt, miért nem tudott szinte egyáltalán lelassulni, miközben a földön csúszott, és miért volt még benne jelentős mennyiségű üzemanyag, hiszen a kényszerleszállások esetén, ha van rá idő, annak nagy részét általában kieresztik, hogy elkerüljék a robbanást. A gép pilótái tapasztaltak voltak, több mint 9800 órát repültek már. Úgy tűnik, ezúttal egyáltalán nem volt idő felkészülni a kényszerleszállásra: máskor ilyen esetben már készenlétben állnak a kifutópálya mellett a tűzoltóautók, a leszállópályát pedig habbal boríthatják be, hogy lassítsák a futómű nélküli leérkezés után.

Szakértők szerint a fapados légitársaság stabil múlttal rendelkezik a biztonságot illetően, ez volt ugyanis az első halálos baleset a Jeju Air 2005-ös indulása óta. Dél-Korea utoljára 1997-ben szenvedett nagyszabású légi katasztrófát, amikor a Korean Air repülőgépe Guamban lezuhant, a fedélzetén 228 ember életét vesztette.

FOTÓ: AFP/JUNG YEON-JE

A Boeing 737-800-as szinte teljesen kiégett, csak a farokrészéből maradt meg valami

Putyin bocsánatot kért

Vlagyimir Putyin orosz elnök szombaton bocsánatot kért azerbajdzsáni kollégájától, és „tragikus incidensnek" nevezte az azeri utasszállító repülőgép katasztrófáját – írja az AP. Azt azonban nem ismerte el, hogy az Azerbaijan Airlines Baku–Groznij járatát egy orosz légvédelmi rakéta lőtte le. A Kreml közleményében az szerepel, hogy a légvédelmi rendszerek szerdán Groznij közelében tüzet nyitottak egy ukrán dróncsapás miatt. A gép a Kaszpi-tenger partján fekvő kazahsztáni Aktau város közelében zuhant le szerdán. Hatvankét utas és ötfős legénység tartózkodott a fedélzeten, az incidenst 29 ember élte túl, részben súlyos sérülésekkel, a halálos áldozatok száma 38.

NYIRKOS, SZÜRKE IDŐ

Boldog névnapot, Dávid!

A Dávid héber eredetű férfinév, jelentése bizonytalan, esetleg kedvelt, szeretett, illetve apai részről testvér.

ÖTÖS LOTTÓ

Nyerőszámok:	28, 56, 57, 59, 80
5 találat	nem volt
4 találat	3 239 615 forint
3 találat	26 965 forint
2 találat	3 500 forint
Joker:	397222

HATOS LOTTÓ

Nyerőszámok:	13, 15, 21, 25, 27, 39
6 találat	nem volt
5 találat	250 250 forint
4 találat	6 460 forint
3 találat	2 610 forint

KENÓ

Dec. 28., szombat

4	7	19	22
26	27	31	32
34	40	44	47
52	59	60	62
72	75	78	79

Dec. 29., vasárnap

8	20	24	29
30	31	35	41
42	46	47	48
49	50	52	55
60	66	68	78

A tea és a kávé jótékony hatása

MEGELŐZÉS Az amerikai rákkutató társaság lapjában megjelent cikkben tizennégy tanulmány adatainak alapján a tudósok megállapították, hogy a kávé- és teaivás csökkenti a fejben és a nyakban kialakuló rákok kockázatát, beleértve a gége- és a szájrákot is. A gyakorisági listán ezek a hetedik helyet foglalják el a világon, és a közepes és alacsony jövedelmű országokban növekszik számuk. A kutatók azt találták, hogy azoknál, akik naponta négy vagy több csésze koffeintartalmú kávét isznak, 17 százalékkal kisebb az esélye a szájüreg és garat rákos megbetegedésének, mint azoknál, akik nem hódolnak ennek a szenvedélynek. A teánál kevésbé volt egyértelmű az összefüggés. Az eredmények azt sugallják, hogy a napi egy csésze elfogyasztása összességében 9 százalékkal jelent alacsonyabb kockázatot, kiváltképp a torok alsó részén. A nagyobb mennyiség azonban jelentősen növeli a reflux következtében kialakuló gégerák kialakulásának esélyét. V. P.

NÉPSZAVA
Szociáldemokrata napilap • Alapítva: 1873-ban

Főszerkesztő: NÉMETH PÉTER
Főszerkesztő-helyettes: HORVÁTH GÁBOR, VARGA DÓRA

Fejtő Ferenc 1909-2008; Andrassew Iván 1952-2015
Online főszerkesztő: ÁGOSTON ZOLTÁN • Szerkesztő: ANGYAL GÁBOR, MARKOTAY CSABA • Rovatvezetők: BODA ANDRÁS (belpolitika), HÁRS KATALIN (fotó), HOMPOLA KRISZTINA (kultúra), MUZSLAI KATALIN (mozaik), N. KÓSA JUDIT (publicisztika), RÓNAY TAMÁS (külpolitika), SZABÓ BRIGITTA (gazdaság), VARGA T. RÓBERT (sport) • Mellékletek: BALASSA TAMÁS, BÁLINT ORSOLYA (Visszhang), RÁCZ I. PÉTER (Nyitott mondat), SIMON ZOLTÁN (Szép Szó) • Főmunkatársak: BALOGH GYULA, CZENE GÁBOR, CSÁKVÁRI GÉZA, DANÓ ANNA, GÁL MÁRIA, MARNITZ ISTVÁN, SZALAI ANNA. Internet URL-cím: http://www.nepszava.hu; e-mail cím: nepszava@nepszava.hu

Kiadja a XXI. Század Média Zrt. (1191 Budapest, Vak Bottyán u. 75/A–C Központi telefon: 06 1 477-9000) • Felelős kiadó: a Zrt. vezetője • Előfizetéssel kapcsolatos ügyek: 06 1 477 9008 / 06 1 999 9508, terjesztes@nepszava.hu • Hirdetés: 06 1 999-9528 / 06 1 489-8811, hirdetes@nepszava.hu. • Előfizetési díj egy hónapra 8600 Ft, negyedévre 25 350 Ft, fél évre 49 800 Ft, egy évre 97 800 Ft • Árusításban terjeszti: Lapker Zrt. • Előfizetésben terjeszti: Médialog-DMHM Zrt. (mlog.hu) 06 1 999 9689 vagy 06 1 460 2753 ugyfelszolgalat@mlog.hu • Nyomdai előállítás: Mediaworks Hungary Zrt. www.mediaworks.hu • ISSN Bp 0133-1701 • ISSN Vidék 0237-3785. • A NÉPSZAVA példányszámát a MATESZ hitelesíti.

Partnereink: IMEDIA OBSERVER

N MOBIL VISSZHANG

A NÉPSZAVA MELLÉKLETE

György Zsombor: Üssenek csak, annál erősebbek leszünk!

Ez a meccs nem köztünk és az Alkotmányvédelmi Hivatal (AH) közt játszódik. Egy hatalmi ügyről beszélünk, bár kétségtelen, hogy szintlépés történt – jelentette ki a Magyar Hang ügyvezető-főszerkesztője a Népszavának adott videóinterjújában. György Zsombort azt követően kérdeztük, hogy a kormányzat minden eddiginél nagyobb támadást intézett a független lap ellen, miután az tévesen azt feszegette egy cikkben, hogy esetleg Budapesten landolhatott a bukott szíriai diktátort szállító repülőgép. Az esetet követően mind őt, mind a cikket jegyző újságírót behívták az AH-hoz, ahol hazugságvizsgálatot végeztek rajtuk. A főszerkesztő elmondta, hogy a hivatal munkatársai amúgy végtelenül korrektek voltak velük szemben. Egyben jelezte, ő maga szeretné a legjobban megtudni, ki volt az, aki csőbe húzta őket. A Magyar Hang egyébként az esettel kapcsolatban kérdéseket tett fel a kormányzatnak a cikk megjelenése előtt.

Szürreál fantázia

Itt az év vége. És talán nem kéne folyamatos összegzésekkel tölteni pezsgőbontás előtti napjait, óráit. Vagy éppen tervezgetéssel, aminek sokszor semmi realitása. Tölthetünk nyugodtan egy kis időt a szürrealitás mámorában is. A kortárs fotóművészet is remek produkciókra képes ebben az irányban. Jó példát láthatunk rá a TS ArtSpace legújabb kamarakiállításán is. De akiknek nincs kedve ilyesmiért kimozdulni otthonról, íme, egy kis válogatás a világ kortárs fotóművészetének szürreál terméséből.

Hallgassuk a Népszavát!

A mesterséges intelligencia lehetőségeit kihasználva olvasóink meg is hallgathatják a napi lapszám vezető írásait. Mindössze két kattintás, és Szabolcs már olvassa is egymás után a kiválasztott cikkeket. Egy listán pontosan jelezzük a hangfájlban szereplő anyagok címét és kezdési idejét. Érdemes kipróbálni! Rezgessük meg a Népszava hangját! Néhány perc „rádiózás", és sok mindent megtudhat a napi aktuális politikai és egyéb témákról. Autóban ülve így biztos kényelmesebb olvasni, de lehet még számtalan szituáció, amikor nehéz a betűket bámulni.

NÉPSZAVA

Szociáldemokrata napilap

2024. december 31., kedd | 152. évfolyam, 303. szám | Ára: 540 forint

AJÁNLÓ

Érdek kontra lelkiismeret

Száz éve, 1924. december 31-én hozta nyilvánosságra a Népszava a Bethlen–Peyer-paktumot. A dokumentumról, amelyben a felek kölcsönös engedményeket tettek egymásnak, azóta is sok vita zajlik. **5. oldal**

Nem létkérdés az orosz gáz

Magyarország a térségünk többi EU-tagállamához hasonlóan leválthatna az orosz gázról, ez csak politikai akarat kérdése – állapítja meg a GKI tanulmánya. Mivel az orosz gáz nem olcsóbb, gazdasági oldalról nem látszik az előnye. **6. oldal**

Jimmy Carter halálára

Mezítlábas farmergyerekből lett az Egyesült Államok 39. elnöke, hogy aztán választási veresége után visszatérjen georgiai szülővárosába a vasárnap 100 évesen elhunyt James Earl Carter. Egész életében a haladás bajnoka volt. **8. oldal**

A hűtővel futótól az elcserélt motorig

Hülyeségek, megmosolyogtató események is történtek bőven a sport világában a 2024-es esztendőben. Ezekből válogatva búcsúztatjuk az évet. **14. oldal**

Kevesebb a közmunkás

VIDÉK Miközben még mindig 64 ezer közmunkás van Magyarországon, több településen „elfogytak” az utóbbi években – derült ki lapunk körképéből.

DOROS JUDIT, VAS ANDRÁS

„Az elmúlt esztendőkben egyszerűen elfogytak a közmunkások, a két helyi kastélyban, illetve Kaposváron munkát talált, aki normális pénzért akart dolgozni. A csúcsidőben 26-an dolgoztak közmunkásként, mostanra három asszony maradt, nekik kellene nemcsak a mezőgazdasági programban dolgozniuk, de a faluban is ellátni a feladatokat, ami egyszerűen képtelenség – fogalmazott a Népszavának Süle Tibor, Alsóbogát polgármestere. Nem csak a mintegy 250 fős külső-somogyi zsákfaluban „fogytak” el a közmunkások, körképünkből kiderült, hogy több településen is egyre kevesebben dolgoznak ilyen módon. Ebből pedig gond lehet: az egyik faluvezető szerint, ha tovább csökkenne a létszám, a mezőgazdasági programot le kellene állítani, bár valamennyi bevételük lenne a terület bérbeadásáról, ám a faluüzemeltetés megsínylené a közmunkások eltűnését, hiszen senki sem venné át a munkájukat, ami meglátszana a környezeten. – Amíg nincs erre forrás, addig nagy szükség van rájuk – mondta.

A Belügyminisztérium lapunknak küldött adataiból kiderült, két típusú közfoglalkoztatási programra a 2024-es költségvetésben 125 milliárd forintot terveztek, ezt év közben 5 milliárd forinttal egészítették ki, míg a 2025. évi költségvetési törvény tervezete ennél összességében több, 140,8 milliárd forintot irányoz elő.

Országszerte közel 64 ezer ember vett részt ilyen programban. Egyharmaduk – 23 ezer 450 fő – az Észak-Alföld régióban, ezen belül a legmagasabb létszám – 14 517 fő – Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében dolgozott. A legalacsonyabb közfoglalkoztatási létszámot a Közép-Dunántúl régióban regisztrálták, itt 1712 főt, s ebben a régióban Komárom-Esztergom megyében volt a legkevesebb közmunkás, mindössze 284 fő.

REFLEKTOR A 2. OLDALON

FOTÓ: PAVELBOGOLEPOV

Van, ahol már a település üzemeltetését nehezíti a közfoglalkoztatottak hiánya

Elítélték a német pártok Musk beavatkozását

BEFOLYÁSOLÁS A német politikai életet felforgatta, s a februári előrehozott német parlamenti választásra is hatással lehet, hogy Elon Musk a Welt am Sonntagnak írt cikkében a szélsőjobboldali Alternatíva Németországért (AfD) pártot támogatta. A német kormányszóvivő szerint Musk, aki a megválasztott amerikai elnök, Donald Trump jobbkeze lesz a következő amerikai adminisztrációban, beavatkozott Németország belügyeibe. Elítélte az írást Friedrich Merz, a keresztény uniópártok kancellárjelöltje is. Musk írása más kérdéseket is felvet: vajon a leendő amerikai kormányzat rendszert csinál-e abból, hogy beavatkozik a különféle európai választásba a jobboldali populista pártok mellett? A gyakorlat azt mutatja: a választók nem kedvelik a külső beavatkozást.

ÍRÁSUNK A 8. OLDALON

Musk szereptévesztése még sokba kerülhet Európának

FOTÓ: AFP/FREDERIC J. BROWN

A gyakorlat azt mutatja, a választók nem kedvelik a külső befolyásolást.

A kukásokon spórolna a Mohu

SZEMÉT Az országos szemétszállítási koncessziót évtizedekre elnyerő Mohu Mol 2024-hez képest 2025-re országszerte 10-20 százalékkal csökkentené a helyi hulladékcégek juttatásait – tudta meg a Népszava. Ez több cég számára elfogadhatatlan, karácsony előtt még zajlottak a tárgyalások. Ez már csak azért is sürgető, mert 2025-re mindenütt meglévő szerződés szükséges.

A siófoki, a nagykanizsai és a pécsi helyhatósági hulladékszállító utasította vissza a köztük és a Mohu között lévő „régiókoordinátor”, a Kaposvári Hulladékgazdálkodási Nkft. 2025-re vonatkozó, csökkentett díjajánlatát. Információink szerint Balassagyarmaton már meg is indult a váltás.

Nagy László, a települési szemétszállítókat képviselő Köztisztasági Egyesülés vezetője lapunk kérdésére nem zárta ki, hogy az elhúzódó anyagi viták miatt az érintett térségekben néhány napig akár az utcán maradhat a szemét, a Mohunál ezt kizárták.

RÉSZLETEK A 6. OLDALON

FOTÓ: BERES MÁRTON

Alaposan visszavágná a hulladékszállítók pénzét a Mol

A nők beszélnek róla, a férfiak inkább belehalnak

EGÉSZSÉG A 30–65 éves korosztály tagjai egy évben átlagosan 37 napot nem tudtak dolgozni betegség miatt. A munkaidő-veszteségben a férfiak esetében jelentősebb az idő előtti halálozás szerepe – derült ki Vitrai József orvos, népegészségügyi szakember kutatásából. Vitrai a nemek közötti különbséget azzal magyarázta a Népszavának, hogy a férfiak kevésbé figyelnek oda az egészségükre. Panaszaikkal nemigen törődnek, hiszen az a társadalmi elvárás, hogy legyenek erősek, családfenntartóként nem gyengülhetnek el. A nők viszont, ha panaszuk van, orvoshoz mennek, előbb kerülnek be az ellátórendszerbe, így megelőzik a betegség súlyosbodását.

CIKKÜNK A 4. OLDALON

Nem tart a NER az Integritás Hatóságtól

KORRUPCIÓ Harminchárom vizsgálata volt idén az EU által kikényszerített Integritás Hatóságnak (IH) – tudta meg a Népszava. A folyamatban lévő ügyek összesen 171 milliárdos uniós forrást érintenek. Ligeti Miklós, a Transparency International Magyarország jogi igazgatója lapunknak azt mondta, bebizonyosodott, hogy a NER nem ejtette fogságba az IH-t. Ennek a szakértő szerint két oka lehet: egyrészről a mára 109 fővel üzemelő IH a szakembergárdáját javarészt a versenypiacról toborozta – maga az elnök Biró Ferenc is az üzleti világból érkezett. Ugyanakkor az is tény, hogy a NER rendszere egyelőre nem gondol az IH-ra igazi veszélyként, mivel a hatóság jogköre meglehetősen szűkre szabott.

BŐVEBBEN A 3. OLDALON

FOTÓ: MTI/MÁTHÉ ZOLTÁN

Mészáros Lőrinc megtekint. A nagyvadakra nem tudnak lecsapni

„Akik nem akarnak normálisan dolgozni, nekik éppen jó”

VIDÉK Még mindig 64 ezer közmunkás van Magyarországon a friss adatok szerint, de egyes településeken szinte teljesen eltűntek – derült ki a Népszava körképéből. Pedig még mindig szükség van rájuk, főleg a szegényebb helyeken.

DOROS JUDIT, VAS ANDRÁS

– Az idén még termeltünk primőrt a fóliasátrakban és az erre épülő savanyító is működött, jövőre viszont már feladjuk, egyszerűn nincs emberünk. Ha a falugondnok és én nem állunk be dolgozni, már ebben az évben sem lett volna termés – sóhajtott Süle Tibor, a cirka 250 fős külső-somogyi zsákfalu, Alsóbogát polgármestere. – Ha úgy nézem, szerencsés a helyzet, hiszen az elmúlt esztendőkben egyszerűen elfogytak a közmunkások, a két helyi kastélyban, illetve Kaposváron munkát talált, aki normális pénzért akart dolgozni. A csúcsidőben 26-an dolgoztak közmunkásként, mostanra három asszony maradt, nekik kellene nemcsak a mezőgazdasági programban dolgozniuk, de a faluban is ellátni a feladatokat, ami egyszerűen képtelenség.

A helyi férfiak jó része az építőiparban helyezkedett el, korábban, míg a piacon nem találtak munkát, az önkormányzat által a közmunkaprogramban létrehozott betonlap- és utcai betonbútorgyártó kisüzemében dolgoztak. A helyiség már évek óta zárva, a gépek magukra hagyva amortizálódnak. Ez vár a három fólia-, illetve az egyetlen polikarbonát sátorra is a jövőben, bár talán valamelyik környékbeli gazda kibérli majd.

– A pontos összeget most nem tudnám megmondani, de úgy 150-200 millió forintot költöttünk a közmunkaprogramban, hogy ne csak kaszáljanak és gereblyézzenek, hanem valódi, hasznos munkát végezzenek az érintettek – tette hozzá Süle Tibor. – Jövő február végére azonban kifut nálunk a program, a három asszonyt megpróbálom majd valami hosszú távú projektbe bevenni, nehogy munka nélkül maradjanak. Ám nemcsak ez a baj, hanem, hogy a falu is megsínyli, hogy nincs közmunkás. Amíg volt elég ember, olyan rendben tartottuk a közterületeket, mint valami közparkot. Mostanra viszont legyőz minket a természet. És nem csak innen hiányoznak az emberek: be kell látni, hogy közmunkások nélkül ma nem lehet üzemeltetni egy települést, amelynek nincs saját bevétele. Persze, az lenne a legegyszerűbb, ha önkormányzati alkalmazásba tudnám venni az embereket, de a 60 milliós büdzsénkből még két embert sem tudnék kigazdálkodni, nemhogy azt a hat-nyolcat, akikre valóban szükség lenne.

FOTÓ: PAVEL BOGOLEPOV

Ricsei közmunkások. Egyre kevesebben pakolják a fát

– Bejárhatnék Barcsra dolgozni, de ez nyugodtabb, rugalmasabb, lehet mellette maszekba járni dolgozni, mert jó fej a polgármester, nem hajtja szét az embereket – indokolta őszintén egy középkorú férfi Homokszentgyörgyön, miért is elégséges számára a közmunkaprogram.

A bő ezres, dél-somogyi településen tízen dolgoznak közfoglalkoztatottként, s a dicsért faluvezető, Czinke János szerint elégséges a létszám, hogy gondozzák a temetőt, a közterületeket, kihordják a szociális tűzifát, vagy éppen rendbe tegyék a virágágyásokat.

– Elég nagy az önkormányzati terület, de tényleg nem kell belehalnia senkinek a munkába, ha lenne forrásunk, s a falu alkalmazni tudna embereket erre a feladatra, hárman-négyen megbirkóznának vele – mondta Czinke János.

Homokszentgyörgyön a csúcsidőben, úgy szűk tíz éve még 95-en vettek részt a programban, vagyis a mai létszám a múltból nézve elképesztő fejlődés, ám a polgármester árnyalta a képet, hiszen az eltelt időben vagy 150-nel csökkent a település népessége, s sokan éppen a munkalehetőség vészes hiánya miatt döntöttek a költözés mellett. Vagy más megoldásuk nem lévén, kihasználták a nyugdíj előtti álláskeresési segélyt, a nyest, amely a minimálbér 40 százaléka, azaz még mindig jobb bevétel, mint a közmunka.

ERŐFORRÁS

SÜLE TIBOR: Ha a falugondnok és én nem állunk be dolgozni, már ebben az évben sem lett volna termés

> „Bejárhatnék Barcsra dolgozni, de ez nyugodtabb, lehet mellette maszekba járni dolgozni, mert jó fej a polgármester, nem hajtja szét az embereket.”

– Vannak, akik nem akarnak normálisan dolgozni, nekik éppen jó a közmunka – legyintett egy férfi a templom előtt. – Néhányukat elvittem idénymunkára, de nem sok haszna volt, inkább kerestem embereket az Alföldről, mert a közmunkások csak úgy tessék-lássék dolgoztak, épp úgy, mint a faluban.

Hasonlóak a tapasztalatok a Dráva menti Heresznyén is, ahol éppen a szociális fát osztották a közmunkások. Most kevesebb a munka, év közben azért több akad az önkormányzat egyhektáros mezőgazdasági területén, illetve a két, összesen 600 négyzetméteres fóliasátorban.

– Jelenleg nyolcan vannak, ami harmada a csúcskorszak létszámának – számolt Rengel László polgármester. – A létszám állandó, de az állomány fele folyamatosan cserélődik, ha valakinek akad jó idénymunka, akkor elmegy, aztán ha végzett, próbál visszajönni. Négyen-öten vannak a faluban, akiknek valóban semmilyen munkájuk nincs, de ők a közmunkát sem szeretik, mert dolgozni kell valamennyit.

A faluvezető szerint, ha tovább csökkenne a létszám, a mezőgazdasági programot le kellene állítani, bár valamennyi bevételük lenne a terület bérbeadásáról, ám a faluüzemeltetés megsínylené a közmunkások eltűnését, hiszen senki sem venné át a munkájukat, ami meglátszana a környezeten.

– Amíg nincs erre forrás, addig nagy szükség van rájuk – állította Rengel László –, s szerintem így van ezzel vagy kétezer település Magyarországon. Ahogy a dolgok most állnak, mindig lesznek, akik normál állásban nem tudnak elhelyezkedni, így a közmunkára még sokáig szükség lesz, főleg az ilyen szegényebb vidékeken.

Nyílt piaci elhelyezkedésük „korlátokba ütközik”

„Az önkormányzatok számára jelenleg két típusú közfoglalkoztatási program érhető el: a hosszabb időtartamú közfoglalkoztatási programok, illetve a járási startmunka mintaprogramok. Ezekre a 2024-es költségvetésben 125 milliárd forintot terveztek, ezt év közben 5 milliárd forinttal egészítették ki, míg a 2025. évi költségvetési törvény tervezete ennél összességében több, 140,8 milliárd forintot irányoz elő ilyen típusú foglalkoztatásra” – tudtuk meg a Belügyminisztériumtól.

Közfoglalkoztatási programokban decemberben országszerte közel 64 ezer ember vett részt. A legfrissebb adatok alapján egyharmaduk – 23 ezer 450 fő – az Észak-Alföld régióban, ezen belül a legmagasabb létszám – 14 517 fő – Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében dolgozott. A legalacsonyabb létszámot a Közép-Dunántúl régióban regisztrálták, itt 1712 főt, s ebben a régióban Komárom-Esztergom megyében volt a legkevesebb közmunkás, mindössze 284 fő. Az idei esztendőben 2767 településen indult legalább egy közfoglalkoztatási program, amelyen 2909 település lakói vettek részt: az eltérés oka, hogy egyes munkahelyeken más településeken lakó közfoglalkoztatottak is dolgoznak. A tárca megjegyezte: a nyílt munkaerőpiacra történő „kiáramlás” jelentős mértékű volt az elmúlt hét évben, mostanság elsősorban azok jelennek meg a közfoglalkoztatásban, akiknek nyílt piaci elhelyezkedése „korlátokba ütközik”.

A vendégmunkások nyertek

KÜLÖNBSÉGEK A Belügyminisztériumtól kapott adatokból az is kiderült, hogy míg 2019-ben a közfoglalkoztatási programokból kilépők 17 százaléka volt fél évvel később még állásban az elsődleges munkaerőpiacon, addig ez az arány a 2023-ban kilépők esetén 9,5 százalék volt. Ennek egyik oka lehet, hogy a közfoglalkoztatottak létszáma az utóbbi évekre drasztikusan visszaesett: míg például 2016-ban közel 224 ezren dolgoztak ebben a szektorban, addig 2023-ban már csak közel 68 ezer fő. Vécsi István, a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Ricse polgármestere, a Közmunkás Szakszervezet leköszönő elnöke szerint egyéb oka is van annak, hogy az elsődleges munkaerőpiacra nehezebben jutnak vissza ebből a rendszerből az emberek. Kisvárda térségében például nagyon sok vendégmunkás jelent meg az utóbbi években, a Fülöp-szigetekről, Vietnámból vagy éppen Mongóliából. Ők a tapasztalatok szerint jellemzően szorgalmasabbak, mint a leszakadó térségekből munkára jelentkező honfitársaink, s ha lejár a műszak, szívesen túlóráznak is, ezért elsődlegesen inkább őket alkalmazzák, nem pedig a kevésbé tevékeny magyarokat. Arra a kérdésünkre, vajon melyik ágazatban bukkannak fel a támogatott foglalkoztatásból kikerülők, de a valódi munkaerőpiacra be nem kerülők, azt felelte: jellemzően a fekete vagy a szürke zónában dolgoznak, az építőiparban vagy a mezőgazdaságban. De olyan is előfordul, hogy valaki három hónapot nagy nehezen csak-csak kibír például a kisvárdai baromfi-feldolgozó üzemben, aztán ennek leteltével újra jelentkezik a településen, hogy vegyék fel ismét közmunkásnak. Az ezerhatszáz lelkes településen egyébként jelenleg nagyjából nyolcvan közmunkás dolgozik, fele részük Start-munkaprogramban.

Vécsi István, a Közmunkás Szakszervezet leköszönő elnöke: Az érintettek sem álltak ki magukért

A 2012-ben alapított Közmunkás Szakszervezet egyébként éppen megszűnés előtt áll, a tagok kezdeményezték annak feloszlatását. Vécsi István szerint ennek oka, hogy egyrészt a korábbinál jóval kevesebb az ilyen státuszban foglalkoztatottak aránya, de a szakszervezet érdekérvényesítő képessége sem volt túl erős, főképp, mert maguk az érintettek sem álltak ki önmagukért. Az elmúlt 12 évben elért legnagyobb vívmányuknak egyébként azt tartja, hogy sikerült elérniük a közfoglalkoztatás kiterjesztését a téli hónapokra, amikor ugyanis elindult ez a rendszer, épp ezekben a leghidegebb hónapokban maradtak munka nélkül a leginkább rászorulók, akik így sem élelmet, sem tüzelőt nem tudtak volna venni e kereset nélkül.

D. J., V. A.

Nagyvad nem esett el, de nem nyúlták le az Integritás Hatóságot

ANTIKORRUPCIÓ Harminchárom vizsgálata volt idén az EU által kikényszerített IH-nak – tudta meg a Népszava. A folyamatban lévő ügyek összesen 171 milliárdos uniós forrást érintenek.

BATKA ZOLTÁN

Lassan, de felpörgőben van az EU által 2022-ben az Orbán-kormányból kikényszerített korrupcióellenes hivatal, az Integritás Hatóság (IH) működése. Míg 2022–23-ban csak 15 vizsgálatuk volt, addig ebben az évben már duplázódott ez a szám. 2024-ben 33 vizsgálatot indított a hatóság, ebből 23 folyamatban van – tudta meg a Népszava. Ennél is nagyobb mértékben, háromszorosára nőtt az IH által ellenőrzött ügyekben érintett európai uniós források értéke. Míg a 2023-ig összesen lezárt vizsgálatok 57 milliárd forintot érintettek, addig a jelenleg folyamatban lévő 23 eljárásban a hatóság immáron 171 milliárdos EU-forrás kapcsán vizsgálja, hogy nem történt-e valami szabálytalanság ezeknél a beszerzéseknél.

Ligeti Miklós, a Transparency International Magyarország (TI) jogi igazgatója a Népszavának azt mondta, mára bebizonyosodott, hogy a NER – szemben annyi más hivatallal – nem ejtette fogságba az Integritás Hatóságot, azaz ez láthatóan függetlenül tud működni. Ennek a szakértő szerint két oka lehet: egyrészről a mára 109 fővel üzemelő IH a szakembergárdáját javarészt a versenypiacról toborozta – maga az elnök Biró Ferenc is az üzleti világból érkezett. Ugyanakkor az is tény, hogy a NER rendszere egyelőre nem gondol az IH-ra igazi veszélyként, mivel a hatóság jogköre – mint arról lapunk beszámolt – meglehetősen szűkre szabott. Így igazi nyomozati jogkörei nincsenek, erősen korlátozott az adathozzáférési lehetősége. Ennek kapcsán a hatóság elnöke korábban Brüsszelben áprilisban egyenesen úgy fogalmazott: „Az IH nem tudja ellátni a feladatát, amiért létrehozták, vagyis hogy feltárja, megelőzze és kivizsgálja az uniós pénzügyi támogatások szabálytalan felhasználását."

CSALFA REMÉNY

LIGETI MIKLÓS: „Mindenki szeretne felcsúti meg tiszakécskei pereket látni, lehetőleg azonnal"

ESZKÖZTELEN

BIRÓ FERENC korábban elismerte: a hatóság nem tudja ellátni a feladatát

FOTÓ: BÉRES MÁRTON

Mint arról beszámoltunk, az IH már tavaly törvénymódosító javaslatot küldött az Igazságügyi Minisztériumnak (IM), amelyben arra kérték a tárcát, hogy „a közvagyon megóvása érdekében" bővüljenek a jogosultságaik, kötelezővé váljanak a vizsgálat utáni ajánlásaik, hozzáférjenek a releváns adatbázisokhoz. Illetve a hatóság lényegében nyomozati jogköröket is kért, például azt, hogy bizonyítékokat foglalhasson le, házkutatásokat végezhessen és tanúkat hallgathasson ki. Úgy tudni, a tárca mostanáig nem válaszolt érdemben az IH javaslatára.

„Összességében a NER inkább elszigeteli, afféle zárványként próbálja kezelni az IH-t, s inkább izolálni igyekszik" – vélte Ligeti Miklós, aki példaként említette, hogy míg a GVH-nak és a NAV-nak is van olyan jogköre, hogy hívatlanul is beállíthassanak egy-egy vizsgálati helyre, addig az IH csak előzetes bejelentkezés után tud kiszállni egy-egy ügyhöz. Így a hatóságnak is egyelőre annyira futja, hogy kisebb szereplőket sikerült az idén eljárás alá vonni. Az igazi nagy NER-es közbeszerzési bajnokok köreit – bár a korábbi években felröppentek olyan hírek, hogy az IH vizsgálta Mészáros Lőrinc egyik-másik tenderét – nem sikerült megfogniuk.

„Mindenki szeretne felcsúti meg tiszakécskei pereket látni, lehetőleg azonnal" – utalt Ligeti Miklós a NER közbeszerzési piacát dominálók két fővállalkozó cégközpontjaira.

A Fidesz-kormány inkább elszigeteli a hatóságot

Ám a szakértő szerint ezek egyelőre igencsak dőre remények, hagyományos Btk.-alapon az ilyen, állami hátterű ügyeket nem igazán lehet kriminalizálni, mivel ezekben az esetekben maga a politikai vezetés által fogságba ejtett állam működése az, ami kifogásolható. Viszont a korrupcióellenes hatóságok elvileg a bőség zavarával kell, hogy küzdjenek, mivel a „B ligás", kisebb cégek – amelyek nagyon is megfoghatók büntetőjogi eszközökkel – körében is megdöbbentően elterjedt az uniós pénz-csalás. Mint Ligeti magyarázta: nemrégiben került látókörbe olyan informatikai képzést hirdető cég, ahol még a honlapra is kiírták, hogy ha EU-s forrásból történik egy IT-képzés finanszírozása, úgy azt a piaci árhoz képest a négyszereséért vállalják.

Ismét üdvözletet kapott Orbán Putyintól

ÜZENET Az idén is kapott karácsonyi üdvözlőlapot Orbán Viktor az orosz elnöktől. Vlagyimir Putyin december végén szokott boldog karácsonyt és új évet kívánni külföldi kollégáinak, s az orosz állami hírügynökség, a TASZSZ közzé is tette, ebben az évben kik számíthatnak az orosz diktátor üdvözletére. Magyarország ugyan ott van Moszkva barátságtalan államokról készített listáján, sőt, a magyar kormány is jóváhagyta eddig mindegyik (immár 15) uniós szankciós csomagot Oroszország ukrajnai háborúja miatt, Orbán Viktor miniszterelnök így is kapott putyini üdvözletet. Robert Fico szlovák kormányfő – aki szintén látványosan közeledik Putyinhoz – nem volt a listán. Úgy tűnt tehát, hogy az EU tagországainak a vezetői közül egyedül Orbánt érte a megtiszteltetés a Kreml részéről, ám Dmitrij Peszkov orosz elnöki szóvivő később azt mondta, Robert Fico is kapott üdvözletet.

Az USA, Nagy-Britannia, Japán, Németország és Franciaország vezetői viszont nem kaptak táviratot az orosz elnöktől, ellenben Ferenc pápa, Kim Dzsongun észak-koreai, Alekszandr Lukasenko fehérorosz és Hszi Csin-ping kínai diktátor igen, ahogy – más afrikai, ázsiai és dél-amerikai országok állam- és kormányfői mellett – Narendra Modi indiai miniszterelnök, Lula da Silva brazil elnök és Recep Tayyip Erdoğan török elnök is. Rajtuk kívül Gerhard Schröder volt német kancellár, Raúl Castro volt kubai elnök és Nurszultan Nazarbajev volt kazah elnök is kapott üdvözlőlapot. Oroszország szeptemberben listázta „az orosz szellemi és erkölcsi értékekkel ellentétes, destruktív magatartást tanúsító" országokat, köztük az USA-t, az Egyesült Királyságot, Japánt és az EU országait (Szlovákiát és Magyarországot kivéve). NÉPSZAVA

FOTÓ: AFP/ALEXANDER NEMENOV

Két mosolygós arc. Orbán Viktor és Vlagyimir Putyin

Magyar atlasz okozott botrányt a románoknál és a horvátoknál

AJÁNDÉK Kisebb botrányt okozott több szomszédos országnál is az a karácsonyi ajándék, amit Balogh István magyar NATO-nagykövet adott ajándékba brüsszeli kollégáinak. Az ajándék egy magyar történelmi és földrajzi atlasz volt, amely a Kárpát-medence térképét tartalmazta, utalva ezzel Nagy-Magyarország történelmi határaira. A román külügy szerint az ajándék provokatív jellegű Románia és Magyarország stratégiai partnerségét és NATO-szövetségét illetően, s ezzel kapcsolatban már két hete kifejezték nemtetszésüket. „A román külügyminisztérium ezúton is megismétli a magyar hatóságokkal többször is közölt álláspontját, amely szerint a provokatív nyilatkozatok és gesztusok nem járulnak hozzá a Románia és Magyarország közötti partnerségi kapcsolat megerősítéséhez. A két ország közös történelme maradjon a történészek kutatásának a tárgya" – fogalmaztak.

Gordan Grlić-Radman horvát külügyminiszter már pénteken arról posztolt, sértőnek találja Balogh ajándékát, mivel az utalásokat tartalmaz a történelmi Nagy-Magyarországra. Grlić-Radman bejegyzésében nem nevesíti, hogy konkrétan mit tart problémásnak a kiadványban, csupán annyit ír, hogy szokatlan egy ilyen atlaszt adni ajándékba, és noha Nagy-Magyarországot az atlasz nyíltan nem említi, a könyvben található térképek és kísérőszövegek „problémásak". A horvát külügyminiszter azt írta, hogy a felháborító gesztusról tárgyalni fognak román, szlovák és szlovén kollégáikkal is. A szlovén külügyminisztérium az esetet úgy kommentálta, hogy fontos a hivatalosan elfogadott határok tiszteletben tartása. A szlovén külügy szerint egy 2021-ben kiadott angol nyelvű atlaszról van szó, amely a National Atlas of Hungary sorozatban jelent meg. A kötet a Kárpát-medence terület történetét és térképeit mutatja be, amely Magyarország jelenlegi határain túli területeket is ábrázol – jelezte a szlovén minisztérium. NÉPSZAVA

LAPSZÉL

Gyurcsány lázadásról és normalitásról

FORRÁS: FACEBOOK

„Aki mer, aki tud, aki fiatal, aki az elején tart, lázadjon, a többiek pedig – velünk közösen persze – vigyázzanak erre a hazára, mert megérdemli.” A többi között erről beszélt újév alkalmából készített videójában Gyurcsány Ferenc. A DK elnöke eredetileg szilveszterre időzítette volna ezt, de aztán jött „a jobboldali vircsaft Menczerrel-Magyarral”, no meg a „még az újévi beszédtől is menekülő szerencsétlen Orbán-bábbal, a köztársasági elnökkel”. Ezért már tegnap délután közzétett egy rövid videót, amiben arra bátorítja a fiatalokat, válasszanak saját utat, amit mindig korrigálhatnak. Az idősebbeknek a normalitás lesz a mérce Gyurcsány szerint. NÉPSZAVA

A hit futott be az állami médiánál

Az állami médiánál a „hit” kifejezés lett az év szava. Az MTVA szervezetéhez tartozó Montágh Testület minden esztendőben kiválasztja azt a szót, ami szerintük a legkifejezőbben utal az adott év történéseire. A testület indoklása szerint „kiváltképpen szükségünk van az Istenbe és egymásba vetett hitünkre”. Az állami média 2020 óta választja meg az év szavát, akkor az „egymás”, 2021-ben a „család”, 2022-ben a „béke”, 2023-ban pedig a „gyermek” nyert. NÉPSZAVA

Bosszú a kutyapártos aktivistán

FORRÁS: MKKP

Felfestette a Kétfarkú Kutya Párt aktivistája a Lázár János batidai kastélyához vezető utat, a Promenád24 pedig közzétette az aktivista lakcímét – számolt be a 24.hu. A vadászház egy olyan cég szálláshelye, melyben Lázár Jánosnak is tulajdonrésze van, a miniszter pedig innen kívánt boldog adventet. A kastélyt a miniszter és családja földjei veszik körbe. A Promenád24 nevű lap is beszámolt az akcióról, és a cikkben közzétették az aktivista nevét, fényképét, autója rendszámát és a pontos lakcímét is. A lap megjegyzi még, hogy az aktivista „oda piszkított, ahonnan enni kap” – az illető ugyanis 15 éve dolgozik a MÁV-nál. Persze a MÁV-dolgozó nem Lázártól kapja a fizetését, hanem az államtól. A Promenád24 szeptemberig azé a Bada Jánosé volt, aki a miniszter bizalmi embere. NÉPSZAVA

Kedves Olvasóink!

A Népszava következő száma január 2-án, csütörtökön jelenik meg.

A nők beszélnek róla, a férfiak inkább belehalnak

EGÉSZSÉGÜGY A 30–65 évesek egy évben átlagosan 37 napot nem tudtak dolgozni valamilyen betegség miatt.

DANÓ ANNA

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

Magas vérnyomás. A kormány népegészségügyi stratégiájához sem program, sem forrás nem tartozik

A magyarok munkaidejének hetede esik ki különféle betegségek miatt – derült ki Vitrai József orvosnak, népegészségügyi szakembernek az Orvosi Hetilapban közölt kutatásából. A betegségek miatti hiányzások következtében gyűlik az elvégzetlen munka, a helyettesítés többletköltséggel jár, a család jövedelme csökken, a gyógyulásra viszont költeni kell. A munkaképes korú lakosság betegségeinek és idő előtti halálozásának közvetett és közvetlen költségeit egy 2019-es kutatás 3425 milliárd forintra taksálta. A mostani elemzéshez nem készült hasonló, forintosítható veszteségszámítás.

Vitrai József ezúttal azt vizsgálta, hogy az egészségromlás miatti úgynevezett korlátozottság, illetve az „idő előtti” halálozás a 30–65 éveseknél mekkora munkaidő-veszteséget okozott. A szakember szerint az érintett korcsoport tagjai egy évben átlagosan 37 napot nem tudtak dolgozni valamely betegség miatt. A munkaidő-veszteségben a férfiak esetében jelentősebb az idő előtti halálozás szerepe. Vitrai József a nemek közötti különbséget azzal magyarázta a Népszavának, hogy a férfiak kevésbé figyelnek oda az egészségükre. Ha vannak is panaszaik, nemigen törődnek azokkal, hiszen az a társadalmi elvárás feléjük, hogy ők legyenek erősek, családfenntartóként nem gyengülhetnek el. A nők viszont, ha panaszuk van, orvoshoz mennek, előbb kerülnek be az ellátórendszerbe, így megelőzik a betegség súlyosbodását. (Magyarországon 2021-ben született nő várhatóan és átlagosan 63,5 évre számíthat, míg egy férfi 61,6 évre.) A kutató lapunknak elmondta, hogy elemzésében az úgynevezett teljes korlátozottságban eltöltött idő becsléséhez 371 betegség és sérülés adatait vette figyelembe.

A Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet (OECD) 2024-es egészségügyi jelentése szerint a legtöbb magyar 2021-ben hunyt el, 100 ezer főre vetítve 310-en rákba, 723-an szív- és érrendszeri, 70-en légzőszervi, 258-an a Covid–19 és más vírusos betegségek szövődményeibe haltak bele. Ezzel egyébként alulról hatodikak vagyunk a régióban, nálunk rosszabb helyezést a halálozási rangsorban Szerbia, Románia, Bulgária, Litvánia és Szlovákia ért el. A tanulmány szerzői szerint a magyarok keveset mozognak, nagy nálunk az elhízottak aránya, s mindez nagyban hozzájárul a szív- és érrendszeri betegségek, a depresszió és sok más betegség kialakulásához. Megjegyzik azt is, hogy a legtöbb embernek a mozgásszervi és a mentális egészségproblémák miatt romlik a termelékenysége.

Vitrai József szerint a más országokhoz képest kiemelkedő magyar halálozás a megelőzés és az orvosi ellátás gyengébb voltára is utal.

ELVÁRÁS

VITRAI JÓZSEF: Az a társadalmi elvárás, hogy a férfiak legyenek erősek, családfenntartóként nem gyengülhetnek el

Hozzátette: 2021-ben a teljes halálozás húsz százaléka a nyugdíjkorhatárt el nem érők körében történt. Ez a nagy arány nem írható teljes egészében a Covid számlájára, hanem javarészt az egészségügyi rendszer működésének hiányosságaira és az orvoshoz fordulás kisebb hajlandóságára vezethető vissza.

A veszteségek jövőbeli enyhítéséhez elkerülhetetlen az orvosi ellátás javítása, de mindenekelőtt népegészségügyi beavatkozásokra lenne szükség. Arra a felvetésre, hogy a Takács Péter államtitkár által szeptemberben bejelentett népegészségügyi stratégia jelenthet-e valamiféle megoldást a kutatásban is sürgetett megelőzésre, célzott beavatkozásra, Vitrai József azt felelte: sajnos abban a dokumentumban leírtak megvalósításához sem kormányprogram, sem forrás nem tartozik.

Lázár állatként viselkedő utasokról írt

KÖZLEKEDÉS „Munkatársainkat ugyanúgy várja haza a családja, mint azokat az utasokat, akik kezet emelnek rájuk! Járművezetőink és jegyvizsgálóink azért dolgoznak, hogy működtessék a közlekedést, de nem arra szerződtek, hogy állatként viselkedő utasokkal harcoljanak! Szégyenteljes ez a viselkedés!” – fakadt ki közösségi oldalán Lázár János. Az építési és közlekedési miniszter azután írt erről, hogy a MÁV vasárnap évértékelő közleményben számolt be a kalauzokat ért támadásokról. Az utóbbi két évben újra meredeken nőtt a bántalmazások száma a MÁV közfeladatot ellátó kollégáival szemben. 2023-ban 78 alkalommal szenvedtek el erőszakos támadást jegyvizsgálók, míg 2024. december közepéig 100 eset történt, ebből 59 alkalom tettlegesség, 39 tettleges becsületsértés volt, 2 esetben pedig 8 napon túl gyógyuló sérülést szenvedett egy alkalmazott. Volt olyan is, amikor

A vasút dolgozóit egyre többször éri valamilyen atrocitás

FOTÓ: PAVEL BOGOLEPOV

életveszélyesen megfenyegettek egy dolgozót.

Egy most közzétett lista alapján egyébként a magyar vasút nincs túl előkelő helyen Európában. A Transport and Environment (T&E) kampánycsoport a kontinens 27 vasúttársaságát hasonlította össze, és a MÁV a középmezőny alsó részében kapott helyet. A T&E nyolc szempont alapján vizsgálta a vállalatokat, és általánosságban azt állapította meg, hogy nem nyújtanak kielégítő szolgáltatásokat. A rangsor élére az olasz Trenitalia került 10-ből 7,6-es átlagpontszámmal, a második a cseh RegioJet (7,4 pont), a harmadik pedig az osztrák ÖBB (7,1) lett. A MÁV 5,9 pontjával a 16. helyre került. A jegyek árazására a 10-ből 8,1 pontot kapott, ám mivel a MÁV a késésekre vonatkozó információt nem szolgáltatott, a készítők a megbízhatóságára nulla pontot adtak. Az utazási élményt 5,8 pontra értékelték. NÉPSZAVA

> A MÁV a késésekre vonatkozó információt nem szolgáltatott.

Érdek kontra lelkiismeret

BETHLEN–PEYER-PAKTUM 100 évvel ezelőtt hozta nyilvánosságra a Népszava a kormány és a szociáldemokraták kölcsönös engedményeit rögzítő titkos megállapodást.

FORGÁCS IVÁN

Pontosan száz éve, 1924. december 31-én hozta nyilvánosságra a Népszava a Bethlen–Peyer-paktumot. Pontosabban azt a titkos jegyzőkönyvet, amelyet a magyar kormány (Bethlen István miniszterelnök, Klebelsberg Kunó, Tomcsányi Pál, Hegyeshalmy Lajos, Bernolák Nándor) és a Magyarországi Szociáldemokrata Párt vezetői (Peyer Károly, Farkas István, Miákits Ferenc, Propper Sándor) írtak alá 1921. december 22-én. A dokumentumról, amelyben a felek kölcsönös engedményeket tettek egymásnak, biztosítva az MSZDP törvényes státuszát és parlamenti helyét, azóta is sok vita zajlik. Segítette-e a megállapodás a hazai munkásmozgalom erősödését, vagy gyenge, a politika érdemi befolyásolására képtelen helyzetbe szorította? Kényszerű megalkuvás vagy árulás volt-e a paktum megkötése?

Az egykori MSZDP számára is erkölcsi terhet jelentett a megállapodás, részben ezért is döntött nyilvánosságra hozatala mellett. A korabeli Népszavának A „paktum” címen megjelent anyaga a párt választmányi üléséről szóló beszámolóval kezdődik. Részletesen ismerteti Farkas Istvánnak, a párt titkárának felszólalását, amely felvázolja a megállapodás megkötésének hátterét, illetve nyilvánosságra hozatalának okait. E szerint a kormány zsarolásának akartak véget vetni, amelyet jól jelez Bethlen István nyilatkozata a Neue Freie Pressének. Ebben a miniszterelnök kijelenti, hogy „ha az ellenzék tagjai mandátumaikról lemondanának, úgy kénytelen leszek azt a paktumot, amelyet a szociáldemokratákkal kötöttem, hogy lehetőséget nyújtsak nekik a parlamenti életben való részvételre, nyilvánosságra hozni. Ha nyilvánosságra hozom ezt a paktumot, akkor nyilvánvalóvá lesz, hogy én azt betartottam.” Farkas a szociáldemokraták nevében visszautasítja a zsaroló hangnemet, azt a sejtetést, hogy az MSZDP a paktum alapján került volna a nemzetgyűlésbe, majd hangsúlyozza, hogy „a pártvezetőség soha egy pillanatig sem tartotta magára nézve kötelezőnek ezt a jegyzőkönyvet”. Ezt létrejöttének körülményeivel igyekezett indokolni. A megállapodás idején „a börtönök tele voltak a politikai elítéltek ezreivel”, a munkásmozgalmat gyakorlatilag teljesen elfojtották az ellenforradalom, a megtorlások idején, a párt „gyűléseket nem tarthatott, sajtója cenzúra alatt nyögött, sem az élőszó, sem a nyomtatott betű agitáló és bátorító erejét nem küldhette szét az országban”. Ebben a helyzetben a párt vezetői kénytelenek voltak tárgyalni a kormánnyal, ha másért nem, azért, hogy „szabadulást hozzanak a börtönökben és internálótáborokban szenvedők ezrei számára”. Farkas beszámolója szerint a tárgyalásokon nagy küzdelem folyt, „minden talpalatnyi előnyt úgyszólván vérrel kellett megvásárolni”. Ezzel együtt a jegyzőkönyvnek egyetlen olyan pontját sem tartotta be a párt, „amely a szocialista etikával és a politikai célszerűséggel ellenkezik”. A titkár hangsúlyozza, hogy nem szakították meg a kapcsolatot az emigrációban élő elvtársakkal, támogatta a földmunkások és a vasutasok mozgalmát, a Népszava egyetlen

A Népszava négy oldalon keresztül ismertette a jegyzőkönyvet

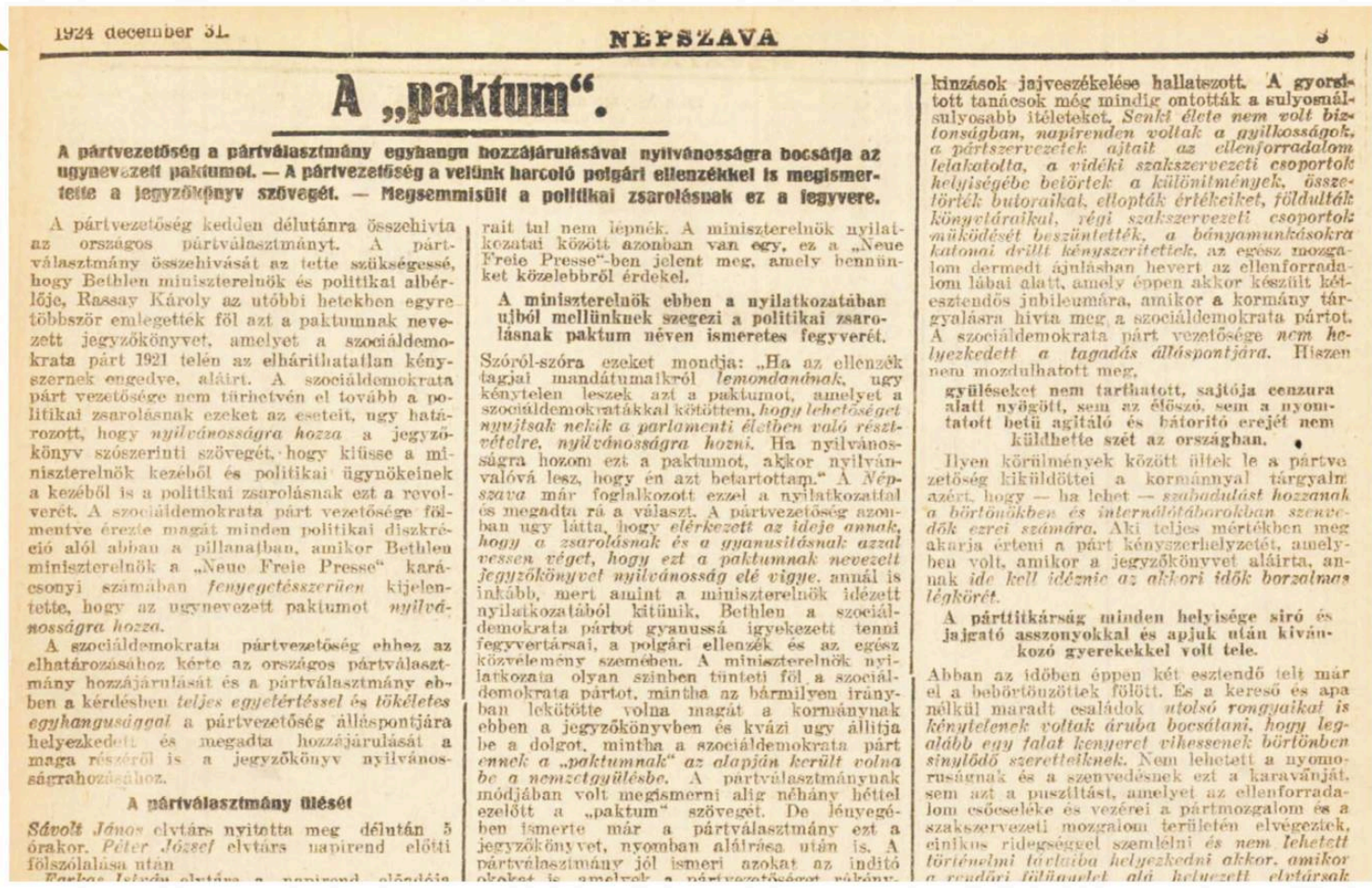

1924 december 31. NÉPSZAVA 3

A „paktum“.

A pártvezetőség a pártválasztmány egyhangu hozzájárulásával nyilvánosságra bocsátja az ugynevezett paktumot. — A pártvezetőség a velünk harcoló polgári ellenzékkel is megismertette a jegyzőkönyv szövegét. — Megsemmisült a politikai zsarolásnak ez a fegyvere.

A pártvezetőség kedden délutánra összehivta az országos pártválasztmányt. A pártválasztmány összehivását az tette szükségessé, hogy Bethlen miniszterelnök és politikai albérlője, Rassay Károly az utóbbi hetekben egyre többször emlegették föl azt a paktumnak nevezett jegyzőkönyvet, amelyet a szociáldemokrata párt 1921 telén az elháríthatatlan kényszernek engedve, aláirt. A szociáldemokrata párt vezetősége nem türhetvén el tovább a politikai zsarolásnak ezeket az eseteit, ugy határozott, hogy *nyilvánosságra hozza* a jegyzőkönyv szószerinti szövegét, hogy klüsse a miniszterelnök kezéből és politikai ügynökeinek a kezéből is a politikai zsarolásnak ezt a revolverét. A szociáldemokrata párt vezetősége föl mentve érezte magát minden politikai diszkréció alól abban a pillanatban, amikor Bethlen miniszterelnök a „Neue Freie Presse“ karácsonyi számában *fenyegetésszerüen* kijelentette, hogy az ugynevezett paktumot *nyilvánosságra hozza*.

A szociáldemokrata pártvezetőség ehhez az elhatározásához kérte az országos pártválasztmány hozzájárulását és a pártválasztmány ebben a kérdésben *teljes egyetértéssel és tökéletes egyhanguságggal* a pártvezetőség álláspontjára helyezkedett és megadta hozzájárulását a maga részéről is a jegyzőkönyv nyilvánosságrahozásához.

A pártválasztmány ülését

Sávolt János elvtárs nyitotta meg délután 5 órakor. *Péter József* elvtárs napirend előtti fölszólalása után

Farkas István elvtárs a napirend előadója rait tul nem lépnék. A miniszterelnök nyilatkozatai között azonban van egy, ez a „Neue Freie Presse“-ben jelent meg, amely bennünket közelebbről érdekel.

A miniszterelnök ebben a nyilatkozatában ujból mellünknek szegezi a politikai zsarolásnak paktum néven ismeretes fegyverét.

Szóról-szóra ezeket mondja: „Ha az ellenzék tagjai mandátumaikról *lemondanának*, ugy kénytelen leszek azt a paktumot, amelyet a szociáldemokratákkal kötöttem, *hogy lehetőséget nyujtsak nekik a parlamenti életben való részvételre, nyilvánosságra hozni*. Ha nyilvánosságra hozom ezt a paktumot, akkor nyilvánvalóvá lesz, hogy én azt betartottam.“ A *Népszava* már foglalkozott ezzel a nyilatkozattal és megadta rá a választ. A pártvezetőség azonban ugy látta, hogy *elérkezett az ideje annak, hogy a zsarolásnak és a gyanusitásnak azzal vessen véget, hogy ezt a paktumnak nevezett jegyzőkönyvet nyilvánosság elé vigye*, annál is inkább, mert amint a miniszterelnök idézett nyilatkozatából kitünik, Bethlen a szociáldemokrata pártot gyanussá igyekezett tenni fegyvertársai, a polgári ellenzék és az egész közvélemény szemében. A miniszterelnök nyilatkozata olyan szinben tünteti föl a szociáldemokrata pártot, mintha az bármilyen irányban lekötötte volna magát a kormánynak ebben a jegyzőkönyvben és kvázi ugy állitja be a dolgot, mintha a szociáldemokrata párt *ennek a „paktumnak“ az alapján került volna be a nemzetgyülésbe*. A pártválasztmánynak módjában volt megismerni alig néhány héttel ezelőtt a „paktum“ szövegét. De jényegében ismerte már a pártválasztmány ezt a jegyzőkönyvet, nyomban aláirása után is. A pártválasztmány jól ismeri azokat az inditó okokat is, amelyek a pártvezetőséget rábirták

kinzások jajveszékelése hallatszott. A gyorsított tanácsok még mindig ontották a sulyosmálsulyosabb itéleteket. *Senki élete nem volt biztonságban, napirenden voltak a gyilkosságok, a pártszervezetek ajtait az ellenforradalom lelakatolta, a vidéki szakszervezeti csoportok helyiségébe betörtek a különitmények, összetörték butoraikat, ellopták értékeiket, földultták könyvtáraikat, régi szakszervezeti csoportok müködését beszüntették, a bányamunkásokra katonai drillt kényszeritettek*, az egész mozgalom dermedt ájulásban hevert az ellenforradalom lábai alatt, amely éppen akkor készült kétesztendős jubileumára, amikor a kormány tárgyalásra hivta meg a szociáldemokrata pártot. A szociáldemokrata párt vezetősége *nem helyezkedett a tagadás álláspontjára*. Hiszen nem mozdulhatott meg,

gyüléseket nem tarthatott, sajtója cenzura alatt nyögött, sem az élőszó, sem a nyomtatott betü agitáló és bátoritó erejét nem küldhette szét az országban.

Ilyen körülmények között ültek le a pártvezetőség kiküldöttei a kormánnyal tárgyalni azért, hogy — ha lehet — *szabadulást hozzanak a börtönökben és internálótáborokban szenvedők ezrei számára*. Aki teljes mértékben meg akarja érteni a párt kényszerhelyzetét, amelyben volt, amikor a jegyzőkönyvet aláirta, annak *ide kell idéznie az akkori idők borzalmas légkörét*.

A párttitkárság minden helyisége siró és jajgató asszonyokkal és apjuk után kiváncsozó gyerekekkel volt tele.

Abban az időben éppen két esztendő telt már el a bebörtönözöttek fölött. És a kereső és apa nélkül maradt családok *utolsó rongyaikat is kénytelenek voltak áruba bocsátani, hogy legalább egy falat kenyeret vihessenek börtönben sinylődő szeretteiknek*. Nem lehetett a nyomoruságnak és a szenvedésnek ezt a karavánját, sem azt a pusztitást, amelyet az ellenforradalom csőcseléke és vezérei a pártmozgalom és a szakszervezeti mozgalom területén elvégeztek, cinikus ridegséggel szemlélni *és nem lehetett történelmi távlatba helyezkedni akkor, amikor a rendőri fölügyelet alá helyezett elvtársak*

ELVÁRÁSOK

BETHLEN ISTVÁN

a kormány nevében elvárta, hogy a szociáldemokraták működjenek együtt a polgári osztályokkal gazdasági kérdéseket illetően, és feltétlenül tartózkodjanak politikai sztrájkoktól

NEM EGYEDÜL

PEYER KÁROLY,

a Magyarországi Szociáldemokrata Párt (MSZDP) akkori elnökének nevét viseli a paktum, de valójában a kormány és az MSZDP megállapodása volt

olyan cikket sem közölt, amelyet a miniszterelnök kívánt tőle. A szociáldemokraták nem hagyták abba harcukat, a rendszer kritikáját. De a kormány sem tartotta magát a megállapodáshoz. „A gyülekezési jogot, az egyesülési jogot alig kezeli enyhében a kormány most, mint az ellenforradalom legvadabb idejében.” Farkas István végezetül visszautasítja, hogy a szociáldemokraták feladták volna alapvető pozícióikat. Előterjesztése nyomán a választmány egyhangúlag elfogadta, hogy a „paktum” szövegét nyilvánosságra hozza.

Ma már tananyag a megállapodás, s nagy vonalakban egyértelmű, milyen előnyöket jelentett a felek számára. Segítette a Bethlen-kormány konszolidációs törekvéseit, az új hatalmi struktúrák megszilárdítását, társadalmi és nemzetközi elfogadását, a szociáldemokrata párt pedig legális politikai mozgásteret kapott, amely korlátaival együtt is elegendő volt a dolgozók alapszintű érdekképviseletéhez, a szakszervezeti mozgalom életben tartásához. Mégis érdemes belepillantani a nyilvánosságra hozott jegyzőkönyv szövegébe, mert tanulságos képet kaphatunk egy fontos politikai kompromisszumról.

Az egyesülési és gyülekezési joggal kapcsolatban megállapodás született, hogy a belügyminiszter rendeletet terjeszt a minisztertanács elé, amelyben „a politikai gyülekezési jogot valamennyi pártra nézve egyenlő elbánás mellett a kormány visszaállítja”. A pártrendezvényeket, pártnapokat azonban be kell jelenteni, azokra a rendőrhatóság kiküldheti a maga ellenőrző közegét. Egyetértés jön létre a szakszervezetek működéséről is: egyesületnek számítanak, de politikai tevékenységet nem folytathatnak, állami felügyeletük és ellenőrzésük továbbra is fennmarad.

Ugyancsak fontos része a jegyzőkönyvnek az internálásról szóló pont. A kormány a bolsevista veszély miatt nem mond le erről az eljárásról, kész azonban számukat a minimálisra csökkenteni, terroristák, kommunista agitátorok elleni fellépésre korlátozni. Benyújtott névjegyzék alapján hajlandó továbbá „mindazon internáltaknak a szabadonbocsátását engedélyezni, akikért a szociáldemokrata munkásság (szakszervezetek) erkölcsi felelősséget vállal”. Gyakorlatilag hasonló elvek érvényesülnek az amnesztiával kapcsolatban is. Nem alaptalan tehát a vád, hogy a szociáldemokraták beáldozták a kommunistákat a konszolidációs folyamatban.

A szociális kérdéseket érintő pontok közül érdekes a bányamunkásokról szóló megegyezés. A kormány vállalja, hogy hatályon kívül helyezi a bányamunkások szabad költözését gátló rendszabályokat. Ugyanakkor elvárja, hogy „a szociáldemokrata párt agitációjával – különösen a bányáknál – olyan térre nem lép, amely a termelés folytonosságát és mérvét veszélyeztetné”. Ígéret születik, hogy a kormány igyekszik valamilyen formában szabályozni a munkabéreket, felszabadítja a szakszervezetek zárolt betétjeit. Ami pedig a szociáldemokrata párt lapjainak, elsősorban szakszervezeti orgánumoknak a terjesztési nehézségeit illeti, a kormány konkrét panaszokat vár, amelyeket minden esetben komoly vizsgálat tárgyává teszi.

A paktum utolsó részében fogalmazódnak meg a kormány kívánalmai. Bethlenék elvárják, hogy a nemzet és az ország egyetemes érdekeit a szociáldemokrata párt a munkások érdekeivel azonosaknak tekintse. Ennek értelmében a párt külpolitikai tekintetben kötelezze magát, hogy a nemzet összességét érintő kérdésekben a magyar álláspontot teszi magáévá, Magyarországról valóságos képet ad, a polgári társadalommal való együttműködést lapjában, a Népszavában lojálisan kifejezésre juttatja. „A külföldi sajtóban terjesztett nyilván hazug, rosszindulatú hírekkel szemben a Népszava kötelezze magát, hogy – amennyiben maga is bizonyságot szerez arról, hogy ezen hírek valótlanok – a külügyminisztérium sajtóosztályának fölkérésére cáfoló közleményt adjon.”

Belpolitikai téren a kormány elvárja, hogy a szociáldemokraták az ország újjáépítése során, ami a munkásság érdeke is, működjenek együtt a polgári osztályokkal gazdasági kérdéseket illetően, és feltétlenül tartózkodjanak politikai sztrájkoktól. Az MSZDP „szakít a liberális blokkal: a polgári demagógia és az oktobrista elemek támogatásától tartózkodik”. Tudomásul veszi továbbá, hogy „nem fogja agitációját a mezőgazdasági munkásrétegekre kiterjeszteni, úgy, mint 1918 őszén a vidéken tette”.

> Bethlenék elvárták, hogy a nemzet és az ország egyetemes érdekeit a szociáldemokrata párt a munkások érdekeivel azonosaknak tekintse.

Nehéz megítélni egy ilyen egyezséget. Főleg erkölcsileg. Mint ahogy minden politikai kompromisszumot, legyen szó a kiegyezésről, az 1956 utáni konszolidációról, vagy éppen a rendszerváltás alkuiról. Az első világháborút követő forradalmak bukása, majd a trianoni béke után nehéz más alternatívát felvázolni Magyarország számára, mint a bethleni konszolidáció, a hozzá való csatlakozás. A probléma aligha az 1921-es paktummal van. Sokkal inkább azzal, mennyire volt képes a magyar szociáldemokrácia a későbbiekben tágítani ezeken a kereteken, mennyire ragaszkodott a biztonságához azokban az időkben, amikor újabb választutakhoz érkezett a történelem. A hazai szociáldemokráciának (is) örök problémája, hogy előnyben részesíti a kompromisszumokra épülő politikai küzdelmet, ami hol nagyszerű eredményeket hoz, hol elkényelmesít, tehetetlenséget szül. Ma éppen az utóbbi állapotot tapasztalhatjuk. Nem sikerült felismerni, meddig érdemes beépülni a jelenlegi kormány autokratikus rendszerébe. Az irányzat egyelőre elvesztette politikai kezdeményezőképességét és táborának nagy részét. Egyedül arról dönthet, kit támogat a jobboldalon – akár egy paktum útján. Ha még érdeke valakiknek, hogy megkössék vele.

A Népszava korabeli anyagát a paktum teljes szövegével a mobil-Népszava Visszhang oldalán tekinthetik meg.
Telefonja kamerájával olvassa be a kódot, és a kapott linket nyissa meg a böngészőben!

€/HUF 411,18 ↑ +0,13% | $/HUF 395,82 ↑ +0,51% | CHF/HUF 436,59 ↑ +0,01%

LAPSZÉL

Drágulás jön a benzinkutakon

FOTÓ: TÓTH ÁDÁM

A 2024-es év utolsó napján emelkedik a benzin nagykereskedelmi ára bruttó 3 forinttal, a gázolaj beszerzési ára nem változik – írta a Holtankoljak.hu. Amennyiben az emelés teljes mértékben megjelenik a kiskereskedelmi árakban is, úgy a benzin átlagára a 614 forintos szintről 617 forintra emelkedhet. A gázolaj átlagára 2024. december 30-án 637 forint, ami várhatóan az év utolsó napján is marad ezen a szinten. Januártól jelentősen, 4,1 százalékkal emelkedik az üzemanyagok jövedéki adója, amely a következő hetekben fokozatosan épül be a fogyasztói árakba. Az adóemelés 10-11 forintos literenkénti áremelést indokol, mind a két üzemanyagtípusnál. NÉPSZAVA.

Jegybanki büntetés az MBH Banknak

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

A Magyar Nemzeti Bank (MNB) határozataiban kötelezte az MBH Bank Nyrt.-t (MBH Bank), valamint az MBH Befektetési Bank Zrt.-t (MBH Befektetési Bank), hogy tegyenek eleget a jegybank korábbi határozatában foglalt felügyeleti intézkedéseknek. A pénzügyi felügyelet még 2022–2023-ban átfogó vizsgálatot folytatott az MBH-csoportnál. Az MNB a vizsgálatot lezáró határozatában a bankcsoportnál többek között az információbiztonsági szakterület létszámhiányos működését, az informatikai adatosztályozás, valamint az adatgazda és rendszergazda kijelölés hiányosságait tárta fel – olvasható a jegybanki közleményben. Az MBH Befektetési Banknál ezeken túlmenően az informatikai üzemeltetési közreműködői szerződésekben, illetve kiszervezések kezelésében azonosított hiányosságokat. Az MNB most megállapította, hogy az MBH nem tett maradéktalanul eleget a felügyelet által korábban előírtaknak, ezért most az újabb 27,5 millió forintos bírságot szabott ki. NÉPSZAVA

RÉSZVÉNYEK

BUX		
79 326,66	↓	-0,21%
Mol		
2730 Ft	↑	+1,41%
MTelekom		
1274 Ft	—	0,00%
OTP		
21 690 Ft	↓	-0,73%
Richter		
10 400 Ft	↓	-0,76%

A kukásokon spórolnak

MOHU A hulladékipart irányító magáncég 2025-ben akár ötödével is kevesebbet fizetne a települési szállítóknak.

MARNITZ ISTVÁN

A Mohu Mol 2024-hez képest 2025-re országszerte 10-20 százalékkal csökkentené a helyi hulladékcégek juttatásait – tudtuk meg Nagy Lászlótól, a közszolgáltatóknak nevezett települési szemétszállítókat képviselő Köztisztasági Egyesülés vezetőjétől. Mivel ez több cég számára elfogadhatatlan, karácsony előtt még zajlottak a tárgyalások. Ez már csak azért is sürgető, mert 2025-re mindenütt meglévő szerződés szükséges. Lapunk december eleji tudósítása szerint a siófoki, a nagykanizsai és a pécsi, helyhatósági hulladékszállító utasította vissza a köztük és a Mohu között lévő „régiókoordinátor", a Kaposvári Hulladékgazdálkodási Nkft. 2025-re vonatkozó, csökkentett díjajánlatát. Közlésük szerint a régiókoordinátor az ajánlat visszautasítása esetére egy másik szakcég megbízását helyezte kilátásba. Információink szerint Balassagyarmaton már meg is indult a váltás.

A 2023-ban induló hulladékkoncessziós rendszer szerint a Mol-tulajdonú Mohu a nagy hazai hulladékcégek közül kilencet úgynevezett régiókoordinátornak nevezett ki és közvetlenül csak nekik fizeti ki a szolgáltatás szerinte méltányos ellenértékét. A rájuk bízott térségek egy részén maguk a régiókoordinátorok, másutt pedig, azok alvállalkozóiként, a megszokott, önkormányzati hulladékcégek végzik a tevékenységet.

Nagy László lapunk kérdésére nem zárta ki, hogy az elhúzódó anyagi viták és az esetleges szolgáltatóváltások miatt az érintett térségekben néhány napig akár az utcán is maradhat a szemét. A szakember már csak azért is értetlenül áll a viták előtt, mert 2023-ban és 2024-ben, a koncessziós rendszer bevezetési időszakában a közszolgáltatók díjainak kérdése a korábbiaknál és a vártnál jóval kevesebb vitát szült. Úgy tűnt, a díjak beszedését és országos elosztását 2016 óta végző, a köznyelvben csak „kukaholdingnak" nevezett, állami NHKV kudarcából okulva a Mohu érdemi változást hoz, amennyiben a cég a helyi hulladékosok legalább alapvető anyagi igényeit fedezi. Ehhez képest a szakmai szervezet igazgatója ma már egyre kevesebb különbséget lát a Mohu és a kukaholding hat éve Gödöllő és térségében csődhöz, utcán maradó szeméthez és a katasztrófavédelem bekapcsolódásához vezető díjvágásai között. A szakember a Mohu és a régiókoordinátorok esetében is azt hiányolja, hogy hatékonyságjavítási felvetéseik tételes áttekintése nélkül, egyszerűen csak csökkentik a 2025-ös javadalmazást. Ezt már csak azért is kifogásolja, mert a települési hulladékszállítás kiadásainak fele bérköltség, aminek emelését a kormány is támogatja. Ráadásul, míg a kukaholding állami cégként könnyebben juthatott költségvetési pénzhez, a Molnál mint úgymond üzleti kockázatot vállaló magáncégnél a közérdek érvényesítése nehézkesebb – vélekedett Nagy László. Mi több, a koncessziós szerződés ezt szabályozó mellékletei sem ismertek – fűzte hozzá. Kapcsolódó megkeresésére az Egyesülés sem kapott érdemi választ a Mohutól.

A Mohunál az ügy kapcsán lapunknak annyit rögzítettek, hogy 2025-re valamennyi régiókoordinátorral leszerződtek. Azt nem kívánták kommentálni, hogy esetleg már számukra is visszavágták-e 10-20 százalékkal a jövő évi díjat. Azt sem tudhattuk meg, hogy ebbéli döntéseiket elátták-e érdemi, cégekre lebontott, tételes költségcsökkentési javaslatokkal. (De más szakértők el tudják képzelni a Mohuról, hogy egyszerű díjcsökkentéssel érne el „hatékonyságjavítást".) Az alvállalkozókkal folytatott tárgyalásokat ugyanakkor érzékelhetően a régiókoordinátorokra bízzák. Azt viszont szerződéses biztosítékaikra hivatkozva határozottan kizárták, hogy az esetleges viták miatt, bárhol, akár ideiglenesen, a házak előtt maradhatna a szemét.

FOTÓ: BÉRES MÁRTON

A Mohu a munkát ténylegesen elvégző cégeken spórolna a nagyobb haszon érdekében

KOCKÁZAT

NAGY LÁSZLÓ: Az elhúzódó anyagi viták és az esetleges szolgáltatóváltások miatt az érintett térségekben néhány napig akár az utcán is maradhat a szemét

Összeomlott vagy sem

Karácsony után összeomlott a fővárosi palackvisszaváltás – közölte az RTL. A tévé több, az akadozva vagy egyáltalán nem működő automaták előtt, az utcán, a téli hidegben, hosszú sorokban, üres palackokkal várakozót is megszólaltatott. Az Economx megkeresésére a Mohu cáfolta az összeomlásról szóló hírt. A palackvisszaváltásért 2024 óta felelő cég közlése szerint a boltoktól nem kaptak komolyabb gondokra utaló jelzéseket. Az ünnepi időszak zökkenőmentességének fenntartására megnövelt erőfeszítésekkel készültek – fűzték hozzá.

Régiókoordinátorok

Régió neve	Cégnév
Budapesti	Mohu Budapest Zrt.
Észak-Kelet Magyarországi	NHSZ Zounok Zrt.
Közép-Kelet Magyarországi	DTKH Duna–Tisza-közi Hulladékgazdálkodási NKft.
Tiszántúli	Tappe Hulladékgazdálkodási, Köztisztasági, Szolgáltató Kft.
Észak-dunántúli	GYHG Győri Hulladékgazdálkodási NKft.
Észak-dunántúli	Depónia Hulladékkezelő és Településtisztasági NKft.
Észak-dunántúli	NHSZ Vértes Vidéke Hulladékgazdálkodási NKft.
Dél-dunántúli	Kaposvári Hulladékgazdálkodási NKft.
Dél-dunántúli	Zalai Közszolgáltató NKft.

Forrás: Mohu.hu adatvédelmi tájékoztató

Nem létkérdés az orosz gáz

ENERGIA A hidegháború idején kiépített rendszerben gyökerező orosz energiakitettségünk Magyarországot politikai és gazdasági szempontból is sebezhetővé teszi – állapítja meg a GKI Gazdaságkutató tanulmánya. A volt szocialista államok már korábbi gazdasági szervezetük, a KGST összeomlása után szembesültek a problémával. A balti térség 2014-ben, a Krím félsziget orosz megszállása után, szinte teljesen levált Moszkva gázáról. A Visegrádiak közül ekkor 44 százalékkal Szlovákia is visszavágta keleti beszerzéseit. Miután Putyin 2022-ben lerohanta Ukrajnát, közvetlen orosz behozatalukat a lengyelek és a csehek szinte megszüntették.

A függetlenedéshez főképp a hálózatok fejlesztése, a hajókon, cseppfolyósítva szállított, LNG-nek nevezett földgáz tengeri fogadóállomásainak kiépítése, a megújuló források térnyerése és az energiaigényes iparágak visszaszorulása járultak hozzá. Nem elhanyagolható a más felségjelzés alatti, valójában orosz LNG térnyerése sem – teszi hozzá a GKI.

Azzal, hogy ezalatt a Magyarországra irányuló orosz olaj- és gázbehozatal sem csökkent számottevően, az Orbán-kormány vált különutassá. A kabinet sokáig az orosz gáz állítólagos alacsony árával érvelt. Majd amikor kiderült, hogy Moszkva fűtőanyaga még drágább is, azt hangsúlyozták, hogy nélküle megbénulna a hazai gazdaság. Ehhez képest 2022 és 2024 között a csehek, a lengyelek és a szlovákok is kedvezőbb gazdasági eredményt értek el. A kutatóintézet szerint tehát az orosz gáz elhagyása nem jár okvetlen növekedési áldozatokkal.

Igaz: a leváláshoz elengedhetetlen a nagy energiaigényű iparágak – mint például az akkumulátorgyártás – visszaszorítása, az ipari fejlesztések és a tömeges energiahatékonysági pályázatok. Igaz, az utóbbit támogató, Repower nevű uniós program megvalósítását jogállamisági problémák akadályozzák. Mivel az orosz gáz nem olcsóbb a többinél és a váltás másoknál sem okozott jelentős fennakadásokat, gazdasági oldalról nem látszik a fenntartott kapcsolat előnye. A leválás így elsősorban politikai akarat kérdése – vonja le a következtetést a GKI elemzése. M. I.

Válságban az anglikán egyház

KILÁTÁSTALANSÁG Canterbury érsekének novemberi lemondása után immár az ideiglenesen a helyére lépő vallási vezetőt is távozásra szólítják fel. A közösség 106. vezetőjének megválasztása hónapok kérdése. Közben azonban egyre csak mélyül a krízis.

R. HAHN VERONIKA
LONDON

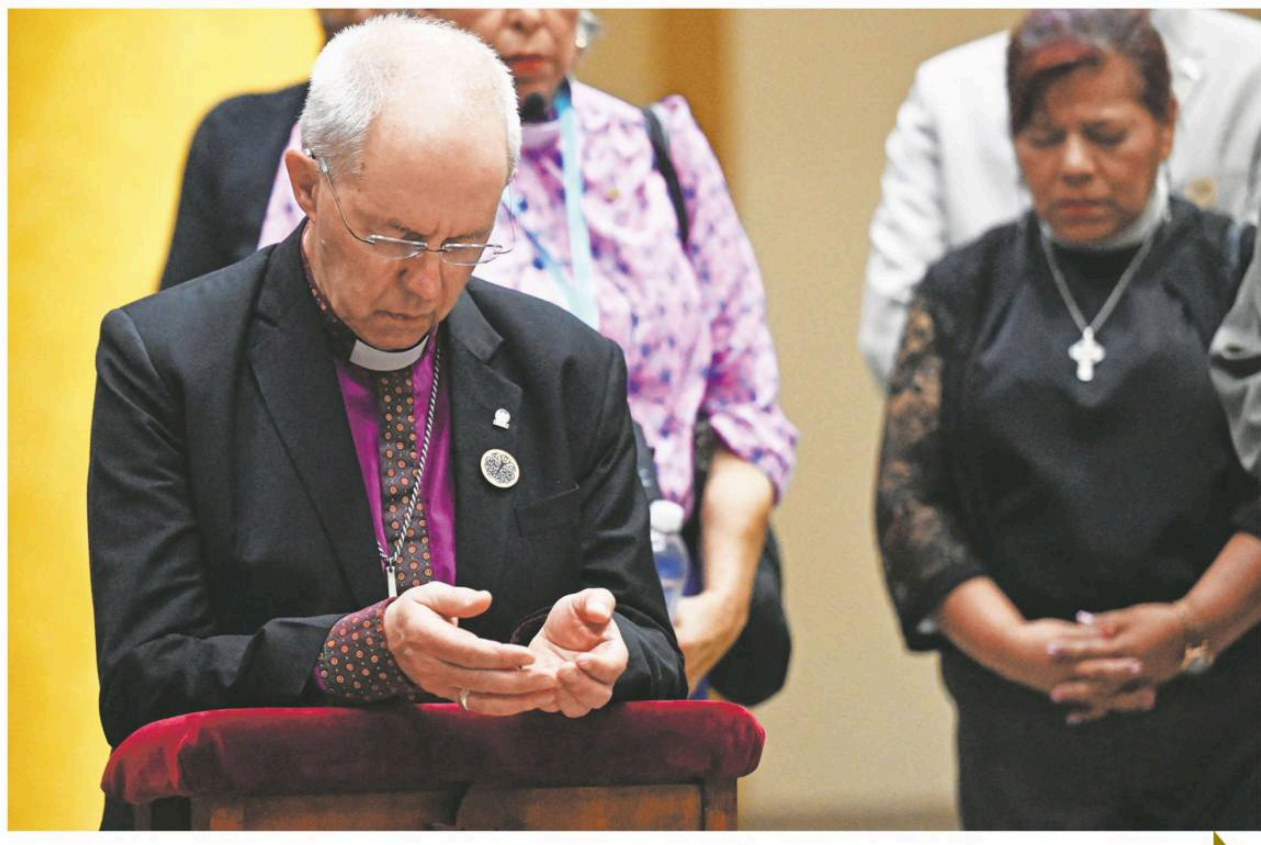

FOTÓ: AFP/MARVIN RECINOS

Drámai kifejezésekre kényszerítette az anglikán egyház legfelső vezetői évtizedekre visszamenő súlyos mulasztásainak felszínre kerülése a brit sajtót. A The Sunday Times költői kérdést tesz fel: „Kudarcra van ítélve a Church of England?", az „i" napilap szerint „vitathatatlan tény, hogy az intézmény hírneve súlyosan károsodott az elmúlt hónapokban". Lapunk is részletesen beszámolt arról, hogy a 68 éves Justin Welby, Canterbury érseke, aki eredetileg 70 éves korában, 2026 januárjában készült a törvénynek megfelelően visszavonulni 2013 márciusa óta betöltött tisztségéből, november 12-én jelentette be a napok óta rá nehezedő nyomás alatt korai távozását.

A világszerte 85 millió tagot számláló anglikán egyház vallási vezetője egy akkor közzétett jelentés nyomán távozott. A Keith Makin által elvégzett független vizsgálat az „anglikán egyházhoz köthető legelvetemültebb, sorozatos visszaélőként" írta le John Smytht, egy szadista keresztény ügyvédet, akivel szemben Justin Welby elmulasztott fellépni, noha még a hetvenes évek végén, nyolcvanas évek elején szorosan együttműködött vele, több alkalommal is töltöttek együtt időt egyházi táborokban, azaz jól ismerhette. Keith Makin, aki mind a szociális ellátásban szerzett tapasztalatot, mind pedig egy gyermekgondozási vállalat vezérigazgatója volt, megfelelő szakértőnek tűnt molesztálások és bántalmazások feltárása terén. Az általa összeállított dosszié igazolta a korábbi gyanúkat és megerősítette, hogy 1978 és a 2000-es évek között Smyth Angliában, Zimbabwében és a Dél-Afrikai Köztársaságban legalább 130 fiút és fiatalembert tett ki nemi jellegű inzultusoknak, de kegyetlen verések és egyéb kínzások sem voltak idegenek tőle. Hogy mit vett észre, vagy mit tudhatott Canterbury érseke, az nem egyértelmű, de 2013-tól mindenképpen sárosnak nevezhető, mert akkor közölték vele hivatalosan a Smythre vonatkozó állításokat, de a rendelkezésre álló információkkal nem fordult a rendőrséghez.

> Az anglikán egyház lelkén kevesebb botrány szárad, mint a római katolikusén, viszont a szigetországban államvallásról van szó.

Welby távozása elkerülhetetlen volt, annak körülményei pedig szinte elfeledtették korábbi modernizáló, például a meleg párok jogait illető erőfeszítéseit az egyházon belül, vagy a női püspökök kinevezésének lehetővé tételét. De említhetnénk a nevéhez fűződő három legemlékezetesebb eseményt, Harry herceg és Meghan Markle a hagyományoktól eltérő esküvőjének, II. Erzsébet búcsúztatásának, majd III. Károly koronázásának hibátlan levezénylését. Ismételten reflektorfénybe állította viszont mindazt a több száz esetet és több tucat jelentést, melyek megválaszolatlanul hagyták az alapvető kérdést, vajon miért vonz magához az egyház szexuális ragadozókat és biztosít nekik mozgásteret, majd tussolja el bűneiket. Igaz, az anglikán egyház lelkén kevesebb botrány szárad, mint a római katolikusén, viszont mivel a szigetországban államvallásról van szó, ezért a téma többet nyom itt a latban, mint más vallási intézmények ügyei. Az anglikán papság alkotmányos jelentőségéről sem szabad elfeledkezni, hiszen 26 püspök kap helyet a parlament felsőházában. Lemondásának január 6-i életbe lépésével Welby elveszíti törvényhozói hatalmát is. Elődjeivel, köztük az őt megelőző Lord (Rowan) Williamsszel ellentétben nem fogja megilletni öröklétes főrendi cím sem.

> Bár Justin Welby modernizálta az anglikán egyházat, idő előtti lemondása elkerülhetetlenné vált a napvilágra került botrányok miatt

A krízist tovább mélyítette, hogy besározódott az anglikán egyház második legmagasabb rangú méltósága, York érseke, Stephen Cottrell, sőt az anglikán egyház egy korábbi első számú vallási irányítója, Lord (George) Carey tekintélye is. A közvetlen, kötetlen, minden felfuvalkodottságot nélkülöző Cottrell követi elvben január 6-án „ügyvezetőként" Welbyt a tisztségében, sőt neve szóba került állandó utódként is. Ám most egy BBC program nyomán az ő lemondását is követelik, mert a közszolgálati óriás állítása szerint 2010-ben, még Chelmsford érsekeként értesült a David Tudor tiszteletesről elterjedt „tartós gyermekvédelmi aggodalmakról", de megengedte, hogy az a helyén maradjon. Csak 2024 elején távolították el, amikor bevallotta, hogy még a southwarki egyházkerület lelkészeként megrontott egy 15 és egy 16 éves lányt. Cottrell azzal védekezett, hogy az első lehetséges alkalommal cselekedett, amikor bebizonyosodott vádak alapján megfelelő jogi eszközök kerültek a birtokába.

> Jót tenne az anglikán egyháznak, ha vallási vezetőjének hivatalba lépéséig nem telne el hat hónap.

A szókimondó newcastle-i püspök, Helen-Ann Hartley szerint az érsek ítélőképessége erősen megkérdőjeleződött, nem biztos, hogy rá lehet bízni a szükséges egyházi változások foganatosítását. Stephen Cottrell mindezek után felfokozott várakozással kísért karácsonyi prédikációjának legerősebb mondata az lehetett, hogy „az idei ünnepen magának Isten egyházának kell ismét a jászol elé járulnia, levetkőznie minden pompát és térden állva esedeznie engesztelésért". A kijelentés szépséghibája, hogy nem hangzott el semmilyen konkrétum, a főpap nem utalt az elmúlt hetek fejleményeire, legkevésbé saját felelősségére. Úgy tűnik, York érseke akkor tette volna a legjobbat, ha követte volna Welbyt a kifelé vezető úton.

Jót tenne az anglikán egyháznak, ha vallási vezetőjének hivatalba lépéséig nem telne el hat hónap. A folyamatért felelős Sir Keir Starmer érdekes döntést hozott, amikor az MI5 nemzetbiztonsági szolgálat volt első emberét, Lord (Jonathan) Evanst bízta meg a legmegfelelőbb, makulátlan múlttal, világos vízióval rendelkező személy megtalálásával. Amíg ez a procedúra nem zárul le, tovább csökken az egyház tekintélye, egyre kevesebben járnak istentiszteletekre, miközben tovább emelkedik a rendszeresen templomba járók átlagos életkora.

Vagyonokat lopnak a netről Kim hackerei

ÉSZAK-KOREA Bár Észak-Korea fővárosában, Phenjanban egyre több ember kezében bukkan fel mobiltelefon, a rezsimet aligha nevezhetnénk internet nagyhatalomnak. Ezért is sajátos, hogy az ország az a kiberbűnözés fellegvárává vált. Az észak-koreai hackerek egyre nagyobb veszélyt jelenthetnek Európára, különösen a Phenjan és Moszkva közötti együttműködés nyomán. Kim Dzsongun már mintegy 11 ezer katonát küldött az ukrajnai hadszíntérre az orosz hadsereg megsegítésére, akik közül becslések szerint ezren haltak vagy sérültek meg, Oroszország cserében technológiával látja el az országot, ami a hackertámadások kiterjesztését is segítheti.

Szakértők szerint hétezerre tehető az észak-koreai számítógépes bűnözők száma. Katonai, politikai, üzleti és tudományos célpontok után kémkednek és kifosztják a kriptotőzsdéket. Az észak-koreai vezetés két célt követ, mondja

FOTÓ: AFP

Rendkívüli módon megerősödtek az észak-koreai hackercsoportok

Bora Park dél-koreai kiberbiztonsági szakértő az osztrák ORF-nek adott interjújában. „Az első a szankciók megkerülése. Pénzre van szükségük ahhoz, hogy fenntarthassák a rezsimet. A második cél pedig: titkos információk gyűjtése más országokból", közölte Park.

A kriptovaluták megcsapolása mára a rezsim fő bevételi forrásává vált. Csak 2024-ben az észak-koreai hackercsoportok 1,3 milliárd dollárt (1,25 milliárd eurót) loptak el az amerikai Chainalysis elemzőcég jelentése szerint. Ez a 2024-ben világszerte elcsent összeg több mint a fele.

Az ENSZ jelentése szerint 2017 és 2023 között az észak-koreai hackerek mintegy 2,9 milliárd eurónak megfelelő kárt okoztak 58 kriptovállalat elleni kibertámadásban. A pénzt persze nem a nagyrészt elszegényedett lakosságnak juttatják, hanem Phenjan rakéta- és nukleáris programjába áramlik. Az amerikai kormány becslései szerint ezt felerészben az ellopott pénzeszközökből finanszírozzák. A kiberműveleteket Észak-Korea egyik katonai hírszerző szolgálata, a General Bureau of Reconnaissance irányítja. A hackercsoportokat olyan rejtélyes nevekkel látják el, mint „Lazarus", „Andraneil" vagy „Kimsuky". Kifinomult támadásaik rámutatnak, mennyire képmutató és álságos a rezsim. A vezetés számára az emberéletek mit sem számítanak, az észak-koreai katonákat az oroszok ágyútölteléknek használják Ukrajnában, Kim Dzsongunt csak hatalmának kiépítése érdekli, mindent ennek rendel alá.

Azért is sajátos az észak-koreai hackercsoportok fejlettsége, mert az ország évtizedek óta komoly áramhiánnyal küzd. A helyzet különösen bizonytalan a téli hónapokban, mivel az ország villamosenergiájának jelentős részét vízenergiából állítja elő. Becslések szerint a mintegy 25 millió lakosnak csak egy százaléka rendelkezik internet-hozzáféréssel. Még az ország belső intranetjéhez való hozzáférés is szigorúan szabályozott.

A hackerek olyan különleges matematikai képességekkel rendelkező fiatalok, akiket korán elválasztanak családjuktól, és alapos oktatáson mennének keresztül, mielőtt felvennék őket a fegyveres erők számítógépes egységeibe. A műveleteket Észak-Koreából, Kínából és más olyan délkelet-ázsiai országokból hajtják végre, ahol Phenjan külképviselettel rendelkezik. A támadások többsége Dél-Korea ellen irányul.

RÓNAY TAMÁS

LAPSZÉL

Milanovic favorit a második körben

FOTÓ: AFP/DAMIR SENCAR

„Elemezzük, hol rontottuk el a kampányt” – így összegzett Dragan Primorac, a jobboldali kormánypárt, a Horvát Demokratikus Közösség (HDZ) jelöltje azután, pártja történelmének egyik leggyengébb eredményét érte el az elnökválasztáson, s ő maga második lett. Az eddigi horvát elnök, Zoran Milanovic 49,09 százalékot szerzett, kis híján már az első fordulóban elnökké választották, de így második fordulóra kényszerül januárban. Milanovic egykor szociáldemokrata kormányfő volt, de elnökként jobboldali populista politikát folytatott. Köszönetet mondott a horvát polgároknak. „Soha nem úgy tekintettem a politikára, mint egy magáncélok elérésére szolgáló eszközre, hanem mint egy magasabb rendű küldetésre” – jelentette ki. NÉPSZAVA

Közeledik Ukrajna Szíriához

Ukrajna és Szíria „stratégiai partnerséget” akar kiépíteni a diplomáciai jégkorszak évei után. Szó van a politikai, gazdasági és társadalmi szintű kapcsolatok fejlesztéséről, jelentette ki Aszad al-Saibani, az új szíriai átmeneti kormány külügyminisztere, miután találkozott ukrán kollégájával, Andrij Szibihával. Utóbbi támogatásáról biztosította Szíriát. Az 500 tonna ukrán lisztet szállító teherautók várhatóan már szerdán megérkeznek Szíriába, mondta. A szíriai fővárosban tartott találkozón részt vett Ahmed al-Sara szíriai de facto vezető is. Ő azon iszlamista felkelők vezetője, akik megdöntötték Bassár el-Aszad elnök hatalmát. Aszad szoros kapcsolatban állt Oroszországgal, megbuktatása után Moszkvába menekült. NÉPSZAVA

Le akarják tartóztatni a dél-koreai elnököt

FOTÓ: AFP/SONG KYUNG-SEOK

Dél-koreai nyomozók elfogatóparancsot kértek Jun Szuk Jol elnök ellen, akit időközben felfüggesztettek. Az elfogatóparancsot az illetékes szöuli bíróságon kérvényezték, miután Jun nem jelentkezett kihallgatásra a vitatott statárium kihirdetésével kapcsolatos vizsgálat részeként. Junt háromszor idézték be kihallgatásra, de minden alkalommal megtagadta a megjelenést – beleértve a legutóbbi meghallgatást is. Az ügyészség és a rendőrség, a Honvédelmi Minisztérium és a korrupcióellenes hatóság közös csoportja nyomoz ellene. NÉPSZAVA

A becsületes populista

NEKROLÓG Mezítlábas farmergyerekből lett az Egyesült Államok elnöke Jimmy Carter, hogy aztán választási veresége után visszatérjen georgiai szülővárosába. Egész életében a haladás bajnoka volt.

HORVÁTH GÁBOR

Méltatlan hozzá az ilyen rövid írás. James Earl Carter, az Egyesült Államok vasárnap 100 évesen elhunyt 39. elnöke nagy ember, történelemformáló személyiség volt, s hosszú élete tele volt elképesztő történetekkel. – Minek az elnöke akarsz lenni? Az egyetemnek? – kérdezte tőle saját anyja, amikor megemlítette neki, hogy indulni akar az elnökségért. A dolog tényleg életszerűtlennek tűnt, elvégre a farmerből lett georgiai kormányzót a kutya se ismerte. Egyik kampányhirdetésében járókelőket szólítottak meg, mit gondolnak róla. – Jimmy kicsoda? – kérdeztek viszsza őszinte csodálkozással. Ma már máshogy lenne.

Apja a 600 lelkes Plains legmódosabb gazdája volt, kisfiúként Jimmy mégis mezítláb rohangált, a kerti pottyantósra járt, olajlámpánál írta a leckét, tizenegy éves koráig lavórban mosdott. Családjából elsőként járt egyetemre, pedig nem is akart. Tengerésztiszt szeretett volna lenni, de a szükséges ajánlásokhoz előbb két egyetemi évet is teljesített. Pont a világháború éveiben tanult az annapolisi haditengerészeti akadémián és bekerült az atommeghajtású tengeralattjárók Nautilus projektjébe. 1953-ban részt vett a világ első nukleáris katasztrófájának felszámolásában, ám nem sokkal később otthagyta a haditengerészetet, mert át kellett vennie az apja halálával rámaradt családi gazdaságot. Ketten lettek rá dühösek: a Nautilus program vezetője és gyermekkori szerelme, Rosalynn, aki nem akart visszamenni farmerfeleségnek a georgiai porfészekbe (de persze visszament, 77 évig éltek együtt).

A szegregált Dél szülötte volt, tudta, hogyan kell beszélnie, ha sikeres politikus akar lenni. A georgiai kormányzóságért folytatott kampányában rasszista politikusokat dicsért – anélkül, hogy maga rasszista kijelentéseket tett volna. Kormányzói avatóbeszédében aztán kijelentette, hogy eljött a faji megkülönböztetés felszámolásának ideje. Ekkor több fehér vendég elhagyta a termet, a feketék meg egymást kérdezgették: – Mit mondott?

FOTÓ: AFP/LBJ LIBRARY

Archív, tíz évvel ezelőtt készült felvétel Jimmy Carterről

– Minek az elnöke akarsz lenni? Az egyetemnek? – kérdezte tőle saját anyja.

Elnökjelölti kampányában az egyszerű embereket képviselő kívülállóként lépett fel. Populista jelmondata ma is ismerős: Tegyük újra naggyá Amerikát! 1976-os megválasztásakor az Egyesült Államok a dicstelen vietnámi háborúból lábadozva gazdasági válságól és kőolajszűkétől szenvedett. Carter elnökként is kívülállóként viselkedett. Emiatt feszült viszonya támadt a kongresszus mindkét szárnyával. Mégis hozott előremutató intézkedéseket, például napelemet szereltetett a Fehér Házra (ezt utána Ronald Reagan eltávolíttatta), megalapította a szövetségi energetikai és oktatási minisztériumokat.

A külpolitikában igazi áttöréseket ért el, az Izrael és Egyiptom között a Camp David-i elnöki nyaralóban megkötött békeszerződésért később Nobel-békedíjjal is kitüntették. De nem kevésbé volt jelentős a stratégiai atomfegyverek korlátozásáról a Szovjetunióval folytatott tárgyalás – amit azonban a szovjetek afganisztáni beavatkozása miatt elrendelt gabonaembargó és az 1980-as moszkvai olimpia bojkottja követett. Carter idején került vissza Panamához a csatornaövezet (amelynek Trump most a visszavételével fenyegetőzik).

Főleg az infláció, az amerikai diplomaták iráni túszul ejtése és Reagan erős kampánya miatt veszítette el az 1980-as választást.

Nekünk, magyaroknak a legemlékezetesebb a második világháború során amerikai kézre került és Fort Knoxban őrzött koronaékszerek visszaadása. Ez messze nem volt egyértelmű döntés, sokan, köztük a magyar emigráció vezetői is ellenezték, nem beszélve a nemzetbiztonsági tanácsadó Zbigniew Brzezinskiről. Végül Cyrus Vance külügyminiszter és a Nobel-díjas Szent-Györgyi Albert hozta Budapestre az ereklyéket, de az átadásnál amerikai kívánságra nem lehetett ott Kádár János.

Carter elsősorban a két számjegyű infláció, az amerikai diplomaták iráni túszul ejtése és Ronald Reagan erős kampánya miatt veszítette el az 1980-as választást. Utána azonban jótékonysági akciói révén kiérdemelte a minden idők legjobb volt elnöke címet. A Habitat for Humanity szervezet színeiben Magyarországon is épített házat rászorulóknak. Az első amerikai nekrológok mindenekelőtt tisztességét és emberségét emelik ki, s azt, hogy a történelem sokkal magasabbra értékeli, mint azt saját kora tette.

Merz is elítélte Musk szavait

FELHÁBORODÁS Továbbra is nagy vihart kavar Németországban, hogy a leendő amerikai adminisztráció egyik legfontosabb szereplője, Elon Musk, aki már most a január 20-án beiktatandó Donald Trump jobbkezének számít, nyíltan beavatkozott Németország belügyeibe. A Welt am Sonntag című lapnak írt vendégkommentárjában azt állította, az AfD „az utolsó reménysugár Németország számára”, s a párt jelentheti a kiutat a gazdaság, az energetika és a bevándorlás kérdésében. A politikai élet szereplői – természetesen az AfD kivételével – felháborodva utasították vissza Musk állítását. A német kormányszóvivő azt közölte, hogy Musk egyértelműen befolyásolni akarja az előrehozott választást, s az a célja, hogy minél jobb helyzetbe hozza az AfD-t. Mint fogalmazott a vélemény-nyilvánítás szabadsága mindenkire vonatkozik, még a „legtudatlanabbakra is”. A keresztény uniópártok kancellárjelöltje, Friedrich Merz „tolakodónak és elbizakodottnak” minősítette az amerikai milliárdos állítását. Mint mondta, nem emlékszik olyanra a nyugati demokráciák történetében, hogy ilyen mértékben beavatkoztak volna egy baráti ország választási kampányába. Németországban február 23-án rendeznek előrehozott voksolást, miután megbukott Olaf Scholz kormánya és Frank-Walter Steinmeier elnök múlt héten feloszlatta a parlamentet.

Saskia Esken, az SPD társelnöke szintén bírálta Musk választási ajánlását. Mint fogalmazott, „a demokráciánk nem megvásárolható”. A Reuters hírügynökségnek hozzátette: „Bárki, aki kívülről próbálja befolyásolni a választásainkat, vagy aki egy olyan antidemokratikus, embergyűlölő pártot támogat, mint az AfD, legyen szó akár Oroszországról, akár Elon Muskról, számíthat a mi heves ellenállásunkra.”

Elon Musk még sok problémát okozhat egyes európai országok számára

Mások a konzervatív Die Welt tulajdonosát, az Axel Springer kiadócsoportot bírálták amiatt, hogy teret adtak a cikknek. Matthias Miersch, az SPD főtitkára a Handelsblatt című lapban „szégyenletesnek és veszélyesnek” minősítette a vállalat eljárását. Hasonlóképpen foglalt állást Konstantin von Notz, a Bundestag zöldpárti frakcióvezető-helyettese Musk X-platformján.

Uwe Wagschal, a Freiburgi Egyetem politológusa ugyanakkor az SWR Aktuell című műsorában úgy vélte, beszélni kell azokról a témákról, amiket Musk megemlített. Ő maga eltúlzottnak tartja a politikai reakciókat. Szerinte német politikusok is beavatkoztak az amerikai választási kampányba, például Merz nyíltan felszólalt Trump újraválasztása ellen. Emellett Musknak gazdasági érdekeltségei vannak Németországban, a Tesla tulajdonosaként mintegy 14 000 embert foglalkoztat az országban, tette hozzá a politológus. Elon Musk egyébként már nem először támogatta az AfD-t.

RÓNAY TAMÁS

Az ellentmondások éve

RÓNAY TAMÁS

Zűrzavarosnak nevezhető a világpolitikában a 2024-es, „szuper választási év”, amikor a földkerekségen több mint 70 országban rendeztek választást. Egy éve aggódva tekintettünk az új esztendő elé. Szorongásaink nem voltak alaptalanok. Donald Trump győzelme Amerikában kiszámíthatatlanná teszi az amúgy is oly bizonytalan nemzetközi politikai viszonyokat. A megválasztott elnök amolyan miniszterelnöki szerepet szán Elon Musknak, akinek még egy olyan megnyilatkozása sem volt, ami némi reményt adna arra, hogy a következő amerikai adminisztráció nem ellenségként tekint az Európai Unióra. Musk az eltelt hetek alatt megkérdőjelezte Ukrajna önállóságát, és kiállt a német szélsőjobboldali AfD mellett. Megérhetjük azt, hogy Musk mellett Trump visszafogott személyiségként tűnik fel.

Az egész világrendet megrendíthetné, ha Trump adminisztrációja csökkentené a NATO szerepét, s ha az Egyesült Államok már nem lenne elkötelezett szövetségesei biztonságának szavatolásában. A szövetség már rég kikerült – ahogy Emmanuel Macron 2019-ben fogalmazott – agyhalott állapotából, az Ukrajna elleni orosz agresszió nyomán erősebbé vált, mint valaha. Pozícióit még jobban kiépítette a 2024-es évben. S az eddiginél is fontosabb szerep hárulhat rá, hiszen egyre jobban fel kell vértezni magát Oroszország hibrid támadásai ellen. Már nem csak hackertámadásokról, dezinformációs kampányokról van szó: megszaporodtak a tenger alatti kábelekkel szembeni szabotázsakciók és gyanús robbantások. E támadások is rámutatnak a nyugati demokráciák sérülékenységére.

Ukrajna is aggodalommal tekint Washingtonra. Kijev súlyos helyzetbe került a hadszíntéren. Ha az ország nem kapna fegyvereket Washingtontól Trump beiktatása után, akkor úgy fél évig tudna ellenállni az orosz rohamoknak. Szakértők szerint azonban Trumpnak nem állhat érdekében, hogy elengedje Zelenszkijék kezét, bár azt az ígéretét biztosan nem tudja beváltani, hogy 24 óra alatt elérje a háború végét.

Hogy Ukrajnában vagy a Közel-Keleten béke lesz-e 2025-ben, ez a jövő zenéje. Izrael katonai fellépése nyomán azonban komoly geopolitikai változásoknak lehetünk tanúi: a Hamász, a Hezbollah és Irán meggyengült, s az új évben a jemeni húszik kerülhetnek az izraeli hadsereg célkeresztjébe. Kedvező fejlemény Bassár el-Aszad bukása is, de még korántsem biztos, hogy valódi demokratikus átmenetnek lehetünk tanúi Szíriában.

Európa felemás éven van túl. A populizmus térnyerése a szeptemberi keletnémet tartományi választáson is egyértelművé vált az AfD megerősödésével, de illusztris példája a megsemmisített román elnökválasztás is. Szlovákiában Robert Fico az ellene elkövetett merénylet után még határozottabban halad az illiberalizmus felé, például a Putyinhoz való közeledésével. Varsóban Donald Tusk kormányának még most sem sikerült stabilizálnia a hatalmát, de kedvező fordulatot jelenthet a jövő évi elnökválasztás.

Orbán Viktor ugyanakkor nem foglalta el Brüsszelt. Sőt, mintha már attól tartana, hogy Brüsszel foglalja el Magyarországot. Még ha ez képtelenség is, látható: egyre zavarosabb az az ideológia, amit képvisel. És ha a hatalmasok érzik a közelgő véget, akkor az sosem jelent jót az adott országra nézve.

> Orbán Viktor ugyanakkor nem foglalta el Brüsszelt. Sőt, mintha már attól tartana, hogy Brüsszel foglalja el Magyarországot.

Orbán külpolitikai törekvései nem alakultak úgy, ahogy remélte. Vlagyimir Putyin érezhetően nem értékeli kellőképpen a magyar kormányfő Kreml-barát politikáját. Az Európai Parlament jobbra tolódott ugyan, de az erőviszonyokon az sem változtatott, hogy a magyar kormányfő által fémjelzett Patrióták Európáért frakció a harmadik legnagyobb lett az Unió parlamentjében.

Az EU szempontjából aggasztó két legfontosabb állama, Németország és Franciaország idén kialakult belpolitikai válsága. Egyiket sem lesz könnyű megoldani, pedig ez kulcskérdés lenne Európa jövője szempontjából.

Az idén sincs okunk túlzott derűlátással tekinteni a jövő év elé. A jobboldali populizmus tovább erősödhet, például Andrej Babiš várható győzelmével az őszi cseh választáson. Ám akadnak kedvező jelek: az illiberalizmus sem örök, Magyarországon, Szerbiában és Georgiában nem leplezhető mind súlyosabb válsága. Talán pislákol a remény.

Kabaré

NÉMETH PÉTER

Vicces kedvében van az MTVA vezetése, ami persze ilyenkor, szilveszter idején megengedtető lenne. Más kérdés, hogy humorérzékkel nincs megáldva az, aki Magyar Péternek válaszolt, de nyilván nem is ezért tartják őt. (Mindazonáltal az is könnyen elképzelhető, hogy a válasz nem is onnan, hanem pártközpontból érkezett...)

Mindegy is: a köztelevízió – valójában nincs ilyen – a Tisza elnökének gunyoros, de nyilvánvalóan nem komoly felvetésére, miszerint megtartaná ő az újévi beszédet, miután Sulyok Tamás újított, karácsonykor köszöntötte a népet, így felszabadult egy negyedórás idősáv, ekképp válaszolt: „A kabaré műfaja foglalt. Arra már leszerződtünk.”

Mondhatnám azt: arra, tudniillik a kabaré műfajára már egész évre, sőt az egész ciklusra leszerződtek, amit ugyanis „közszolgálatilag” művelnek, az maga a kabaré, ugyanakkor mégis meglep ez a válasz. Egyrészt mert igazában nem szoktak semmire válaszolni, másrészt nem gondolnám, hogy az lenne a feladatuk, hogy humorosnak szánt válaszokat fogalmazzanak meg. Magyar Péter megjelenése és állandóvá vált kilövési szándéka azonban az állami televízió feladatkörébe is bekerült, hirtelen dolguk lett a Fidesz-riválissal is foglalkozni. A hatalom hálás is nekik; nem véletlenül növelték meg a költségvetésüket, a feltétlen szolgálat sok pénzbe kerül. Ráadásul, hogy ennyit fordult ebben az évben a politikai helyzet, az új évben nyilván erősíteniük is kell; ennek előfutáraként illik kezelnünk most ezt a kis humorbombát. Nem lesz tehát változás 2025-ben, a több pénzt a rivális erőteljesebb lejáratására kell fordítani. A Fidesz számításai szerint nagy szükség lesz az ellenfelek rombolására, a választások szempontjából veszélyessé vált a helyzet. Ezért aztán minden húron kell játszani; megpróbálkoztak most a humorral is. De mert olyan tehetségtelenek, hát ez is kabaréba fulladt...

> A kabaré műfajára már egész évre, sőt az egész ciklusra leszerződtek, amit ugyanis „közszolgálatilag” művelnek, az maga a kabaré.

PÁPAI GÁBOR RAJZA

A KABARÉT MÁR MEGRENDELTÜK

Magyaros jövő

BEUGRÓ

PAPP SÁNDOR ZSIGMOND

Az egyik szappanopera, amelyet hűséges nézőként követek részről részre, évadról évadra, az Az Erasmus család története vagy a Kórház a Horizont szélén. A két főszereplő az EU és a NER. Az eddigi részek története: az Európai Tanács döntése értelmében az alapítványi fenntartású egyetemek nem férhetnek hozzá az Erasmus- és a Horizont-programokhoz. A kormány e helyett indította el a hangzatos, ám teljesen üres Pannónia programot. December közepén ott tartott a látványos, ám cseppet sem fordulatos sztori, hogy az Európai Bizottság közölte: a tiltó intézkedések továbbra is fennmaradnak a 21 modellváltáson átesett magyar egyetem kapcsán, amíg a magyar kormány végre nem hajtja a kért módosításokat.

Ebben a helyzetben érezte úgy Hankó Balázs, a kultúráért és innovációért felelős miniszter, hogy meg kell szólalnia. „Úgy tűnik, mintha azért lennénk bűnösök, mert magyarok vagyunk. Ez a hozzáállás próbálja belénk nevelni a bűnös nemzet képét, amit már jól ismerünk a történelemből.” Annyi rutinunk már van, hogy tudjuk, a hasonló érvelés (azért büntet a külvilág, mert magyarok vagyunk) voltaképpen beismerés: elszúrtuk, és jelentős arcvesztés nélkül képtelen vagyunk megoldani az általunk előidézett problémát. Ezért kell még idejében szétkenni a felelősséget. Lehetőleg úgy, hogy mindenkire jusson.

Holott ha gond van a „magyarságunkkal”, akkor csak azzal lehet a baj, amit a NER ebben a helyzetben képvisel és felmutat. Azt a fajta „magyarságot”, amely nem akarja érteni az egyetem autonómiájának fogalmát, amely a saját embereivel akar ellenőrzés alatt tartani mindent, és amikor erre a turpisságra felhívják a figyelmét, úgy tesz, mintha semmit sem értene a figyelmeztetésből. Rátarti, gőgös és pökhendi, aki ráadásul mindig másban keresi a hibát. Miközben maszatol és hárít. Látszólag az egyetemisták, vagyis az „áldozatok” mellé áll, akik így nem juthatnak hozzá a továbbtanulásnak, világot látásnak ehhez a kulcsfontosságú ösztöndíjához, ám a valódi megoldást (a kért kigazítások elvégzését) amíg lehet, késlelteti. Hiszen addig is hány egyetemista gyűlöli meg az akadékoskodó Brüsszelt, amely folyton bele akar szólni a dolgainkba?

Igazából már csak egyet nem értek. Hankó szerint a Pannónia program „jobb logikájú” és népszerűbb, mint az Erasmus. Ha ez tényleg így van, akkor miért kell nekik az igazán magyaros, hazafiasabb, öntudatosabb, jobban átgondolt, nem kevés pénzzel megtoldott saját program helyett a kozmopolita, sorosgyörgyös, migránssimogató, gendermániás, szakállasnős, leszakadva rothadó, libsis nyugati verzió? Miért kell nekik az, amit amúgy folyton leszólnak, lenéznek és megvetnek? Miért löknék a mi ártatlan magyar fiataljainkat idegen pénzből idegen érdekek közé? Miközben az igazi Pannónia program az lehetne, ha senki sem mozdulna ki ebből a barátságos barakkból, s reggeltől estig a két Orbán előadásait hallgatnák a tanulni vágyók szuverenitásról, békéről és a magyar gazdaság elpusztíthatatlan sikereiről.

> Ha gond van a „magyarságunkkal”, akkor csak azzal lehet a baj, amit a NER ebben a helyzetben képvisel és felmutat.

Miért adnánk el aprópénzért a pántlikás, magyaros jövőt?

Kész a leltár

DR. KOPÁCSI JÁNOS
agrármérnök

Nem azt kell nézni, milyen állapotok uralkodnak egy gyerekotthonban, hanem hogy milyen nevelés folyik – ez ma egy hivatalos miniszteri vélemény, és természetesen még mindig miniszter az illető. Ez egyben azt is sugallja, hogy nem is kell felújítani ezeket az intézeteket, jó ez, ahogy van, végül is „csak” egy árvaház. Mennyivel jobb volt a hóviharban az autósoknak küldött SMS, hogy üljenek át egy másik autóba. Egy ország röhögött rajta, de azért ismerjük el, a jó szándék vezette.

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

De szóba került az utóbbi években a szociális temetés is: majd a hozzátartozók megássák a sírt. Szerencsére a lakosságnak több érzéke volt a valósághoz, így udvariasan hallgattak, és kivárták, míg elmúlik. Erre nem is lehetett mit válaszolni, viszont tökéletes tükre a valódi életszínvonalnak. Nem kell ehhez sikerstatisztika, elég volt ez a príma kormánypárti ötlet.

Másfél évtizede rekvirálták a magánnyugdíjkasszát, most következik a még meglévő megtakarítások elé húzott mézes madzag: add oda a pénzed az önkéntes nyugdíjpénztárból is, viszont nem kapsz érte semmit.

Aztán a felülmúlhatatlan bombahír: az onkológusból lett egykori miniszter szerint a Tízparancsolat majdnem tökéletes népegészségügyi program. „Nem 70-80, hanem 90 százalékban lehet ugyanis megelőzni a betegségeket a Tízparancsolat által. Az a népegészségügyi program, amit most a minisztérium összeállított, az a Tízparancsolatból következik.” Döbbent csend az ülésteremben, négy év múlva pedig újraszervezett egészségügy. A hit nem vitaképes. Kinek van, kinek nincs. Én az akadémikus orvoslás híve vagyok, túlélői tapasztalattal.

Szakorvosból sehol nincs elég, de háziorvoshiány is van országosan. Erre a praxisok átalakításával törvényesítik a hiányt, praxisközösségeket szorgalmaznak, talán vándor orvosokkal, holott a háziorvoslásnak pont az a lényege, hogy az orvos a páciens egész élet- és betegútját ismerje. Valakik valamiért akadályozzák a hatékony átalakítást, sok a kísérlet és a magyarázat, de addig is ömlik a pénz a különböző tanulmányokra, programokra, számítógépes rendszerekre, és ki tudja, mire még. Elképesztően sok az ötlet, csak a beteg nem számít, várja ki az átszervezést. Hajrá doktor internet, öndiagnózis, öngyógyítás! Ha meghal, hát miért nem ment orvoshoz?!

A sztrájkjogukkal élő, ezért elbocsájtott pedagógusok nyerik a pereket. A jogos százezer forintok helyett súlyos tízmilliókat kell majd egyszer nekik kifizetni. Remek jogászaik lehetnek a hivataloknak, hogy ilyen nagyvonalúak a pénzünkből. De a rendőr-minisztériummal szemben senkinek sem lehet igaza. Csorbulna a tekintély. Olyan ez, mint az országgyűlési házelnök büntetései, melyeket a nemzetközi bíróság látványosan sorra megsemmisít. Végül is kinek a tekintélye csorbul? Meg kellene végre válaszolni.

A termőföldvédelmi törvény szellemében lebetonozott területekről hektáronkénti rekordtermés várható autókból, gumikból, akkumulátorokból, majd pár év múlva azok feldolgozásából származó hulladékokból, azok elhelyezéséből. Kivesszük a részünket Európa zöldítéséből, az átlag ugyan jó lesz, csak nem mi leszünk zöldek. Viszont lesznek pályázatok zöldíthető feldolgozókra, lerakókra, megsemmisítőkre. Állami, azaz adófizetői támogatásokkal.

A mezőgazdaságban hihetetlenül terjed a robotika, a hollandok ebben a műfajban messze vernek szinte mindenkit. Lenne feladata az új agrárkamarai vezetésnek, az új iparkamarai vezetésnek, csak nem elsősorban nekik, hanem a tagságnak kellene utaznia, nézni, látni, tanulni, igényeket támasztani, a korszerűt követelni. Erre szívesen látnék nem kevés pályázati kiírást és hozzárendelt summát.

Úgy tudjuk, munkaalapú és nem tudásalapú társadalmat építünk, minek sopánkodni a siralmas PISA-tesztek eredményein? Hallani persze lózungokat az oktatás fontosságáról, de hogy a korszerű tudás legyen mindennek az alapja, az nemigen hallik az égig.

De legalább tagjai és fő finanszírozói vagyunk a Türk Tanácsnak. Részei vagyunk egy üzbég krumplikutató intézetnek is, miközben itthon botrányos minőségű a burgonya, ráadásul többségében import portéka, mint a zöldségek, gyümölcsök zöme is. Valamikor legendás volt a hazai zöldségtermesztés. Külföldön szervezünk, itthon átszervezünk, meg sem áll a lendület a tudományos akadémiáig.

Volt egy hihetetlen sikeresnek bemutatott vadászati világkiállítás, a járvány közepén. Ugyan több tízezer ember hobbiját tükrözte, de más szükség nem volt rá – viszont irgalmatlanul sokba került. A nyilvános elszámolás szerint persze sikeres volt. A Churchillnek tulajdonított – valójában inkább német eredetű – mondás szerint okos ember csak azt a statisztikát hiszi el, amit ő maga hamisított. Hamar túl is léptünk rajta, egy tán onnan kiszabadult herélt aranyszarvas pedig Budapest egyik legforgalmasabb helyén ágaskodik optimistán, „a távolságot mint üveggolyót” keresi a bioszférában. Szimbolikus.

Úgy hallani, ezúttal tényleg pályázni fogunk az olimpia megrendezésére. Borítékolható, hogy újabb hivatalokat is alapítunk, végezzék el ők a már meglévők feladatát. Öntjük a pénzt a sportcsapatokba, sportrendezvényekbe, stadionokba, magánutakra. Mindig jut majd kastélyokra, szállodákra, jachtokra, meg nem épült csúcskórházra, a vízpartot elfoglaló balatoni lakóparkokra, a strandokat a köznépnek nevezett adófizetők elől elzáró kerítésekre. Kúriára és új Néprajzi Múzeumra, a Vár teleépítésére és ezért új Nemzeti Galériára, debreceni Közlekedési Múzeumra és Természettudományi Múzeumra, tanárképző janicsáregyetemre. Nem sorolom tovább, mindenki látja, tudja, tűri, fizeti.

Némelyikre lehet, hogy valóban szükség van, de talán nem az évek óta tartó veszélyhelyzet és a háborúsnak nevezett infláció, a külföldnek tulajdonított rekordhiány idején. Mert így valami nem igaz. De folyamatosan épül a Patyomkin-díszlet, ki számolja már, hogy vezetőink hányadik ciklusban kápráztatják el a népet. Negyven százalékkal kétharmad. Ha fikarcnyi veszély fenyeget, már tervezik is a választókörzetek átrajzolását, a választási rendszer átírását. Mi mindenre jó az a kétharmad.

Például a mindenki által ismert, látott, de simán letagadott bosszúra Budapest ellen. Pedig a vidékfejlesztés nem egyenlő a főváros kiüresítésével. Nemigen van ilyesmire példa a világban. Mi itt is úttörők vagyunk. Habár nem egy főnyeremény a fővárosi vezetés sem, sokba is kerül a huszonnégy budapesti önkormányzat, de másfél-kétmillió emberrel és az ország nem is akármilyen szépségű fővárosának infrastruktúrájával játszanak, akiknek állandóan Budapest kivéreztetésén jár az eszük.

Ellenőrizetlenül (pontosabban: nagyon is ellenőrzötten) folyik, ömlik kifele a pénz, közben látványosan leállítanak beruházásokat, azaz megszorítanak. Az elmúlt másfél évtizedben legalább néhány ügyben illett volna meghallgatni a szakértőbb szakértők véleményeit is. Példa erre a vasút, amely nem most gatyásodott le, legalább ötvenéves adósság a fejlesztés elmaradása, de évtizedekre előretekintő építkezés helyett csak a kapkodást, ész nélküli látványcselekvést, koncepciótlanságot látni.

A pénzügyi nehézségeket elsősorban a prioritások rosszul megállapított sorrendje, az aránytévesztés és sok esetben a nem, vagy nagyon nehezen érthető nagyvonalúság okozza. No meg a mérhetetlen korrupció, a folyamatos, szinte kötelező programmá vált túlárazás, amelyekből néha látványos perekkel mutatnak be egyet-kettőt, mintegy demonstrálandó: tesszük a dolgunkat, nyugalom, az igazságszolgáltatás a helyén van. Igen – csak a kaszsza üres, a córesz növekszik.

Egy kérdés a végére: mikor leszünk mi, magyar adófizetők a nemzet kitüntetett állampolgárai? Mikor fognak bennünket illendően megbecsülni? Erre azért gyenge érv a hároméves bérmegállapodás, a szociális szféra 2026-ban kezdődő bérfelzárkóztatása vagy a pedagógusok kaotikus életpályamodellje. ’26-ban választások lesznek, minden ígérethez jó az időzítés. Ez a választási befektetés. Még szerencse, hogy a jövő év a miniszterelnök szerint a csoda éve lesz.

Öntjük a pénzt a sportcsapatokba, sportrendezvényekbe, stadionokba, magánutakra. Mindig jut majd kastélyokra, szállodákra, jachtokra, meg nem épült csúcskórházra, a vízpartot elfoglaló balatoni lakóparkokra, a strandokat a köznépnek nevezett adófizetők elől elzáró kerítésekre.

A lapban megjelenő hirdetések nem feltétlenül tükrözik szerkesztőségünk álláspontját.

Az oldalon megjelenő vélemények nem feltétlenül tükrözik szerkesztőségünk álláspontját. Lapunk fenntartja magának a jogot a beérkező írások szerkesztésére, rövidítésére.

UJLAKY ISTVÁN
tanár

Zseblexikon birkától Trumpig

Birka: 1) a számunkra ellenszenves párt szavazója 2) haszonállat, melyből Magyarországon egyre kevesebbet tartanak 3) sajtforrás.

Gerontokrácia: vének uralma. A Szovjetunióban az 1980-as, az Egyesült Államokban a 2020-as évtized állapota. Válságtünet.

Hamász: olyan szervezet, amely egy másik nép és ország iránti gyűlölettől vezérelve önnön népét és saját magát, beleértve vezetőit és tagjainak többségét, feláldozza.

Karaktergyilkosság: a politikában a megszokottnál durvább, aljasabb és sikeresebb törekvés a politikai ellenfél erkölcsi megsemmisítésére. Jellegzetes példák: Könyves Kálmán, Görgey Artúr, Gyurcsány Ferenc.

Keresztény: hatalmas és rokonszenves csoport, mely azonban túl gyakran keveredik rossz társaságba.

Környezetvédelem: az emberiség közép- és hosszú távú érdeke, melyet rövid távú érdekei miatt rendre feláldoz.

Lengyel: az a nemzet, melynek történelme és kultúrája, közvéleménye és jelene a legjobban hasonlít a miénkhez. Ott a szélsőjobb autokráciát a demokratikus jobbközép váltotta fel, miközben a politikai baloldal úgyszólván megsemmisült.

Magyar: átlagos kelet-közép-európai nemzet. Tagjainak egy része különbnek és jobbnak, másik része rosszabbnak tartja a többinél.

Magyar: 1) posztmodern megváltó 2) rendszerszerűen beprogramozott csalódás 3) egy olyan hajó, amely roppant rokonszenvesnek tűnik egy másik hajóról nézve, melyben a kapitány basáskodik mindenki fölött, az utasok pénzén.

Momentum: tehetséges fiatal politikusok csapata, melyet a magyar társadalom illúziói érdekében feláldoz. Lásd még: Magyar, Tisza.

Orbán: robbanékony, olykor kőkemény, máskor sziporkázóan szellemes. Szépen alliteráló nevével a kedvenc költőim egyike. O. Ottó zseni.

Orosz: hatalmas kultúrával és szakadatlan terjeszkedési kényszerrel rendelkező nemzet. Állama és társadalma között évszázadok óta szado-mazochista viszony van.

Szlovák: szomszédnép, mely Budapestről vagy Pozsonyból nézve nagyon különbözik a magyartól, ugyanakkor Washingtonból, Afrikából vagy Japánból nézve úgy hasonlít a magyar néphez, mint egyik tojás a másikhoz.

Szövetséges: külpolitikai barát. Magyarország esetében a társadalom és a kormány szövetségesei nem esnek egybe. A társadalom szövetségesei a NATO-ban és az Európai Unióban vannak – ezekbe a szervezetekbe népszavazással léptünk be, és 2024-es közvélemény-kutatások is e két szervezet 70 százalék feletti támogatottságáról árulkodnak. A kormány szövetségesei a diktatúrák.

Szuverenitás: pimaszságig menő szakadatlan bírálat szövetségeseinkkel szemben, ugyanakkor teljes alárendelődés Kínának és Oroszországnak.

Tisza: bizonytalan vízjárású folyó. Bár jóval rövidebb a Dunánál, magyarországi szakasza hosszabb, mint a Dunáé. Árvízi előrejelzése kiszámíthatatlan.

Választások: közigazgatási szisztéma, melynek törvényi keretét a kormánypárt napi érdekei szerint rendszeresen megváltoztatják.

Trump: karizmatikus szónok és rutinos médiaszereplő, akit bűnözői múltja és szociopata személyisége ellenére a világ legrégebbi demokráciája megválasztott, hogy kísérletet tehessen tönkretételére.

Szuverenitás: pimaszságig menő szakadatlan bírálat szövetségeseinkkel szemben, ugyanakkor teljes alárendelődés Kínának és Oroszországnak.

A valóság határainak feszegetése

VISSZATEKINTÉS Idei kulturális évösszefoglaló sorozatunkban ezúttal színházhoz közeli háttéremberek a főszereplők. Videós szerkesztő-riporter, közönségkapcsolati munkatárs és dramaturg mesélt 2024-ről.

BALOGH GYULA

FORRÁS: 6SZÍN

A 6Színben bemutatott Egy tökéletes nap – Az életről, a halálról és más démonokról című előadás az ebben az évben elhunyt, az eutanáziáért küzdő Karsai Dánielnek állít emléket. Képünkön: Vizi Dávid és Lőrinc Katalin

KAPPELMAYER ZITA VIDEÓS SZERKESZTŐ-RIPORTER: Nagyon örülök, hogy ezt az évet is a Vígszínházban zárom. Már négy éve dolgozom itt mint szerkesztő-riporter, de még mindig úgy érzem, hogy sokat tanulok, és tudok fejlődni a munkámban. A rendezők sokfélék, minden előadáshoz máshogy kell hozzányúlni, és nem lehet elkényelmesedni. Az idén például azt látjuk a marketingcsapattal, hogy sokkal nagyobb elérést hoz egy olyan elkapott pillanat, amit a takarásban veszünk fel, mint egy-egy olyan anyag, amin sokszor napokig dolgozunk. Az embereket tényleg az érdekli, mi az, amit nem látnak. Hogy miként melegít be előadás előtt kosárlabdával Hegedűs D. Géza, vagy mi hangzik el az ügyelői pult körül előadáskezdés előtt három perccel. Nekem nagy szerencsém van, hogy ennek részese lehetek. Bár sokszor a szívbaj jön rám, amikor benyitok a kellékfolyosóra, és ott fekszik a földön egy fej nélküli test vagy éppen egy stilizált szamárláb – ki az, aki elmondhatja magáról, hogy ilyen inspiráló a munkakörnyezete? Igyekszem más színházakba is eljárni, bár még csak kétéves a kisfiam, ezért a legszívesebben esténként otthon vagyok. Legutoljára a Loupe társulat Lányok, fiúk című darabját néztem, ami még sok ideig velem lesz. Mindenkinek azért nem ajánlanám, mert amennyire könnyeden indul, éppen annyira szögez utána a székbe. Velőtrázó darab. A nyáron eljutottam újra a hollandiai Museum Voorlindenbe, ahova már régóta visszavágytam. Akinek van lehetősége, mindenképp nézze meg. Ron Mueck ausztrál szobrász hiperrealisztikus, de elméretezett szobrai közt sétálva megérinti az embert, hogy menynyire esendő. Főleg úgy, hogy centikre közel tud hajolni egy női archoz, amelyik csak fekszik reggel, gyűrötten az ágyban. Amiatt, hogy túlméretezettek vagy épp hogy túl kicsik a szobrok, így valahogy még erősebben hat. Egyébként nagy könyvtárba járó vagyok, örömmel tölt el, hogy egy könyv áráért egy évre beiratkozom a Szabó Ervin fiókkönyvtárába. Ha valami nem fog meg, visszaviszem. Gárdos Péter Hét mocskos napja volt az idén a legjobb könyvélményem. Azt éreztem, hogy egy filmet „olvasok" – ami nyilván nem meglepő, hiszen Gárdos filmrendező is. De Marton Krisztián Bőgőmasina című könyvét szintén nem tudtam letenni. A könyvtári gyermekkönyvek is sokat forognak a kezeink között, kifejezetten jó ezeket gyakran cserélgetni. A Kuflikat csak a Pinokkió tudja megelőzni népszerűségben. Örülök is, hogy a kisfiam ennyire szereti, mert nagyon várom, hogy együtt megnézhessük majd a Vígszínházban. Ennek a darabnak a keletkezését végigkövettem, és végig is forgattuk. Készítettünk is belőle egy werkfilmet, ami az egyik kereskedelmi csatornán ment le. Bár egy apró pont vagyok csak ezekben a folyamatokban, mégis megtiszteltetés ezeknek a részese lenni, s az alkotókkal együtt ünnepelni.

KULISSZA

KAPPELMAYER ZITA

Az embereket tényleg az érdekli, mi az, amit nem látnak. Hogy miként melegít be előadás előtt kosárlabdával Hegedűs D. Géza, vagy mi hangzik el az ügyelői pult körül előadáskezdés előtt három perccel

KIEMELKEDŐ

SALLAY ISTVÁN

A közönségkapcsolati munkatárs úgy látja, John Malkovich érzelmekre ható estje a Magyar Zene Házában az év egyik kiemelkedő eseménye volt

SALLAY ISTVÁN KÖZÖNSÉGKAPCSOLATI MUNKATÁRS: Évtizedekig különböző színházakban dolgoztam a szervezésen vagy a jegypénztárban. Három éve, az alapítása óta szerződtem a Magyar Zene Házához. Hogy rögtön hazabeszéljek, nagyon szerettem nálunk John Malkovich érzelmekre ható estjét, amely számomra az év egyik kiemelkedő eseménye volt. Maradva a színháznál: a Bolondok tánca szerintem a Radnóti Miklós Színház egyik legkülönlegesebb és legizgalmasabb idei produkciója. Az előadás lenyűgöző érzékenységgel és szuggesztív erővel tárja elénk a történetet, amely egyszerre megindító és provokatív. Sebestyén Aba rendezése kiválóan egyensúlyoz a humor és a dráma határán, miközben a színészi alakítások elképesztően hitelesek és magával ragadóak. A színpadkép és a zene szintén külön említést érdemel, hiszen tökéletes harmóniában segítik a történet atmoszférájának megteremtését. A Bolondok tánca egyszerre gondolkodtat el és érinti meg a nézőt, egy valódi érzelmi utazás, amely a színház valódi erejét és varázsát mutatja meg. A filmek közül két magyar alkotást említenék, melyek amúgy a Netflix kínálatában is megtalálhatóak. Az Elfogy a levegő (r.: Moldovai Katalin) igazán figyelemre méltó mű. Az egyik legnagyobb erénye, hogy mélyen emberi problémákat feszeget – korunk magyarországi társadalmában –, miközben képes feszült és érzelmekkel telített atmoszférát teremteni. A színészi játék hitelessége és ereje magával ragadó, a történet pedig gondolkodásra késztet, ahogyan a főszereplők küzdelmein keresztül saját életünk kérdéseire is rávilágít. Az operatőri munka egyszerre bensőséges és nyomasztó, tökéletesen tükrözve a szereplők belső vívódásait. Egyszerűen olyan film, amely hosszú ideig ott marad az ember fejében. A másik a Lefkovicsék gyászolnak (r.: Breier Ádám), amely egy rendkívül érzékeny és mély film, amely finoman, mégis nagyon őszintén mutatja be egy család veszteséggel való megbirkózását. A történet egyszerre szívszorító és ironikus, a humort és a drámát mesterien ötvözi. A karakterek életteliek, a színészi alakítások pedig lenyűgözőek, különösen a családtagok közötti bonyolult érzelmi viszonyok ábrázolásában. A film erőssége, hogy nem akar túl sokat mondani, mégis mélyen megérinti a nézőt, miközben ráébreszt arra, milyen sokféleképpen próbálhatjuk feldolgozni a veszteséget és megtalálni a reményt a fájdalomban. Egy igazán különleges, emberi alkotás.

BÍRÓ BENCE DRAMATURG: Dühítő. Igazán dühítő végignézni, ahogy fokozatosan kihuny a fény egy tiszta lelkű kisfiú és egy lelkes pályakezdő tanárnő szemében. Ahogy szépen lassan mindketten elmagányosodnak a problémáikkal. Ez a Fekete pont – nálam az év filmje. Szimler Bálint rendkívül érzékenyen és részletgazdagon képezi le a magyar társadalmat működtető gyilkos mechanizmusokat. Amik ellen nem nagyon lehet védekezni, csak elbújni, elmenekülni, fára mászni, megnémulni. Nem dokumentumfilm, mégis megdöbbentően közel visz a vészterhes magyar valósághoz. Közérzetfilm. Szenzációs ritmusban, Rév Marcell csodás snittjeivel, egyszerű, de nagyszerűen kreatív filmnyelvvel és észvesztően pontos alakok felvonultatásával fogja meg a fojtogató hangulatot, amiben élünk. Nekem ez a film a magyarázat mindenre.

A valóság határainak feszegetése és az olvasó becsapása érdekelte Biró Zsombor Aurélt, és köszönöm neki, mert én nagyon szerettem becsapva lenni a Visszatérő álmom, hogy apám vállán ébredek olvasása közben. A fiatal szerző mondatai olyan jó ritmusban folynak, hogy képtelenség megállni közben. Mindezt szuper és önironikus humorral teszi, ráadásul teret enged a karakterei kritikáinak is, így sok igazságból úgy kerekedik ki valami hazugság, hogy az ember már azt is igaznak érzi. Talán fordítva, mégis hasonlóan működik ez Kemény Lilinél, akinek a Nem című ambiciózus regénye intimitásával és kegyetlenségével megdöbbenteni, provokálni akarja az olvasóját – és a szerzőjét, saját magát. Minden tiszteletem Lilié, aki egy rendkívül narcisztikus és ellenszenves elbeszélőként szeretne szembenézni önmagával és múltjával-jelenével, igyekszik őszintén mesélni, ám a végeredmény mintha mégis valahogy igaztalanul festene. A valóságból is ismert szereplői pedig ezt legalább annyira megsínylik, mint ő maga.

DÜHÍTŐ

BÍRÓ BENCE

A dramaturg szerint igazán dühítő végignézni, ahogy a magyar kulturális életet politikai alapon leszalámizzák, ahogy a színházi repertoárokat elbulvárosítják, ahogy a nézőket hülyének nézik, ahogy a műveltség, tudás és tájékozottság elveszti értékét

A Stúdió K Színház csapata időről időre alkot valami igazán különlegeset és egyedit. Ilyen a Prudencia Hart különös kivetkezése: egy kortárs vásári komédia, egy posztmodern misztériumjáték, egy öröm-kocsmaszínház. Kovács D. Dani rendező az AI segítségével bukkant rá David Greig darabjára, ami Závada Péterre is elég inspirálóan hathatott, mert a szöveg olyan szabadon és közvetlenül árad a színészekből, hogy az tényleg ritkaság. A szerző hálás lehet, ahogy véleményem szerint Kosztolányi Dezső is nagyon hálás lenne, ha látná, mit műveltek Aránysárkányával Sárszeg címen a Katona Sufnijában. Antal Bálint és Törley-Havas Sára a mai magyar oktatási-kulturális helyzet borús mindennapjaiba emelték át Novák Antal tanár úr és osztályának történetét – új kortárs magyar dráma született, 2024 egyik legpontosabb színházi lenyomata.

Athénig kellett mennem, hogy láthassam Mundruczó Kornél azóta Ausztriában Nestroy-díjat elnyerő előadását, a Parallaxot. A rendező a transzgenerációs traumák vizsgálatával, a szent és a profán ütköztetésével, na meg Ágh Márton újabb szcenikai bravúrdíszletével megint rendkívülit alkotott. Nagy kár, hogy nincs pénz bemutatni Magyarországon.

Ahogy nincs pénz más független műhelyekre és szakmai lapokra sem. Miközben ömlenek a magyar adófizetői pénzek a mostvagysohákra, kutyát-sem-érdeklő látványcirkuszokra és nemzetiszínházas külföldi celebrendezőkre.

Dühítő. Igazán dühítő végignézni, ahogy a magyar kulturális életet politikai alapon leszalámizzák, ahogy a színházi repertoárokat elbulvárosítják, ahogy a nézőket hülyének nézik, ahogy a műveltség, tudás és tájékozottság elveszti értékét, ahogy az empátia és a szolidaritás helyett a gyűlölködés és az erőszak válik társadalmi normává.

Szerencsére még léteznek a fent említett kivételek. A szeptemberben elhunyt fekete öves harcművész, Karsai Dániel akadozó beszédével visszhangzik a fejemben a mondat: „azért ju-jitsuzunk (vö. csinálunk színházat, írunk könyveket és készítünk filmeket), hogy úgy tudjunk meghalni, mint a fák, állva."

LAPSZÉL

Bödőcs Tibor szabadságra megy

FOTÓ: ERDŐS DÉNES

Lezárta 2023 márciusában indult, Barbárglamour című estjének turnéját Bödőcs Tibor. Az utolsó, december 21-i részt fel is vették, és januárban le is vetítik majd a Comedy Centralon – írta friss Facebook-bejegyzésében a humorista, aki egyúttal megköszönte családjának a türelmet, a szervezőknek, a stábnak, a Dumaszínháznak és másoknak a segítséget, végül pedig bejelentette, hogy alkotói szabadságra megy. „Most, az Önök jóvoltából és érdekében, alkotói szabadságra vonulok. Lesz új est valahol, valamikor, és lehet, hogy még írok is valamit. Ez a szép és kétségbeejtő ebben: nem tudom pontosan, mikor, mit, hogyan. Folytatjuk! Majd. Üdvözlettel: Bödőcs Tibor.” TELEX.HU

Hasít a Futni mentem

Elérte a háromszázezres nézőszámot Herendi Gábor állami támogatás nélkül készült új filmje, a Futni mentem – erről az egyik főszereplő, Tenki Réka posztolt a közösségi oldalán. A november végén bemutatott film már a nyitó hétvégén is kimagaslóan teljesített, az első helyen végzett a Filmforgalmazók Egyesületének adatai szerint, maga mögé utasítva a Gladiátor II-t és Hugh Grant horrorját, az Eretneket. Tíz nap alatt átlépte a százezres nézőszámot, a premierjét követő három hétben a legnézettebb idei magyar film lett, lekörözve a Rákay Philip-féle, hétmilliárd forintból készült Petőfi-filmet. Karácsony előtt már több mint kétszázötvenezren látták a mozikban. HVG.HU

Ingyenes Azahriah-koncertfilm

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

Azahriah hivatalos YouTube-csatornájára felkerült az énekes-zenész három májusi Puskás Aréna-koncertje közül a május 26-i felvétele. A december 29-én feltett videó leírásában Azahriah így fogalmazott: „Köszönöm mindenkinek aki bizalmat szavazott azzal, hogy eleinte meghallgatta a zenéim, majd koncertre is jött – hogy egy teljes értékű élményt kapjon. Ez a videó emlékműként marad itt a YouTube-on, ami magában hordozza meganynyi ember munkáját és egy lezárandó fejezetet az Azi-storyban.” NÉPSZAVA

Volt Hitler tér Budapesten

IRODALOM A sárga csillag terhe és egy százados rendíthetetlensége – Zágoni Balázs ifjúsági regénye a magyar holokauszt 80. évfordulójára íródott.

FOTÓ: ERDŐS DÉNES

A könyv említi a Kodály köröndöt, aminek a neve valamikor Hitler tér volt

ROSZNÁKY EMMA

A Janikovszky Éva-díjas Zágoni Balázs neve ismerősen csenghet, A gömb és az Odaát kötetével vált ismertté; előbbi elnyerte a legjobb ifjúsági könyv HUBBY-díját 2019-ben. A sci-fi után a történelmi témák felé fordult a szerző. Szamos-parti Hollywood című kötete az Abszolút Töri sorozatban jelent meg, a szóban forgó könyve pedig a negyvenes évek világháborús Budapestjére kalauzol: A csillag és a százados a Móra kiadó gondozásában jelent meg.

Dávid és Péter budapesti tizenéves kiskamaszok, amióta eszüket tudják, jó barátok. 1944. március 19-én épp egy cserkészkirándulásra mennének, amikor Budapestre bevonulnak a német csapatok. Így indul A csillag és a százados; középpontjában a két fiú barátsága áll, amelyet az egyre szigorodó zsidótörvények, a háborús fenyegetettség, valamint a mindennapok korlátozásai próbára tesznek. Az eseményeket alapvetően Dávid szemszögéből ismerjük meg, akinek zsidó származású családja kénytelen átélni először a társadalmi kirekesztettséget, majd az otthonuk elvesztését, végül a bujkálás és menekülés feszült óráit.

INFÓ

Zágoni Balázs: A csillag és a százados; Móra Kiadó, 2024

Zágoni Balázs a tizenéveseknek kínál egy olyan hiteles történetet a holokausztról, ami mentes a brutális erőszaktól, mégsem szemellenzős.

Zágoni Balázs a tizenéveseknek kínál egy olyan hiteles történetet a holokausztról, ami mentes a brutális erőszaktól, mégsem szemellenzős. Miközben a Herczog és Nagy családok kitaláltak, a cselekmény mögött gondosan megmunkált történelmi háttér húzódik, amelyet a szerző többévnyi kutatómunkával, számtalan visszaemlékezés feldolgozásával épített fel. A regény felvonultat olyan valóságos személyeket, mint Ocskay László százados, aki 2500 zsidót mentett meg egy munkásszázad parancsnokaként (a címben jelzett százados rá utal). A lábjegyzetek, magyarázatok segítségével a fiatalabb generációk is megismerhetik a korszak valóságát, és szembesülhetnek a múlt súlyával empatikus, átérezhető módon. Kiderül, mitől kóser egy étel, vagy hogy a Kodály köröndöt akkoriban Hitler térnek nevezték, emellett éles helyzetekben merül föl, miért fontos az empátia, hogyan vállaljunk felelősséget másokért, és milyen hatása van a cselekvésnek vagy a passzivitásnak.

A többkönyves író talán a zsidók ellen irányuló, apránként kialakuló ellenszenvet fogta meg a legjobban: Péter, bár szereti barátját, egyre terhesebb neki kísérgetni, hiszen Dávid a közlekedési eszközökre nem szállhat fel, a csillagos kabátja miatt atrocitások érik, majd egy egész osztály irigyelni kezdi, mert már tavasszal sem kell neki és más zsidó gyerekeknek iskolába járniuk. „Mindig a zsidók járnak jól” – szajkózzák. A gyerekek háborús valósága a könyvben eggyel kalandosabb, de semmivel sem könnyebb, mint a felnőtteké.

A csillag és a százados egy olyan generációnak szól, amelyik az iskola mellett főként videójátékokon keresztül szerez ismereteket a második világháborúról. Előbbi lehet száraz, elérhetetlen, utóbbi redukálja a történelem komplexitását, sokszor hősiességgé emeli az erőszakot, s a háborút a stratégiára és az akcióra egyszerűsíti. Zágoni képes a háborút egy védtelen, de tettre kész szereplő perspektívájából láttatni, ami ritka kincs.

Szakértők zenélnek a Marczibányi téren

KONCERT Ami késik, nem múlik!, avagy Úristen, zene is lesz! címmel tart évindító estet a Szakértők zenekar. A csapat muzsikusai Kovács Márton vezetésével több mint húsz éve „zavarják”, vagy jobban mondva kísérik Kaposvártól New Yorkon át Budapestig Mohácsi János rendező színházi előadásait Istentől elrugaszkodott hangszereikkel. 2025. január 4-én este 20 órától viszont egy mindent elsöprő hungarikum hangáradatot zúdítanak a Marczibányi Téri Művelődési Központ közönségére a Csak egy szög (Kaposvár), az Egyszer élünk (Nemzeti Színház) és nem utolsósorban az Üvegcipő (Vígszínház) kacskaringós ritmusain és melódiáin keresztül. A Szakértőkkel természetesen ezen az estén is együtt énekel, muzsikál többek között Bánfalvi Eszter, Radnay Csilla, Nagy Mari, Tóth Géza, Boros Anna, Grisnik Petra, Mészöly Anna, Kovács Patrícia, Horváth Szabolcs, Waskovics Andrea, valamint a „valaha volt” kaposvári Csiky Gergely Színház társulatának tagjai, „a valaha volt” budapesti Nemzeti Színház Egyszer élünk előadásának tagjai, a Vígszínház Üvegcipőjének jó néhány tagja és megannyi szabadúszó színművész. NÉPSZAVA

FORRÁS: MARCZIBÁNYI TÉRI MŰVELŐDÉSI KÖZPONT

A formáció vezetője: Kovács Márton hegedűs

INFÓ

12 muzsikus + megannyi színész + 340 néző = 1 Kovács Marci & a Szakértők-koncert a Marcziban
2025. január 4. szombat, 20 óra
Rendező: Mohácsi János

A szerelem kortalan

GOLDEN BACHELOR Hetvenhárom éves férfi próbálja megtalálni új társát a német RTL Pluson látható, az itthon is ismert Nagy Ő című műsorban, ahol tizennyolc hatvan év fölötti hölgy közül választhat.

BERNAU PÉTER

Első alkalommal szerepelnek hatvan év felettiek a Németországban évek óta nagy sikerrel sugárzott Bachelor című műsorban. Ezúttal a 73 éves Franz Stärk próbálja megtalálni az igazit. Stärk 12 éve él egyedül, 30 éves házasság után vált el, két gyermeke van. A műsorba nem ő jelentkezett, a fia, Yannick nevezte be. „Az adás készítőitől kapott e-mailre nem is reagáltam, amikor azt olvastam, hogy köszönik a jelentkezésem és várnak egy személyes beszélgetésre. Azt gondoltam, valami tévedés történhetett, hiszen nem jelentkeztem sehova" – mondta a német RTL televízióban. „Amikor pár nappal később telefonon is felhívtak, eszembe jutott, lehet, hogy a fiam mesterkedett valamiben, mert ő már korábban is megpróbált összehozni az édesanyja egyik barátnőjével. Végül elmentem a személyes interjúra, ami után felkértek a szereplésre. Elsősorban az motivált, hogy új embereket ismerhetek meg. Tizennyolc fantasztikus nővel találkozhattam, ami elsőre elkápráztatott, aztán úgy éreztem, hogy ez akkora teher, amivel nem lehet megbirkózni. Hihetetlen történetekkel találkoztam, de saját magamról is nagyon sokat megtudtam, miközben a műsorban szereplő nőkkel ismerkedtem. Persze kiderült, hogy a fiam jelentkezett a nevemben, nagyon büszke magára, hogy megtette, én sem haragszom rá ezért."

A férfi elárulta, amikor az első adást megnézte, érzelmileg is megérintették a látottak. „Magam is meglepődtem, amikor az első kész adást láttam, a felvételek alatt nem tudtam elképzelni, milyen lesz a televízióban látható rész. Elérzékenyültem, amikor szembesültem vele, hogy mit láthatnak majd a nézők, és persze eszembe jutott az is, hogy mi történt közvetlenül az adásba került felvételek előtt és után. Felkavaró volt az egész, nem tudom, hogy a többi részt megnézem-e. A végeredményt természetesen tudom, de erről nem beszélhetek."

Stärk elmondta, korábban sosem nézte ezt a műsort, de olvasott arról, mekkora nyomást jelentett az éppen soros Nagy Ő-nek, amikor arról kellett döntenie, ki nem kap rózsát egy-egy epizód végén, de azt gondolta, hogy ez nem lehet annyira nehéz, mint mondják. „Borzasztó nehéz volt a rózsaátadási ceremónia, a 60 év feletti nőket sokkal jobban megérintette, sokkal jobban fájt nekik az elutasítás, mint ugyanez egy huszonéves nő esetében. Hiába mondtam nekik, hogy fantasztikus embereknek tartom őket, de a műsor megköveteli, hogy döntéseket hozzak. Láttam rajtuk, micsoda szenvedést okozok, amiért nem maradhatnak tovább. Voltak, akik el is mondták, hogy a hazaküldésük annyira fáj, mint egy szakítás. Hiába játék valahol ez a műsor, a szereplők komolyan vették, ami igaz rám is. Nagyon megviselt, amikor el kellett köszönnöm olyanoktól, akiket nagyon megkedveltem."

FOTÓ: INSTAGRAM

Stärk olyan társat keres, akivel egy hullámhosszon vannak

> „A volt feleségem ma már az egyik legfontosabb szövetségesem, senki sem ismer jobban engem."

Stärk hozzátette: olyan társat keresett a műsorban, akivel egy hullámhosszon vannak, ugyanolyan optimista beállítottságú, mint ő. Fontos számára a természetesség, szeretne a párjával esténként összebújva tévézni, örülne, ha nem az üres lakásba kellene hazamennie.

Kevés szeretetet kapott

Stärknek hat testvére van, ő a legidősebb. Egy-két évenként született az újabb testvére, hamar felnőtt, a szüleinek segítenie kellett a kisebb testvérek ellátásában, így kevés idejük maradt arra, hogy az ő érzelmeivel, problémáival foglalkozzanak. Megtanulta elfojtani a problémáit, ami később nehézségeket okozott az első kapcsolataiban, mert nem tudott beszélni a nehézségeiről, az elvárásairól. Ezt egyedül kellett megtanulnia, ami hosszú és nehéz folyamat volt.

Stärk nyugdíjba vonulása előtt igazgató-helyettes volt egy iskolában, nagyon sokat dolgozott, 30 év házasság után vált el. „A feleségem is nagyon elfoglalt volt, a munkánk mellett minden energiánkat a gyermekeinkre fordítottuk, egymásra nem jutott elég idő, fokozatosan elhidegültünk egymástól. Ebben a helyzetben kívülről könnyen beléphet valaki a képbe, ami miatt nem folytatható a házasság. Nagyon roszszul éltem meg a válásunkat, mély gödörbe kerültem, ahonnan nehéz volt kijönni. Mára megbékéltem a helyzetemmel, a volt feleségemmel ismét jó a viszonyunk, ő az egyik legfontosabb szövetségesem, senki sem ismer jobban engem."

FOTÓ: SHUTTERSTOCK

Elégedettségi szintünk 69 évesen tetőzik újra

Időskorban is boldogok vagyunk

ELÉGEDETTSÉG A boldogság ugyan nem egy állandó állapot, inkább azt mondhatnánk: pillanatokig tartó érzés, és az életünk során folyamatosan hullámzik. A két csúcspontot 23 és 69 éves korban találták a London Economics School kutatói. Általánosságban igaz, hogy gyerekként boldogabbak vagyunk, mint felnőttként. Egyrészt azért, mert az élet legapróbb csodáinak is tudunk felhőtlenül örülni, másrészt normál esetben gyerekként még nem aggasztanak minket a megélhetési gondok, az egészségügyi problémák vagy éppen idősödő szüleink támogatása. Fiatal felnőttként általában még mindig elég jól állunk optimizmus, derű tekintetében, úgy is szoktuk mondani: előttünk az élet. A kutatók szerint 23 évesen vagyunk felnőtt életünk során a legboldogabbak. Először. Ugyanakkor azt is megállapították, hogy a húszas éveik elején járó emberek átlagosan körülbelül 10 százalékkal túlbecsülik a jövőbeli elégedettségüket. Ilyenkor még a kreativitásunkat és szakmai igényeinket kielégítő munkát vizionálunk, magasabb fizetést, boldogabb párkapcsolatot, idilli családot remélünk. Szinte törvényszerű, hogy az irreális vágyakhoz képest a valóság csalódást fog okozni, emiatt a boldogságérzetünk a következő évtizedekben csökken, egészen 47 éves korunkig, bár egyes kutatások szerint az 50-es éveink közepéig. Ekkortájt köszönt be az életközépi válság, ilyenkor vagyunk a legboldogtalanabbak. Jó hír azonban, hogy innen ismét felfelé vezet az út, az elégedettségi szintünk 47–55 éves korunk után ismét emelkedni kezd, majd 69 évesen tetőzik újra.

K. K.

Meddig „fagyálló" egy kutya?

HA JÖNNEK A MÍNUSZOK Fagyos időben a velünk élő háziállatokra is jobban kell figyelni – legyen az házőrző, kint lakó eb, vagy benti „szobakutya". Sok tényező befolyásolja a kutyák hőérzetét és hidegtűrését. Például honnan származik, milyen fajtájú, mekkora a termete, milyen a szőre. Ha kint tartósan –5 fok vagy még hidegebb van, akkor érdemes gyakrabban ellenőrizni a kint élő kutyusokat. Ha reszketnek, lassabb a légzésük, a szívverésük, netán fagyási sérülései vannak, hideg a fülük, nehezebben ébreszthetőek vagy zavarodottak, akkor meleg helyre kell vinni. Ám ha egy kutya folyamatosan kint van, hozzászokik az aktuális időjáráshoz és a bundája is alkalmazkodik, a fedő- és aljszőrzete is más lesz. –10 fok alatt azonban érdemes legalább éjszakára a garázsba vagy az előszobáig beengedni őket. Ellenőrizni kell a kutyaházat is: nem ázott-e be, szélálló-e, hidegben és csapadékos időben legyen mindenképp egy biztonságos, védett fekhelyük. Általában a nagyobb termetű kutyák jobban bírják a hideget, de a szőrtől is függ, hogy mennyire tűrik a zimankót. A kölyökkutyák kevésbé „fagyállóak", őket nem szabad kint tartani mínuszokban. Az idős ebeknek az ízületei érzékenyebbek, úgyhogy nekik is jobban esik fűtött helyen lenniük. Az is számít, hogy milyen egészségi állapotban van az adott állat, ha beteg, semmiképp sem hagyjuk kint, akkor sem, ha egyébként jól bírja a kemény hideget.

FOTÓ: SHUTTERSTOCK

Általában a nagyobb termetű kutyák jobban bírják a hideget

Száraz időben a kis testű kutyákat –3 foktól inkább bent érdemes tartani, a közepes testűeket nagyjából –6 foktól, a nagytestűeket pedig kb. –10 foktól. Nedves időben az ennél enyhébb mínuszok is veszélyt jelenthetnek kedvenceikre.

K. V.

HIRDETÉS

Tisztelt Hitelező!

A GNG Construct Kft. „csődeljárás alatt" (székhelycím: 1095 Budapest, Soroksári út 138-142.; cégjegyzékszám: 03-09-138610 ; adószám: 26502557-2-03) ezúton

értesíti

arról, hogy a **Fővárosi Törvényszék 30.Cspk.10/2024/7. számú** végzésével a társaság csődeljárását elrendelte, mely végzés közzétételére 2024.09. 11. napján került sor.

Az eljárásra tekintettel kérjük Önöket, hogy fennálló követeléseiket (az azt megalapozó okiratok másolatával) a csődeljárás elrendeléséről szóló **végzés közzétételétől számított 30 napon belül** – a csődeljárás **kezdő időpontját követően keletkező követeléseiket pedig 8 napon belül** – jelentsék be az adósnak és a vagyonfelügyelőnek. A bejelentési határidő elmulasztása esetén igazolásnak nincs helye.

A vagyonfelügyelő neve és címe: **Ermeta Kft.** (székhelycím: 1117 Budapest, Prielle Kornélia utca 47-49.; cégjegyzékszám: 01-09-667876 ; adószám: 12341971-2-43).

A követelés nyilvántartásba vételének feltétele az is, hogy a hitelező annak 1%-át, de legalább 5.000,-Ft-ot és legfeljebb 100.000,- Ft-ot nyilvántartásba-vételi díjként befizessen a vagyonfelügyelő alábbi pénzforgalmi számlájára:

Kedvezményezett: Ermeta Kft.
Bankszámlaszám: 11711003-21484638

Értesítjük a hitelezőket, hogy a csődegyezségi tárgyalásra 2025. január 22. napján 13:30 órakor kerül sor a 1016 Budapest, Krisztina krt. 99. IV. em. 410. szám alatt található címen, itt tekinthetik meg a Cstv. 8.§ 2. bekezdés és 14.§ 1. bekezdésben felsorolt iratokat a tárgyalást megelőzően.

Budapest, 2024.12.20.

Tisztelettel:
GNG Construct Kft. „cs.a."

LAPSZÉL

Menesztette edzőjét az AC Milan

FOTÓ: AFP/PIERO CRUCIATTI

Menesztették posztjáról a portugál Paulo Fonsecát (a fotón), az olasz labdarúgó-bajnokságban nyolcadik AC Milan vezetőedzőjét. Az 51 éves szakember nyáron lett a Milan trénere, de csak 24 mérkőzés jutott neki a kispadon, ezeken 12 győzelem, valamint 6-6 döntetlen és vereség volt a mérlege. Utolsó találkozóján, vasárnap este 1-1-es döntetlent játszott a gárda az AS Romával. A milánóiak már meg is találták a szakember utódját, aki honfitársa, Sergio Conceicao lett. NÉPSZAVA

Steffen Baumgart lett Schäferék új edzője

Steffen Baumgart lett a Schäfer András foglalkoztató Union Berlin labdarúgócsapatának vezetőedzője. Az 52 éves tréner játékosként már erősítette az Uniont, 2002 és 2004 között 68 tétmérkőzésen lépett pályára és 22 gólt szerzett. Az Union 15 forduló után a tabella 12. helyén áll, az utóbbi kilenc mérkőzésén nyeretlen maradt, és legutóbb október 20-án jött le győztesen a pályáról, ráadásul a Német Kupában kikapott a harmadosztályú Arminia Bielefeldtől. MTI

Kiesett a címvédő Luke Humphries

FOTÓ: AFP/ARNE DEDERT/DPA

Meglepetésre már a nyolcaddöntőben búcsúzott a címvédő Luke Humphries (a fotón) a Londonban zajló dartsvilágbajnokságon. A világranglista éllovasa vasárnap este a kétszeres vb-győztes Peter Wrighttól kapott ki 4-1-re. Az 54 éves skót játékos különösképpen a kiszállóknál volt ellenállhatatlan, 70 százalékos pontossággal dobta ezeket a duplákat. A 2021-ben győztes Gerwyn Price ellenben továbblépett, a hetedikként rangsorolt Jonny Claytont verte. NÉPSZAVA

HIRDETÉS

APRÓ

JÁRMŰ

AUTÓJÁT megvenném 06-1/420-2703, 06-30/362-0674.

APRÓHIRDETÉS-FELVÉTEL:
Tel.: 06-1/475-0802, 3skarakter@gmail.com,
EGYÉB HIRDETÉS ESETÉN kérjük,
hívja a 06-1/9999-528-as telefonszámot, vagy
írjon a hirdetes@nepszava.hu e-mail-címre.

Verekedtek, elfáradtak

ŐRÜLTSÉGEK Hülyeségek, megmosolyogtató események is keretezték a 2024-es esztendőt. Ezekből válogatva búcsúztatjuk az évet.

FOTÓ: PROFIMEDIA/MARY ALTAFFER

A bedobás pillanatában egyből hatalmas tömegbunyó robbant ki a New York Rangers–New Jersey Devils NHL-mérkőzésen

NÉPSZAVA

HŰTŐVEL FUTOTT

Daniel Fairbrother a londoni maratonra készülve egy 25 kilogrammos hűtőszekrénnyel a hátán futott, amikor a rendőrjárőrök megállították, mert azt hitték, épp menekül a lopott szajréval. A futó a hátára szíjazott hűtőszekrényről azt mondta a rendőröknek, hogy a háztartási készülékkel futás maratoni rekordjának megdöntésére készül, ami 4 óra 52 perc. A rendőrök először nem hittek neki, de a futó ezután képeket mutatott magáról a telefonján a felkészüléséről, amit a járőr elfogadott. Futása egyébként karitatív, egy cukorbetegeket segítő alapítványnak gyűjt.

KICSIT ELFÁRADT

Egy másik kontinensen ugyan, de valóság lett a Forrest Gumpból, miután egy brit férfi hosszában átfutotta Afrikát. A magát a Legkeményebb Faszi becenévvel illető férfi majdnem egy évig futott, amíg a Dél-Afrikai Köztársaságból eljutott Tunéziába. A 27 éves Russ Cook a 16 ezer kilométeres távot 352 nap alatt teljesítette, és ő az első ember a világon, aki Afrika déli pontjából elfutott az északiig. A 376 maratonnal felérő kaland alatt 16 országban futott, de eközben Angolában állig felfegyverkezett emberrablók, a Kongói Köztársaságban pedig macsétás útonállók ejtették foglyul. Futása alatt 600 ezer fontot, azaz több mint 272 millió forintot kalapozott össze két játékonysági szervezetnek. Amikor az őt éljenző tömegben beért a célba, csak annyit mondott, mint Forrest Gump: „Kicsit fáradt vagyok.”

FOTÓ: AFP/FETHI BELAID

Russ Cook 376 maratonnal felérő kalandot teljesített Afrikában

TÖMEGVEREKEDÉS

A bedobás pillanatában egyből hatalmas tömegbunyó robbant ki a New York Rangers–New Jersey Devils NHL-mérkőzésen, ami még a profi hokiban is párját ritkító eset. Ez volt a Madison Square Garden történetének második leggyorsabban kialakult csetepatéja, korábban ugyanis előfordult, hogy el se kezdődött a meccs, és máris egymást ütötték a felek. A mostani verekedés után összesen 130 percnyi büntetést osztottak ki a játékosok között a bírók, ám arra egyelőre nem derült fény, hogy miért utálta ennyire egymást a két csapat. A meccset amúgy a New York Rangers nyerte 4-3-ra.

KORÁN ÖRÜLTEK

A holland másodosztályú labdarúgó-bajnokságban a második helyen álló Roda 2-0-ra legyőzte otthon a Cambuurt, és a szurkolók ezután a pályára tódulva ünnepelték a feljutást. Csakhogy ekkor egy másik stadionban még tartott a harmadik helyezett Groningen mérkőzése, amelyik a 95. percben lőtt góllal ikszre mentette a Telstar otthonában a meccset, így lőtávolon belül, vagyis hárompontos távolságban maradt a Roda mögött. Eközben a Roda játékosai már a drukkerek nyakában ültek és ünnepeltek, amikor szóltak nekik: szó szerint szálljanak le a földre, mert mégsem jutottak fel. A hihetetlen csalódást tovább növelte, hogy az utolsó fordulóban pont Groningen–Roda-meccs következett, a hazaiak 2-0-ra győztek és feljutottak.

LINCSELÉS HELYETT

Az angol másodosztályban az utolsó fordulóban a Birmingham City odahaza ugyan legyőzte a Norwich Cityt, de a többi eredmény alakulása miatt így is búcsúzott a Championshiptől. A drukkerek itt is befutottak, csak nem ünnepelni, hanem számonkérni akarták a kiesés miatt a játékosokat, amikor hihetetlen eset történt: az egyik bosszús drukker összes dühét beleadva harminc méterről eleresztett egy lövést, amiből hatalmas, profiktól is ritkán látott gól született. Akkora, hogy a lincselni igyekvő szurkolótársak elfelejtették, hogy miért is rohantak a pályára, és óriási ünnepléssel honorálták társuk bombagólját.

> Daniel Fairbrother a londoni maratonra készülve egy 25 kg-os hűtőszekrénnyel a hátán futott, amikor a rendőrjárőrök megállították, mert azt hitték, épp menekül a lopott szajréval.

HUZAVONA

Hihetetlen közjáték adott speciális ízt egy egyébként sem hétköznapi brazil rangadónak: a Fluminense–Botafogo-mérkőzés hosszabbításában megsérült a Botafogo játékosa, de eközben kicsúszott a pályáról. Mivel ebben a helyzetben nem kell megállítani a játékot, a csapat hátvédje úgy döntött, hogy a 3-2-es vezetés birtokában visszahúzza a pályára kínlódó társát. Erre fel a Fluminense játékosai húzták le a pályáról a sérültet, majd a lökdösődés és a kakaskodás közepette a sérült újra visszamászott a pályára, és időhúzó szándékkal ott fetrengett tovább. A meccset végül a Botafogo nyerte 4-2-re, és bejutott a kupa elődöntőjébe.

MOTORCSERE

Kivételesen szürreális jelenet játszódott le a gyorsaságimotoros-világbajnokság austini futamán. Ivan Ortola és Stefano Nepa összeakadt egy kanyarban, és a páros elesett. Előbbi gyorsan talpra ugrott és futott a továbbguruló motor után, hogy mihamarabb visszamászhasson rá. Csakhogy Ortola összekeverte, rossz motor után rohant, riválisa pedig futva üldözni kezdte, majd lelökte az ő motorjáról. A kommentátorok megjegyezték: Ortola az előző idényben éppen annak a csapatnak a színeiben versenyzett, amelynek Nepa a tagja, így gyakorlatilag korábbi csapata motorjára próbált visszaülni.

Magnus Carlsen mégis asztalhoz ült

SAKK Visszakozott a visszalépéstől a világbajnok norvég Magnus Carlsen, s mégis részt vesz a New Yorkban hétfőn és kedden zajló villámsakk-világbajnokságon.

A 34 éves nagymester azért másította meg döntését, mert a sportág nemzetközi szövetsége (FIDE) enyhített az öltözködési előírásokon, amelyek Carlsen szombati visszalépéséhez vezettek. A szintén New Yorkban rendezett gyorssakk-világbajnokság befejező napján a mindkét rövidebb játékidejű sakkműfajban a világbajnoki titulust őrző norvégot a szervezők 200 dollárra megbüntették, amiért farmernadrágban jelent meg a 9. forduló kezdetekor. Az úgynevezett dresszkód szabályaira emlékeztetve őt a vb főbírója ruhacsere kérte, Carlsen azonban erre nem volt hajlandó, s mivel így nem engedték asztalhoz ülni, a teljes világbajnokságtól, így a hétfőn rajtoló villámsakk-vb-től is visszalépett.

FOTÓ: AFP/DIPAYAN BOSE/NURPHOTO

Sikerült dűlőre jutni, milyen ruhában sakkozhatnak a vb-n

A korábban a klasszikus sakkban is hosszú éveken át világelső Carlsen azután jelentette be, hogy marad és mégis játszik a villámsakk-vb-n, hogy a FIDE vasárnap enyhített a ruhaviseletre vonatkozó kódexének szigorán. MTI

Bondárék legyőzték Gálfiékat

Bondár Anna a szlovén Tamara Zidansek oldalán bejutott a nyolc közé a Canberrában zajló kemény pályás női tenisztorna páros versenyében. Az első helyen kiemelt kettős 6:3, 6:3-ra nyert Gálfi Dalma és a horvát Jana Fett duója ellen. Mindkét magyar játékos kedden egyesben lép majd pályára. NÉPSZAVA

Marozsán továbbjutott

Marozsán Fábián bejutott a legjobb 16 közé a 766 ezer dollár összdíjazású hongkongi kemény pályás tenisztornán. A világranglistán 58. magyar teniszező hétfőn az orosz Roman Szafjullint győzte le 6:1, 7:6 (11-9)-re. A nyolcaddöntőben a címvédő Andrej Rubljov lesz az ellenfele. NÉPSZAVA

Gulácsi az ősz legjobb kapusa

Gulácsi Péter nyújtotta az előző fél évben a legjobb teljesítményt a német labdarúgó-bajnokság kapusai között a Kicker szerint. A német szaklap kiemelte, hogy a 34 éves hálóőr 2022 őszén elszenvedett súlyos sérülése után ismét magas szinten teljesít. NÉPSZAVA

Maraton a Holdon

EZ (IS) TÖRTÉNT 2024-BEN (4.)

Szubjektív válogatás az óesztendő meghatározó sporteseményeiből és egyéniségeiből.

FOTÓ: AFP/MUSTAFA YALCIN/ANADOLU

Ruth Chepngetich csaknem két perccel javította meg a világcsúcsot a Chicago Marathonon

HEGYI IVÁN

OKTÓBER: CHEPNGETICH

„Majdnem olyan, mint a holdra szállás” – mondta Carrie Tollefson, a korábbi mezeifutónő, az NBC szakkommentátora, miután a kenyai Ruth Chepngetich csaknem két perccel megjavította a világcsúcsot a Chicago Marathonon. A 30 éves atléta lett az első nő, aki 2 óra 10 percen belül (2:09:56) teljesítette a 42 195 méteres, klasszikus távot.

A győzelmet követő első nyilatkozatában leszögezte: „Fontos, hogy a világrekord Kenyáé legyen.” (Az előző csúcsot – 2:11,53 – az etióp Tigist Assefa állította fel 2023 szeptemberében Berlinben.)

Majd az eredményt Kelvin Kiptumnak ajánlotta. Honfitársa az első férfi maratonfutó, aki 2 óra 1 percen belül ért célba – a 2:00,35-öt éppen Chicagóban érte el tavaly –, ám az idén februárban elvesztette uralmát autója fölött, egy fának ütközött, és 24 évesen meghalt. (A balesetben életét vesztette edzője, Gervais Hakizimana is.)

A világcsúccsal kapcsolatban meg kell jegyezni, hogy a kenyai Eliud Kipchoge 2019 októberében két órán belül (1:59:40) futotta le a maratoni távot, de eredményét nem hitelesítették, mert a bécsi kísérlet során nem minden zajlott a szigorú szabályok szerint.

A kenyai hosszútávfutásról általában is sokan gondolják így, mivel 2017 óta az afrikai ország csaknem száz atlétája kapott büntetést pozitív doppingteszt miatt, s az elmarasztaltak túlnyomó többsége 5000-es, 10 000-es vagy maratoni specialista volt.

Chepngetich Chicagóban negyedóra alatt futotta az első öt kilométert. Mindjárt az elején lehetett tehát sejteni, hogy nagy eredmény születik. Ám voltak, akik már menet közben megjegyezték: „Ez túl szép ahhoz, hogy igaz legyen.”

NOVEMBER: NADAL

Glória Nadalnak, vége a dalnak: a tenisz Rocky Balboája a Hollandia–Spanyolország Davis-kupa-negyeddöntőn (2:1) játszott utoljára, s miután kikapott Botic van de Zandschulptól, visszavonult.

Meglehetősen méltatlan körülmények között. David Ferrer, a spanyol DK-csapat szövetségi kapitánya morgott is: „Rafa nagysága ennél többet érdemelt volna. Nem volt itt Novak Djoković, Roger Federer vagy jó barátja, Pau Gasol sem.”

Nadal ellenben megőrizte humorát: „Annak idején elvesztettem az első mérkőzésemet a Davis-kupában, és most elveszítettem az utolsót is. A kör bezárult.”

Azért a két vereség között történt egy s más. A Roland Garrost 14-szer nyerte meg, a párizsi tornán 112 meccsen győzött, és csak négyen maradt alul. Az amerikai nyílt bajnokságon négyszer, az ausztrálon és Wimbledonban egyaránt kétszer ült diadalt, és 22 Grand Slam-sikerén túl olimpiai bajnok volt 2008-ban egyesben, majd 2016-ban párosban (Marc Lópezzel az oldalán), továbbá négyszer ünnepelt Davis-kupa-elsőséget.

A monstre életműből nehéz kiragadni a legjobb esztendőt, de talán 2008 áll az élen. Akkor a párizsi döntőben 6:1, 6:3, 6:0-ra (!) nyert Federer ellen, az elődöntőben Djokovicot múlta felül, és az egész tornán játszmát sem vesztett. Majd Wimbledonban 4 óra 48 perces döntőt vívott Federerrel, akinek a brit teniszszentélyben az a felejthetetlen 6:4, 6:4, 6:7, 6:7, 9:7 volt az egyetlen veresége 2003 és 2009 között.

Wimbledon honlapján máig az áll erről a találkozóról: „Minden idők legnagyobb mérkőzése?” (Nem értem a kérdőjelet.)

A 38 évesen búcsúzó Nadal az egyetemes sport legnagyobbjai közé tartozik, de sztárallűrök nélküli, egyszerű fickó maradt. Megkérdezték tőle, miért nem dobálja soha az ütőjét. Azt felelte: „Ha rontok, az az én hibám, nem pedig az ütőé.”

Amúgy meg egy-egy diadalmenete során New Yorkban és Melbourne-ben, amikor hajnalban felkelt, nagy kivetítős bárokat keresett, hogy megnézhesse a Real Madrid futballcsapatának soron következő meccsét.

Már felvetődött, hogy a jövőben esetleg a királyi klub elnöke lehet. Bár a teniszpályán túlnyomórészt egyesben ragyogott, elöljárói hivatalba lépése nem mást jelentene, mint páratlan párost.

FOTÓ: AFP/THOMAS COEX

Nadal a Hollandia–Spanyolország Davis-kupa-mérkőzésen játszott utoljára, vereséggel búcsúzott

FOTÓ: MTI/TÓTH ZSOMBOR

Norvégia a komplett mezőnyön átgázolt a női kézilabda Európa-bajnokságon

DECEMBER: NORVÉGIA

A női kézilabda Európa-bajnokságon volt Norvégia, és voltak a többiek. Az északi csapat minden mérkőzését megnyerte; mi az hogy, átlagban 9,4 gólos különbséggel. Az elődöntőben a társrendező magyarokat 30:22-re, a döntőben a dánokat 31:23-ra győzte le.

Fel lehetett volna tenni az LGT negyven éve készült albumát, annak címe és első száma az volt: Ellenfél nélkül.

A norvégok tizedik Eb-aranyukat nyerték, az utóbbi tíz esztendő hat kontinenstornája közül ötöt söpörtek be. Az idén a párizsi ötkarikás játékokon is arattak, immár háromszoros olimpiai bajnokok (és négyszeres világbajnokok).

Íme, a korlátlan hatalom páratlan erődemonstrációja.

Katrine Lunde, a 44 éves, 365 szerepléssel válogatottsági rekordot tartó kapus a hetedik Eb-aranyát nyerte, a mögötte 306-tal következő, de most visszavonuló Camilla Herrem a hatodikat, Silje Solberg az ötödiket, Stine Skogrand, Sanna Solberg a negyediket. A 25 esztendős Henny Reistad még csak három kontinensdiadalt számol, ám ezúttal ő volt a legjobb mezőnyjátékos a legjobbak között.

S az, aki a szűnni nem akaró sikereket megalapozta, utoljára irányította a kivételes válogatottat. Thórir Hergeirsson 2009-ben lett norvég szövetségi kapitány, az izlandi szakvezető dirigálásával két olimpiai, három vb- és hat Eb-aranyat szerzett az együttes.

A másfél évtized után elköszönő edző közvetlenül a bécsi döntő után azt mondta: „Boldog vagyok, hogy ezzel a megfiatalított csapattal is elnyertük az Európa-bajnoki címet. A játékosok mindannyian hiányozni fognak nekem. Már holnap.”

Egy szál cigaretta, húsz perccel rövidebb élet

A University College London tudósai szerint még károsabb lehet a cigaretta, mint eddig gondolták. Kutatásuk során azt találták, hogy már egyetlen szál is húsz perccel rövidíti meg a várható élettartamot. Ez azt jelenti, hogy egy húszszálas doboz cigi majdnem hét órát faraghat le a dohányos életéből. GUARDIAN

Óriás avokádó Queenslandből

Egy véletlen ültetés során sokkalta nagyobb avokádót hoztak létre, mint más fajták. Márciustól kezdik árusítani Queenslandben a jalafákat. Az óriási gyümölcs tömege gyakran 1,2 kg darabonként, ez háromszor akkora, mint az átlagos. A jala avokádó 10-szer tovább eltartható szeletelve, a furcsán lassú oxidációs sebesség miatt. GUARDIAN

Segítség az elkóborolt kutyáknak

Az év végére újabb 140 benzinkútján telepített kutyacsip-leolvasót a Mol, hogy segítse az elkóborolt ebek beazonosítását. Ezzel 350-re emelkedett a számuk. 2022-ben több mint 1500, 2023-ban 1400 állatot sikerült hazajuttatni. MTI

Légi biztonsági vizsgálat indul

DÉL-KOREA A vasárnapi repülőgép-szerencsétlenség előtti 48 órában 13 útra is indulhatott a Jeju Air gépe. Kérdés, a légitársaság nem terhelte-e túl magát az év végi csúcsszezonban.

NÉPSZAVA

A dél-koreai ideiglenes államfő elrendelte az ország teljes légi közlekedési rendszerének a sürgősségi biztonsági vizsgálatát a hétvégi súlyos repülőszerencsétlenséget követően – írja a BBC. Mint arról lapunk is beszámolt, vasárnap reggel (helyi idő szerint) az ország eddigi legsúlyosabb légi katasztrófája következett be: a Jeju Air légitársaság Boeing 737–800-as járatának a futóműve landoláskor nem nyílt ki, a gép hason csúszott ki a futópályáról, a repülőteret határoló falnak csapódott, kettétört, majd a kerozin berobbant a Muani Nemzetközi Repülőtéren. A fedélzeten 181-en tartózkodtak, 175 utas és a hatfős személyzet közül mindössze két utaskísérőt sikerült élve kihúzni a roncsok közül. A 179 halálos áldozatból 141-et sikerült eddig azonosítani DNS-elemzés vagy ujjlenyomat segítségével.

Hétfőn, nem sokkal a felszállást követően azonosítatlan futóműprobléma miatt visszafordult Szöulba a Jeju Air egy másik, ugyancsak Boeing 737–800 típusú járata. A közlekedési tárca bejelentette, hogy az összes ilyen típusú, dél-koreai üzemeltetésű gépet át fogják vizsgálni, jelenleg 101 ilyen van.

A hatóságok jelenleg a madarakkal ütközés lehetséges hatásait vizsgálják, illetve azt, hogy a repülőgép vezérlőrendszere a leszállás előtt működött-e. Tanulmányozzák továbbá azt is, hogy hozzájárulhatott-e az ütközéshez az, hogy a pilóták a vészhelyzet bejelentése után „sebtében", a lehető legrövidebb idő alatt akarták meghozni a döntést – fejtették ki közlekedési szakértők. Arra is keresik a választ, hogy miért haladt ilyen nagy sebességgel a gép, továbbá az is, hogy landolás előtt miért nem engedett le a futómű.

A közlekedési hatóságok a leszállópálya végén található, a repülőgépek helyzetét érzékelő antenna szerepét is vizsgálják, amely arra a betonfalra volt szerelve, amelynek a gép nekicsapódott. „Általában egy olyan reptéren, melynek a végén van kifutópálya, nem építenek betonfalat" – mondta a Lufthansa dpa által megkérdezett repülésbiztonsági szakértője. Elmondása szerint ilyen terepen inkább olyan anyagot szoktak használni, amely „a talajba süllyeszti" és lelassítja a gépet.

Iparági források szerint tizenhárom járatot teljesített a balesetet megelőző 48 órában a Jeju Air utasszállítója. Megállapítást nyert továbbá, hogy nemzetközi célállomásokra, többek között Pekingbe, Bangkokba, Kota Kinabaluba, Nagaszakiba és Tajpejbe is utazott. A légitársaság túlterhelte magát azzal, hogy az év végi főszezonban túl sok charterjáratot tervezett.

FOTÓ: AFP/JUNG YEON-JE

Egy gyászoló lerója tiszteletét a repülőgép-katasztrófa áldozatai emlékének oltáránál, a Muan Sportparkban

Az azeri elnök teljes felelősségvállalást vár Putyintól

Vlagyimir Putyin orosz elnök a Kreml közleménye szerint szombaton ugyan bocsánatot kért Ilham Aliyevtől az Azerbaijan Airlines légitársaság szerdán, Kazahsztánban lezuhant utasszállítója miatt, de az azeri államfőnek ez nem elég. Oroszországnak el kell ismernie a felelősségét, meg kell büntetnie a vétkeseket, s kártérítést kell fizetnie Azerbajdzsánnak és a szerencsétlenség áldozatainak – jelentette ki Aliyev. Hozzátette, hogy a gépet Oroszország területéről leadott lövések találták el, és azzal vádolta meg a Kremlt, hogy el akarta titkolni a szerencsétlenség valós okait. Az elnök emlékeztetett: Groznij közelében a pilóta elveszítette az uralmat a repülőgép felett a működésben lévő katonai rendszerek elektronikus zavarása miatt, majd a repülőgép farka az orosz szárazföldről érkező lövések következtében súlyosan megrongálódott. Ilham Aliyev szerint a repülőgépet véletlenül lőtték le, de ami történt, az Oroszország bűne. A balesetben 38-an haltak meg, 29-en túlélték a katasztrófát. A túlélők tanúvallomásai és a gép farkán látható lyukak hitelt érdemlően megerősítették az orosz légvédelem lövésével kapcsolatos elméletet.

SZERDA	CSÜTÖRTÖK	PÉNTEK	SZOMBAT	VASÁRNAP
min. max.	min. max.	min. max.	min. max.	min. max.
-2 6	1 9	1 6	1 5	-2 4

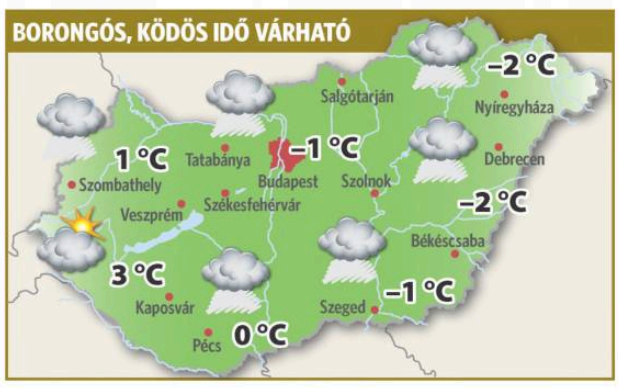

Tűzijáték mértékkel

SZILVESZTER Az év végén a magánszemélyek is megvásárolhatják a 3. osztályba sorolt tűzijátékokat (idetartoznak a közepes kockázattal járó és a szabadban lévő, nagy, nyílt területen való használatra szánt eszközök, például az úgynevezett bombatelep, rakétacsomag, óriás római gyertya), azonban ezeket közterületen kizárólag december 31-én 18 órától január 1-jén reggel 6-ig lehet felhasználni. Vannak azonban olyan területek, ahol még erre az időszakra is tilalmat vezettek be a sérülés veszélyének és az anyagi kár lehetséges kockázatának megelőzése, valamint a zaj- és füstterhelés visszaszorítása érdekében. Budapesten a Belváros-Lipótvárosban, a turistaövezetben korlátozás mellett döntöttek: az V. kerület egyes területein az említett időszakban is tilos ezeknek az eszközöknek a használata. Erre magyar és angol nyelvű plakátokkal hívják fel a figyelmet. A rendelet megszegői akár 200 ezer forintos bírságra is számíthatnak. Óbuda-Békásmegyer és Üröm szintén megtiltotta a nagy teljesítményű, hangos tűzijátékok használatát. Tatán a 2018-ban, civil kezdeményezésre született helyi rendelet szerint november 1. és február 28. között tilos a 2-es és 3-as kategóriájú pirotechnikai eszközök használata, beleértve a szilveszteri időszakot is. Ezalól kivételt képez az agostyáni városrész és a Látó-hegy, amelyek az Öreg-tótól olyan távolságra helyezkednek el, hogy a madárvilágra már nem jelentenek veszélyt. Petárdát továbbra is tilos birtokolni, valamint használni magánszemélyeknek.

K. K.

FOTÓ: LADJÁNSZKY MÁTÉ

Idén már nem lehet tűzijátékot használni többek között a budapesti Vörösmarty téren

Alkoholtilalom

Több nagyváros – a nyugalom és a rend fenntartása érdekében – a közterületen betiltotta az alkoholárusítást és -fogyasztást, általában december 31-én délutántól másnap reggelig. Velencében az üzletekben és bárokban is korlátozták az árusítást. Az emberek nem tarthatnak maguknál paprikaspray-t sem. Strasbourgban e rendelet mellett kijárási tilalmat is életbe léptettek a tizenhat éven aluliak számára, akik kedden 22 óra és január 1-je 6 óra között csak szülői felügyelettel tartózkodhatnak az utcákon. Lyonban a tűzijátékok értékesítését, vásárlását, birtoklását és szállítását is megtiltották december 30-án reggel 6 órától január 3-án reggel 6 óráig.

Tokióban a Sibuja kerületben nemcsak az alkoholfogyasztást tiltják be, de az újévi ünnepségeket is. A szigorítás célja, hogy visszaszorítsák a garázda viselkedést a népszerű partizónában. A kerület azt is bejelentette, hogy a híres szilveszteri ünnepségeket törölték.

Boldog névnapot, Szilveszter!

A Szilveszter latin eredetű férfinév, jelentése: erdei, erdőben élő férfi.

KENÓ December 30.

1	2	15	17	26	34	36	39	41	47
48	51	65	66	67	76	77	78	79	80

NÉPSZAVA
Szociáldemokrata napilap • Alapítva: 1873-ban

Főszerkesztő: NÉMETH PÉTER
Főszerkesztő-helyettes: HORVÁTH GÁBOR, VARGA DÓRA

Fejtő Ferenc 1909-2008; Andrassew Iván 1952–2015
Online főszerkesztő: ÁGOSTON ZOLTÁN • Szerkesztő: ANGYAL GÁBOR, MARKOTAY CSABA • Rovatvezetők: BODA ANDRÁS (belpolitika), HÁRS KATALIN (fotó), HOMPOLA KRISZTINA (kultúra), MUZSLAI KATALIN (mozaik), N. KÓSA JUDIT (publicisztika), RÓNAY TAMÁS (külpolitika), SZABÓ BRIGITTA (gazdaság), VARGA T. RÓBERT (sport) • Mellékletek: BALASSA TAMÁS, BÁLINT ORSOLYA (Visszhang), RÁCZ I. PÉTER (Nyitott mondat), SIMON ZOLTÁN (Szép Szó) • Főmunkatársak: BALOGH GYULA, CZENE GÁBOR, CSÁKVÁRI GÉZA, DANÓ ANNA, GÁL MÁRIA, MARNITZ ISTVÁN, SZALAI ANNA. Internet URL-cím: http://www.nepszava.hu; e-mail cím: nepszava@nepszava.hu

Kiadja a XXI. Század Média Zrt. (1191 Budapest, Vak Bottyán u. 75/A–C Központi telefon: 06 1 477-9000) • Felelős kiadó: a Zrt. vezetője • Előfizetéssel kapcsolatos ügyek: 06 1 477 9008 / 06 1 999 9508, terjesztes@nepszava.hu • Hirdetés: 06 1 999-9528 / 06 1 489-8811, hirdetes@nepszava.hu. • Előfizetési díj egy hónapra 8600 Ft, negyedévre 25 350 Ft, fél évre 49 800 Ft, egy évre 97 800 Ft • Árusításban terjeszti: Lapker Zrt. • Előfizetésben terjeszti: Médialog-DMHM Zrt. (mlog.hu) 06 1 999 9689 vagy 06 1 460 2753 ugyfelszolgalat@mlog.hu • Nyomdai előállítás: Mediaworks Hungary Zrt. www.mediaworks.hu • ISSN Bp 0133-1701 • ISSN Vidék 0237-3785. • A NÉPSZAVA példányszámát a MATESZ hitelesíti.

Partnereink: IMEDIA OBSERVER

N MOBIL VISSZHANG

A NÉPSZAVA MELLÉKLETE

1924 december 31. NÉPSZAVA

A „paktum".

A pártvezetőség a pártválasztmány egyhangu hozzájárulásával nyilvánosságra bocsátja az ugynevezett paktumot. — A pártvezetőség a velünk harcoló polgári ellenzékkel is megismertette a jegyzőkönyv szövegét. — Megsemmisült a politikai zsarolásnak ez a fegyvere.

A pártvezetőség kedden délutánra összehivta az országos ... A párt-választmány ... ükségessé, hogy Bethlen ... kai albér-lője, Rassay K... ben egyre-többször emleg... nak neve-zett jegyzőkön... ociáldemo-krata párt 192... lan kény-szernek engedv... lemokrata párt vezetősége... ább a po-litikai zsarolás... ngy hatá-rozott, hogy ... a jegyző-könyv szószeri... sse a mi-niszterelnök ke... ynökeinek a kezéből is a ... t a revol-verét. A szociá... ősége föl-mentve érezte ... i diszkré-ció alól abban ... r Bethlen miniszterelnök ... e" kará-csonyi számában *tennegetésszerüen* kijelen-

Bethlen István

rait tul nem lépnék. A miniszterelnök nyilat-kozatai kö... y, ez a „Neue Freie Pres... amely bennün-ket közeleb...

A minisz... latkozatában ujból mel... litikai zsaro-lásnak p... es fegyverét.

Szóról-szór... Ha az ellenzék tagjai ma... lanának, ugy kénytelen ... ot, amelyet a szociáldemo... *ogy lehetőséget nyujtsak ne... ben való részt-vételre, ny...* Ha nyilvános-ságra hozo... kkor nyilván-valóvá lesz... ttam." A *Nép-szava* már ... nyilatkozattal és megadta ... ezetőség azon-ban ugy lá... *z ideje annak, hogy a zs... sitásnak azzal vessen vége... nnak nevezett jegyzőköny... vigye*, annál is

Peyer Károly

Bethlen–Peyer-paktum: A Népszava hozta nyilvánosságra

Pontosan száz éve, 1924. december 31-én hozta nyilvánosságra a Népszava a Bethlen–Peyer-paktumot. Pontosabban, azt a titkos jegyzőkönyvet, amelyet a magyar kormány és a Magyarországi Szociáldemokrata Párt vezetői írtak alá 1921. december 22-én. A dokumentumról, amelyben a felek kölcsönös engedményeket tettek egymásnak, biztosítva az MSZDP törvényes státuszát és parlamenti helyét, azóta is sok vita zajlik. Segítette-e a megállapodás a hazai munkásmozgalom erősödését, vagy gyenge, a politika érdemi befolyásolására képtelen helyzetbe szorította? Kényszerű megalkuvás vagy árulás volt-e a paktum megkötése? Az egykori MSZDP számára is erkölcsi terhet jelentett a megállapodás, részben ezért is döntött nyilvánosságra hozatala mellett. Mi most újra közzé tesszük a dokumentumot, ahogy lapunkban egy évszázada megjelent.

Hallgassuk a Népszavát!

A mesterséges intelligencia lehetőségeit kihasználva olvasóink meg is hallgathatják a napi lapszám vezető írásait. Mindössze két kattintás, és Szabolcs már olvassa is egymás után a kiválasztott cikkeket. Egy listán pontosan jelezzük a hangfájlban szereplő anyagok címét és kezdési idejét. Érdemes kipróbálni! Rezgessük meg a Népszava hangját! Néhány perc „rádiózás", és sok mindent megtudhat a napi aktuális politikai és egyéb témákról. Autóban ülve így biztos kényelmesebb olvasni, de lehet még számtalan szituáció, amikor nehéz a betűket bámulni.

Legyen boldog évetek Patagóniában!

Patagónia Dél-Amerikának is a déli részén elhelyezkedő földrajzi régió. Argentína és Chile osztozik rajta. Nyugati részén az Andok hegyei, keleti felén fennsíkok, alföldek, területét leginkább sztyeppszerű síkság uralja. Neve onnan ered, hogy Magellán idején őslakosait óriásoknak hitték. Ha szilveszterezni nem is igen járunk oda, az új év közeledtével érdemes vetni rá néhány pillantást, és beszippantani a látványból némi ősi erőt. Koccintsunk Patagónia állataira is, reméljük, a jövő megóvja őket a kipusztulástól.